A. Ferrer y Codina

OTGER

DRAMA TRÁGICH

EN TRES ACTES Y EN VERS

PREU: 8 RALS

BARCELONA.—LLIBRERÍA DE EUDALT PUIG
PLASSA NOVA, NÚMERO 5

OTGER

OTGER

DRAMA TRÁGICH

EN TRES ACTES Y EN VERS,

PER

A. Ferrer y Codina

Estrenat ab notable éxit en lo **Teatre Catalá**, instalát en lo de ROMEA, la nit del 17 Desembre de 1885

BARCELONA
LLIBRERÍA D' EUDALT PUIG
PLASSA NOVA, NÚMERO 5
1885

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPO-LITOGRÁFICH DE ESPASA Y C.ª

15, CARRER D' ARIBAU, 17

Á LA

JAMAY PROU PLORADA

D.ª RAYMUNDA PIERA Y ARNAU

La dedicatoria d' aquest drama es la corona que posa sobre ta tomba l' espós y lo poeta. En vá la má del temps voldrá marcirla ; es teixida ab flors del pensament.

Desde avuy nostres noms quedarán units en la terra; demá hi quedarém nosaltres en la patria dels esperits; lluny, ben lluny d' aquest colosal «Circo eqüestre» que 'n dihuen mòn y ahònt l' ignorancia, que desempenya 'ls papers de clown, fá lo que fan encara avuy los salvatjes de la Occeanía: despreciar tot lo que no llú.

Compadesquém als uns y als altres; no 'n tenen ells la culpa; la frenología 'ls vindica.

Tòn espós,

A. Ferrer y Codina.

A

MON AMICH ÍNTIM

D. TEODORO BONAPLATA

PRIMER ACTOR Y DIRECTOR

DEL

TEATRO ROMEA

Ab tu 'm vaig inspirar per escríurer aquest drama. Las alts dots dramáticas que t' enalteixen y tòn clar talent eran una garantía per sòn éxit.

Deutor te quedaría si no 't dediquès una página d' aquesta obra com á prova de agrahiment al artista y al company.

Reb, junt ab los apreciables y aplaudits actrices y actors que tant bè han sabut secundarte, la part que vulguéu dels aplausos que m' heu proporcionat ab vostre brillant desempenyo.

Ja sabs lo que 't vol y t' admira aquest humil escritor y gran amich,

A. Ferrer y Codina.

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
KAÍNA.	D.ª Concha Pallardò.
LYDIA..	» Carme Parreño.
OTGER.	D. Teodor Bonaplata.
EURICH.	» Jaume Virgili.
GILBERT.	» Joan Isern.
GALP.	» Lleò Fontova.
GUDILA..	» Iscle Soler.
WALÍA.	» Lluis Muns.
IBAS.	» Emilio Barò.
SUINTILA.	» Joseph Sadurní.

Monters d' Otger: moros, butxins, esclaus, esclavas, etc.

CATALUNYA: SEGLE VIII

Dreta y esquerra la del actor

ACTE PRIMER

Caverna: entrada al fondo per la que 's veu lo cel tempestuòs y lo moviment de las onas. Dos oberturas al mur de l' esquerra y una en primer terme dreta. Una graella apagada en segòn terme esquerra. Penjats pe 'ls murs, armetjos de cassa y pesca, xarxas, fitoras, etc. A la dreta, en primer terme, una petita foguera, una pedra esmoladora y un sitial per dos. Al foro una barca ab la vela aferrada al pal y al cim d' ell un fanalet encés. A la esquerra una petita arca. Al aixecarse 'l telò, Eurich está dormint sobre el sitial ab una dalla á la má. Los llamps y trons se succeheixen ab frecuencia, acompanyats de xiulets del vent y 'l soroll de las onas, anant calmant fins al final de la escena prîmera, que de temps en temps s' il-luminará en lo exterior ab la claror de la lluna hasta que quedi il-luminat sens intervals.

Desprès d' estar la escena en silenci per espay d' un bon rato, surt Kaína, pe 'l primer terme esquerra, ab un llum á la má: dú trajo vermellòs d' egipciaca; color del rostre mòlt fosch. Vá armada d' un punyal.

Obscuritat complerta.

ESCENA PRIMERA

KAINA, EURICH

Kaina. ¡ Terrible nit !... las tenebras,
tots los voltants embolcallan,
y fá cruixir las arbredas
la tempesta desbocada.
Timbas avall van los roures,
las boixeras capdellantne,
y sembla que 'l vent murmuri
malediccions y pregarias.
¡ Brama ! ¡ brama ! esgarrifosa
tempestat desargollada ;

deixa obertas tas parpellas
d' hont surt lo llamp y arrebassa,
colcant sobre aladas furias,
monts y plans; varals y rasas.
Dins mòn pit també hi bramula
tempesta del cor qu' enlayra
onas de sanch que m' ofegan,
llamps que 'm cegan, gel que 'm mata.
(Pausa.)
La quietut de las tombas
regna en mòn entorn'; vetllantne
ne deixí á Eurich... ¿Si tal volta
novas ha anat á buscarne?...
(Dirigintse á Eurich.)
¡ Dormit !... ¡ oh! ¡ que bè sòn rostre
reflecta l' estat de l' ánima !...
Com trapeci de flors bellas
que gronxa l' au ab gaubansa,
així 'l pit calmòs columpia
sòn cor de fanch miserable.
Y es aquell qu' al llum del sol,
parla d' ojs y de venjansas...
venjansas y odis que dormen
quan la nit sas tendas alsa.
¿ Per qué, tu, del mateix modo *(Al cor.)*
no 'm dònas trèvas de calma?
¡ Còrch que l' arbre de ma vida
vas rosegant incansable !
Ja los llindars del Orient *(Alsant la véu.)*
travessa endolada l' auba...
Ja la nit vá de fugida...
¡ Desperta, esclau !

EURICH. *(Alsantse.)* Kaína...

KAINA. Álsat.
¿ Es aixís com neguitòs
la sort del combat aguardas ?

EURICH. Esmolant y untant las eynas
ab belladona m' estava,
y al regull de la tempesta
m' he adormit. *(Kaína deixa 'l llum.)*

KAINA. Doncas, jo, claras
totas las nits he passat
que fá que las hostes bravas
varen deixar las cavernas
del fer Jussuf en comanda.

EURICH. ¡ De vosaltres es la terra *(Sentenciòs.)*
y quánt hi há, 'ns va dir, y s' alsa
sòn trono sobre la lluna !...
¡ Ell sols es sabi !... pero ara,
ben segur del qu' ha succehit,
espero la nova ab calma.
¿ Y cóm no ha de ser aixís ?...

Aquells dos walís comandan
legions de valents, y Otger,
ja sabéu quants n' enmenava.
Jo vos jur que de la brega,
com serpents de roja escata,
rechs de sanch portan la nova
per totas parts de la Marca [1].
¡Oh! ¡Y per Alláh! que vá ser
un incert poguer enviarne
al moro capdill las lletras
que 'l fí d' Otger sagellavan.
M' estava pescant al gòrch
sens fer de res recordensa,
quan veig sortí un bordegás
dels pinetòns, que llensantse
dins del torrent, de mos ulls
despareguè; mes al acte
lo veig botrer prop del gòrch
enfilant lo puig; la cara
del aparescut clar deya
sens tenir que preguntarse,
que sòn bressol vá gronxar
lo violent simoun del Africa.
—¿A quín indret fá la vía
lo fill del Sol!...—vaig cridarli;
y aturantse com lo poltro
que de cop lo fré l' enclava,
—A Puig-gros, me responguè,
'hont Jussuf, lo moro, acampa.—
—¿Vols emportarte unas lletras
pe 'l capdill?...—Podéu donármelas,
me diguè donant la volta
al ayguarol, puig sens falta
tinch de creuhar per sas tendas
ans que 'l sol dos voltas passi.—
Jo, allavors, del am ganxut
trayent l' asquè, en la mès plana
part d' un palet esmolat
pe 'l refregament del aygua,
fentlo servir de vitela,
váreig escriure 'l missatje.
Allí li deya á n' al moro
qu' ell y lo walí de Blanes,
en las serras de Puig-gros
s' embosquessen, qu' ans de gayre
Otgé, ab uns pochs, passaria
sòta 'ls saúchs de la vessana.
Desprès d' aixó y ja perdut
de vista 'l baylet, m' alsava,
y disfressat d' almoyner,
vaig recorrer camps y rasas,
fins trová als nostres espías

que tornavan á Santa Ágata.
—Almoynè 'l bon almoyner,
¿héu vist moros? van cridarme;
y ab feble véu de vellet,
tremolosa, 'ls contestava:
—En lo sauquer de Puig-gros
Jussuf está que descansa,
bó y esperant las legions
que retornan d' Aquitania.
—¿Sòn mòlts?...—En valor, á cents;
pero de fet uns quaranta.—
¡Si 'n van marxar d' alegroys!...
Ja sabéu, no eran passadas
mòltas horas, quan Otger,
ab cent monters, se 'n anava
cap al Puig, ben lluny de créurer
que 'ls dos walís l' esperavan
per cassarl' com á una fera
en lo fons de la clotada.
Ja podéu ben dir per tot,
qu' Otgè es mort, y Lydia esclava.
Y tot degut á ma astucia...
¿Qué voléu mès?

KAINA. Calla, calla,
puig se 'm filtran com veneno,
dintre mòn cor tas paraulas.

EURICH. No us entench...

KAINA. ¡Que m' has d' entendrer!...
Si del cor l' estrany llenguatje
may has sentit, si tens ulls
y no hi véus...

EURICH. No sè qué...

KAINA. Calla.
Vina, escolta la tempesta
qu' abat mòn cor... la que brama
sobre 'ls nostres caps, ni sombra
es de la d' aquí, ¡oh! atánsat.
(Agafantli la má.)
Posa en mòn cor la má estesa.
No pinti de roig tas galtas
la vergonya, que per mi
hi há un home sols, tu y 'ls altres
fredas estatuas de carn
sòu tan sols á mas miradas.
Apreta. ¿No sents la sanch
qu' al cor acut, com sutraca
botent, com los colls de mar
al tocar la costa brava?
¿Res te diu?... ¡qué t' ha de dir!...
(Deixantli ab despreci.)
fills d' eixas serras nevadas,
com reixats de cementiri

fret teniu lo cor y l' ánima.
En quinz' anys qu' estás veyent
que l' abraso ab las miradas,
que 'l joy mulla mas parpellas
quan las sèvas en mi 's clavan...
en tant temps que veus que 'l vetllo,
dels combats en las vespradas,
y que fá caurer mòn ferro
l' alsat bras que l' amenassa,
¿no has sorprés per quí d' amor
vaig morint?...

EURICH. ¡Otger!

KAINA. ¡T' estranya!
¡Es vritat!... ¡jo, la beduhina!
¡la negra filla del Africa!
sentí' amor per quí la sort
lo féu bell, noble la rassa!...
Si, pot ser, fins siga un crím
no haver ofegat la flama
de mòn amor en las onas
del mar... ¿no es cert?

EURICH. Sols m' estranya
sempre haverhos vist joyosa.

KAINA. Mirantlo m' acontentava.
Y si algun cop, agrahit,
al tornar d' una batalla,
un bes de gel en lo front
indiferent me donava,
devant mèu, un cel s' obría,
torrents de goig me cerclavan,
y rebotía en mas venas
tota ma sanch africana.
Y era ditxosa, perque
llavors ningú me 'ls robava.
Mes ¡ay! un jorn malhaurat
qu' una juheva caravana
per las rivas del Fresser
en romiatje caminava,
á Lydia vá véure Otger,
per sa ditxa .. ó sa desgracia.
Pres d' amor per ella, prompte
entre l' altá' ó l' esclavatje
la féu triar... ¡oh!.. ¿per qué
en aquella hora malvada
no 'm vaig afollá, ó com prempsa
d' ossos, ab nirvis lligada,
no vaig esclafá' en mos brassos
lo pit de nèu de l' esclava?
Mes, com fins lo condemnat
á mort tè un brí d' esperansa,
me vaig créurer que vindría
un jorn, que d' ella cansantse,

la faría despenyar
al fons d' enfosquida bauma.
Pero ¡ ay de mi !... cada jorn,
quan á posta 'l sol baixava,
arrastrant sa cabellera
per entre núvols de grana,
mès enamorat de Lydia
se 'n entrava en sa cabanya,
y en buch de coral y perlas
mil besos d' amor brescava.

EURICH. ¡ Dissort fòu !

KAINA. Jo 'm temo siga
cástich del cel á una mare
que vá superá á las feras
en crueltat... ¡Mos mots t' estranyan!
¿ Per ventura no has vist may,
lo que fá la fera brava,
quan l' habitant del desert
pot robarli la niuhada ?
¿ Sabs qué fá ?... busca afanyosa
als fillets de sas entranyas,
sens escoltar los regulls
de dolor que l' espós llansa,
y sens tème' al cassador,
que potsè está de parada,
faruma la terra, udola,
roda timbas, salta baumas,
assedegada, no béu,
famolenca, no caixala
á l' aucella qu' ha sorprés
en sa folla y cega marxa,
y troba al fí á sos cadells,
ó al camí mort reventada.

EURICH. ¿ Pero á qué vè ?

KAINA. A que jo,
com la fera de ma patria,
dels furtadors de ma filla
ne seguía las petxadas,
desprès que 'ls alarbs, un dia,
de mos llindars van robarla.
Sens alè, encegada y folla,
com la fera tambè anava,
y, com ella, sense tèmer
que hi poguès la mort trobarne.
Un jorn que per' quets contorns
seguía ma ferma marxa,
estol de gent catalona
vaig véurer tras mas petjadas.
Vosaltres èrau.

EURICH. Recordo
lo jorn aquell.

KAINA. La malvada

hora, millor podrias dirne.
Tòn capdill á mas miradas
va atravessarse; era bell
com lo lleó de l' Arabia,
y l' amor que vè del cel,
lo mès gran, ¡que res l' iguala,
l' amor maternal! jo, ¡Kaína!
vaig cambiá en amor culpable.

EURICH Bon pago us ha dat.

KAINA. ¡Sí, Eurich;
y á la mua filla oblidantne
per ell!... ¡ma filla volguda!

EURICH. ¿Y cóm us va ser robada?

KAINA. Anella de roch de llamp
en sos cabells entrenava,
quan las xurmas dels alarbs
que las terras egipciacas
passaban á foch y á sanch
per la tercera vegada,
de mòn faldar la van tréurer
sòrts á mos prechs y á mas llágrimas.
Detrás d' ella passí 'l mar
al sébrer qu' era en la Marca,
y ara es sols aquest anell
l' últim destell d' esperansa.

EURICH. Motius d' odi veig qu' us sobran,
pero si 'ls mèus vos contava,
veuríau ben bè que 'ls vostres
no n' hi portan comparansa.
En los vostres hi há tan sols
lo despit, la sorda rábia,
dels gelos, pero en los mèus
'hònt lo sol recort espanta,
entre signes de deshonra
campeja sanch, sanch d' un pare
qu' al llensar l' últim suspir,
per terrible coltellada,
—¡Vènjam, fill mèu! 'm vá dir
en sas últimas paraulas,
y jo venjarlo jurí
besant sa testa nevada.
Mòn ver nom es Aliatar,
y en las terras mauratanas
vegí la llum.

KAINA. ¡Tu! ¿Tu moro?

EURICH. Vos ho dich perque 'ns ampara
l' un del altre 'l mateix crím,
si es que ho siga la venjansa.
Y mès, perque estich segur
qu' Otger ja es mort á horas d' ara.
Mòn pare vell avants d' hora
per l' alé de las batallas,

repós dava á sas fatigas
sobre unas terras donadas
per lo rey Witisa, en preu
de perills, no pagats antes,
que soldat d' ell fòu á sou,
en aquell temps d' algaradas.
La mare, retall de sol,
brodat ab llum de las aubas,
'guèrau dit qu' era la filla,
puig mès qu' esposa ho semblava,
del moro que veya 'l cel
en lo blau de sàs miradas.
Tot era pau y alegría
y benestar en ma casa,
fins un jorn que, mal ferit,
en sos llindars vá aturarse
un cristiá de bell rostre
y de fesomía franca.
Com que ampará' al desvalgut
es un deute en nostra rassa,
ben rebut l' hoste vá ser,
y sa ferida curada.
Era 'l mes del «Ramadhan,»
mes de resos y pregarias,
quan un dia, á sol-ixent,
vá deixá 'l llit lo mèu pare
per anar á dar lo bes
á sa esposa... en vá la casa
per tot arréu vá recorrer
buscant sòn bè, foll de rábia,
puig que de cop la sospita
á sòn cor vá doná' entrada;
com un llampech se 'n aná
al quarto del hoste... clara
vegè llavors sa deshonra,
y ni un moment aturantse
á consultá á sòn cervell,
sa ja rovellada massa
vá despenjar, y prenentme
de la má, plans y montanyas,
vam recòrrer, sens trobar
las senyals de sas petjadas.
Tres anys feya qu' ab afanys
seguíam buscant encara,
quan en tarde falaguera,
que prop del mar admiravam
lo sol ponent, un bell nin,
devant nostre vá creuharne,
y á un crit de:—¡fill mèu!—donat
per una véu, casi á espatllas
de nosaltres, com la mort,
groch mòn pare vá tornarse,

y llensant feixos de llamps,
que sos ulls descapdellavan,
—¡Dom ma esposa! va dí' á un home,
que somrient nos contemplava.
—¿Per qué la vols? vá respondrer
aquell sèr abominable.
Y tirantse sobre d' ell,
com un tigre, lo mèu pare,
no sè lo qué vá succehir,
puig que 's van tapar ab llágrimas
los mèus ulls, y al véurer clar
altra volta 'l que passava
en torn mèu, sobre l' arena
humida, d' aquella platja,
vegí á mòn pare ferit
de terrible coltellada.
—¡Vènjam, va dirme, fill mèu!—
y, sens dir cap mès paraula,
vá donar l' últim suspir,
en tant que á Occident baixava
tambè sanguinòs lo sol,
com si volguès sagellarne,
tambè ab sanch, lo jorn aquell
de terrible recordansa.
Los nins varen ferse grans,
pero avans ja en la gelada
tomba l' assessí dormia;
mes lo deute que deixava,
jurí cobrarlo del fill,
del bell nin qu' en las voradas
d' aquell mar un jorn corria,
de mòn germá Otger. Bastantme
sa mort, ja mòlt temps faria
que de ma fona ó ma dalla
no hauria escapat; pero
tot lo deute no cobrava.
A mès de sanch hi há deshonra
que venjá', y será venjada.
Jo segueixo sas banderas,
mòn Dèu y patria oblidantne,
pero ja ha arribat lo jorn
que fá tant temps esperava.

KAINA. ¡Otger germá tèu!

EURICH. Y fill
de Sisebunt, sí, del lladre
del honor de mòn casal,
crím sense cástich encara.
(Prestant atenciò á fora.)

KAINA. ¿Qué es aixó?

EURICH. ¿Qué hi há?

KAINA. Si del mar
lo bramoleig no m' enganya,

sento soroll que s' acosta. *(Mirant á fora.)*
EURICH. La tempesta ja s' aplaca,
y vá platejant la lluna
de quan en quan las onadas.
Res se sent.
KAINA. Passos de fera
debian ser. Altra vegada.
EURICH. Ara tambè ho he sentit.
(Se sent lo xiscle de l' óliva.)
KAINA. Era l' óliva.
EURICH. No; es un altre,
que á l' au de la mort imita
per sòn retorn anunciarme.
KAINA. Donchs me 'n vaig y tornarè
(Prenent lo llum.)
dintre de poch, que ja 'm tarda
sébrer la sort del combat.
EURICH. Nostre es, Kaína, la jornada.
(Kaína se 'n vá pe 'l segòn terme, esquerra.)

ESCENA II

EURICH, desprès GUDILA

EURICH. Me sembla que del viarany
surt una sombra guardantse.
¡Gudila! *(Cridant.)*
GUDILA. *(Dintre.)* ¡Eurich!...
EURICH *(Alsant las mans.)* ¡Alláh sía
lloat!... ¡ja tinch ma venjansa!
(Gudila entra corrent; dú la capa sobre 'l cap per lliurarse de la pluja.)
Digas, donchs. ¿Ha mort al fí?
¿No 'm dús á la juheva? parla.
GUDILA. Que Dèu vos donga bon jorn.
Deixéume escalfar, que l' aygua
m' arriba fins á la pell.
(Assentantse á la foguera.)
Ja cal que 'm déu bona paga.
EURICH. Demana tot lo que vulgas.
GUDILA. Prou, sí, demana, demana,
y ab tres ó quatre denaris
me paguéu. ¡Y quánta d' aygua!..
¡Y quíns trons! ¡Jesús María!
jo 'm creya que 'l mòn finava.
¿Héu varat la barca?
EURICH. *(Impacient.)* Sí.
GUDILA. Héu fet bè; prou á horas d' ara
fòra á trossos per las rocas.
EURICH. ¿Y la Lydia?
GUDILA. Las barracas

d' allí de las pesquerías
totas son per terra.

EURICH. ¡Acaba,
per las barbas de Mahoma!

GUDILA. No teniu espera.

EURICH. ¿En Walia
la dú, pot ser?

GUDILA. Esperéus.
Ni 'm deixéu respirar...

EURICH. Vaja;
respira... ja avisarás
quan vulguis.

GUDILA. Aixís m' agrada.
La juheva vè.

EURICH. *(Alegre.)* ¡Ah!

GUDILA. La porta
del potro sentada á l' anca,
lo capdill... *(Sorpresa d' Eurich.)*
Báh; ja ho sabéu.
No us ho havia dit encara,
perque 'l donar malas novas,
be sap Dèu que no m' agrada.

EURICH. ¿Pero qu' es lo qu' estás dihent?

GUDILA. Al capdill, Eurich, no 'l matan
ni tots los moros plegats.

EURICH. ¿No havéu perdut la batalla?

GUDILA. ¿Y aixó us váreu posá' al cap?
¿No us ho vaig dir?

EURICH. Tu m' enganyas.

GUDILA. Sí, puch estar bè de bromas
ab tanta mullena.

EURICH. ¡Basta!

GUDILA. Bè, no cridéu, no cridéu,
qu' ab crits no faréu miracles. *(Alsantse.)*
¿No teniu res per menjar?

EURICH. Tens calma.

GUDILA. No; 'l que tinch gana.
(Eurich se 'l queda mirant.)
Ja 'm podéu mirar ben bè
qu' us he dit la vritat clara.
Al detrás mèu vè la gent,
ab tants esclaus, or y armas,
que no sè si hi cabrá tot,
en lo palau de Santa Ágata.

EURICH. ¿Pero y 'ls walís?

GUDILA. Sas testas
encaixonadas ab cánfora,
están ja camí de Liria,
ja qu' ells igual presentalla
nos van fer ab la sagnosa
del brau Huch, qu' anyora encara
nostre capdill.

EURICH. ¿Pero en nombre,
no eran molts mès?
GUDILA. Los de Blanes,
solsament, eran tres voltas
mès nombrosos que nosaltres.
Jo desde dalt del Sauquer,
contemplava la batalla.
Creyéu, feya esgarrifar...
Jo no hi era y tremolava.
EURICH. *(Alsant los brassos.)*
¡No ha sonat encara l' hora!
GUDILA. ¿Qué hi voléu fer? A mi 'm passa
igual ab l' avi; bè busco
per enviarl' d' una pedrada
al infern; jo bé vigilo,
pero cá... las serps malvadas
crech que l' avisan.
EURICH. ¿Las serps?
GUDILA. ¿No veyéu que las encanta?
Li fan patons, s' hi cargolan,
y hasta á la nit, de vegadas,
sento com hi enrahona
y 'ls diu cosas mès estranyas!..
EURICH. Sempre haurás de ser beneyt...
GUDILA. Sí, beneyt... ¡Ah! no hi pensava.
Vením aquí á las cavernas
tan solsament de passada,
á recullir gent.
EURICH. ¿Qué dius?
GUDILA. Y de cop, cap á Santa Agata,
per sols restarhi dos jorns;
y deixanthi uns pochs homs d' armas,
tot lo mòn dret cap Empurias.
Ja en Depifer de Moncada
déu haver rebut la nova
en los Afranchs per trobarse
sota sos murs, á Pinòs
igual ordre li han manada.
Es á dir: totas las forsas.
EURICH. ¿Donchs, persisteix en sitiarla?
GUDILA. Ara mès que may.
EURICH. Bè, bè.
Ja farém que surtin fallas
sas pretensions.
GUDILA. Jo podía
ser aquí á la mitja tarde,
á no sè' en Galp, pero hi veu
per l' esquena, com las garsas.
He aprofitat l' ocasió
de passá una margenada
y ara de segur que 'm busca
com mustí quan pert lo rastre.

Jo crech que ni m' escoltéu.
EURICH. Altra cosa pensava ara.
¿T' empenyas poder trobar
per aquestas margenadas
un escorsò?
GUDILA. Axió ray;
en lo pinar hi entrebancan.
EURICH. ¿De pich mortal?
GUDILA. Tant mortal
que no hi há remey que hi valga,
y á voltas tarda la mort
pochs moments.
EURICH. Donchs pórtal ara.
GUDILA. M' heu de doná alguna cosa
per ficarl.
EURICH. *(Pensant.)* ¿Qué puch donarte?
GUDILA. (Y dirè que me l' agafi
en Walia que no l' espantan.)
¡Ah! pero... ¿Quánt me daréu
qu' es cosa mòlt esposada?
EURICH. Dos tremisas.
GUDILA. Déumen tres
y no us regatejo.
EURICH. Vaja,
te porto axió desseguida;
espérat, donchs.
GUDILA. *(Pe 'l primer terme dreta.)* Vejám l' arca.
(Busca en lo mur esquerra.)
A véurer si trobo res.
Figas secas y formatje;
que Dèu nos en dò... ¡Pobre avi!
se deu tornar boig buscantme...
Ab aquells ulls d' esparver,
aquell pel y aquella cara,
deu semblá un mal esperit
quan li vol escapá un' ánima.
Ja podéu anar buscant...
Ves si podéu saber, ara,
ahònt sòch?

ESCENA III

GUDILA, GALP

(Monter d' Otger, casi negre; barba blanca, melena del mateix color, pit nú y pelòs, surt ab una pica á la má dreta, fona y sarrò de rochs al cíngol y ab la má esquerra acosta una serp á l' orella de Gudila.)

GALP. Dins de la pell.
GUDILA. ¡Ay! *(Espantat.)*

GALP. ¿Qué tens?
GUDILA. Ves, quína gracia...
GALP. ¿Pensas que mossega?... ¿Véus?
(Acostántsela á la cara.)
GUDILA. Donchs á mi 'm fá mòlta pó.
GALP. Vaja, tè, fèsli un petò. *(Acostantli.)*
GUDILA. ¡Avi!... vos dich qu' estiguéu.
GALP. ¡Pobreta!... ¡Tan falaguera!...
(Acariciantla ab la má.)
GUDILA. Us agrada mòlt dar sustos.
GALP. ¿No véus jo?
GUDILA. Teniu uns gustos...
GALP. Apa, donchs, á la pitrera.
(Se la fica á la pitrera.)
GUDILA. De debò, m' héu espantat.
GALP. Si que t' espantas de poch.
GUDILA. ¿Ja sòu aquí tots?
GALP. ¡Jo 't toch!
Que vols qu' hajan caminat...
GUDILA. Com qu' us veig á vos...
GALP. ¿Per çó?
¡Oh! Jo tambè 't veig á tu.
Tu encara debias dú
mès pressa d' arrivar.
GUDILA. ¿Jo?
No ho creguéu; en quant acabi
me 'n torno.
GALP. *(Mirant lo que menja.)* ¿Qu' es?
GUDILA. ¿En voléu?
GALP. ¿Formatje y figas?...
GUDILA. Prenéu.
GALP. Una mica. *(Prenentne.)*
GUDILA. ¡Carat d' avi!...
GALP. Per' quí tambè hi há plogut.
GUDILA. Mòlt. (Vaja, ja l' hi enganyat.) *(Pausa.)*
GALP. ¿No has vist may cap rat-penat,
quant 'ls minyons l' han hagut?
Lo clavan d' alas, així,
(Estenent los brassos en creu.)
ab dugas picas; llavons
li van acostant tions
á n' al morro y li fan dí
ab estrany llenguatje, es clar,
lo mal qu' ha fet y 'l que 's pensa.
Donchs, ara, tu á dir comensa,
depressa y sense duptar,
lo mal que pensas y fas,
lo perque t' atrapo aquí,
lo que l' Eurich t' ha de dí,
y lo que á n' ell li dirás;
ó faig com fan 'ls minyons
ara aquí, sense traficas;

tot ho tením, las duas picas
los tèus morros y 'ls tions.
(Gudila se 'l queda mirant parat.)
Crech que no m' has entés bè.

GUDILA. Prou.

GALP. Com que 't quedas parat...

GUDILA. Si no us respectès l' edat...

GALP. ¿Qué farias?

GUDILA. Bè, bè, re.
Deixéume en pau.

GALP. Cá, minyò.
Fá temps que 't vinch al darrera
y no 't deixo ab pau ni ab pere.

GUDILA. A vos ningú vos fá pòr.
Tothom aguanta ab paciencia
lo génit vostre ó manía,
y prenéu per cobardía
lo que tan sols es prudencia.

GALP. Ja m' agradan los valents;
ja sabs que dels que hi plomat,
me n' hi fet per 'nar variat
catorse collars de dents.

GUDILA. Las mèvas sòn mòlt clavadas
y potsè us fariau mal.

GALP. En aquí tinch un parpal *(Per la pica.)*
per las que trovo apretadas.
(Deixant la pica y trayentse la fona.)
Y prou ja; ¿cantas ó no?
(Retrocedint tres passos.)

GUDILA. ¿Qu' haig de cantá'?

GALP. 'L que t' hi dit,
ó t' allotjo dintre 'l pit
tot lo fato del sarrò.

GUDILA. Véus aquí de que us valéu.
Tot desseguit á la fona.

GALP. Ja la triarè bufona;
aquesta. *(Trayent un roch.)*

GUDILA. Bè, bè; escoltéu.

GALP. ¡Ah! Sembla qu' ha fet efecte.

GUDILA. No us penséu que tinga pò'.

GALP. ¡Vols callar!...

GUDILA. Lo que us tinch jo,
es... ¿cóm vos dirè...?

GALP. Respecte.
Com que 't puch ser dos cop pare
fas sols lo que mana Dèu.

GUDILA. Pero vos no 'm donaréu
lo que 'm faréu perdrer ara.

GALP. ¿Véus?... Ja m' agradas. Proposa
y cuyta que tinch desfici,
ves que 't faig de perjudici
per pagar't.

GUDILA. Ja es altra cosa.
GALP. Pero avans digas per qué,
es que t' has adelantat.
GUDILA. Per dur novas del combat
á l' Eurich.
GALP. Está mòlt bè.
Vèsme dient y doblo 'l preu,
pero això sí, dígau tot.
GUDILA. ¿No 'n diréu pas res?
GALP. Ni un mot.
GUDILA. Sis tremisas me debéu.
Ell me 'n dòna tres.
GALP. Bè, bè.
GUDILA. Haig de durli un escorsò.
GALP. ¿Sabs per qué 'l vol?
GUDILA. Aixó no;
us juro, avi, que no ho sè.
GALP. ¿Dígam, per qué del combat
volia novas?
GUDILA. ¡Oh!...
(Volent dir que no ho sab.)
GALP. Lo preu
doblo tambè.
GUDILA. *(Depressa.)* Me 'n debéu
vint y quatre Me n' ha dat
nou, si lo qu' he dit no falla.
A Lydia li hauria dut
si 'l capdill mort y vensut
'guès sigut en la batalla.
GALP. ¿A Lydia? *(Sorprés.)*
GUDILA. Si descubert
sòch, me puch dar per finat.
GALP. No tingas pòr. Tè 'l pactat.
(Dantli monedas.)
GUDILA. ¿Qu' us sab gréu?
GALP. No, no per cert.
GUDILA. Es que per çó...
GALP. ¿Cóm quedém?
GUDILA. ¿Qué voléu dir?
GALP. ¿Que dels dos,
á quí servirás?
GUDILA. A vos.
GALP. ¿Paraula?
GUDILA. ¡Bó!... ¿Qué juguém?
GALP. Pero tu...
GUDILA. Tot tonto...
GALP. Alsa,
veig que ho entens.
GUDILA. Us entero
de tot.
GALP. A fora t' espero.
GUDILA. ¿No me 'n déu pas cap de falsa?

GALP. No. Estarè al entrá' á l' aubaga.
(Se 'n vá pe 'l foro.)
(Ja es mèu y tot ho sabrè).
GUDILA. De traydor may ne serè.
Jo sòch fiel á quí mès paga.

ESCENA IV

GUDILA, EURICH

EURICH. Tè aixó, donchs.
GUDILA. (Si 'ns descuidém...)
Així ho durè bè. ¿Y la paga?
EURICH. Tèn compte que ningú 't veja,
y en quan siguèm d' arrivada
al palau, lo ficarás
al llit del capdill, poch antes
de que á la cambra 's retiri.
GUDILA. (Me sembla que sí ..)
EURICH. Tè. Para.
GUDILA. Déumels bons. ¿Quánt me donéu?
EURICH M' has dit tres; te 'n dono quatre.
GUDILA. Veyéu. Aixó es enganyar.
EURICH. ¿Es dir que n' hi trobas massa?
GUDILA. Bè per çó no. (Duas tremisas
perdudas per' enganyarme).
(Se 'n vá pe 'l foro contant los diners.)

ESCENA V

EURICH, luego GILBERT

EURICH. ¡Vencedor Otger!... Juguet
de cruel insomni 'm creuria,
si del cor las batalladas
ab tal furia no 'm ferissen.
¡Mes, per Dèu! que no sabém
de quí es encar la partida,
qu' haig de véurer si del áspit
ab igual fortuna 'l lliuras.
Acabém aquesta feyna.
Calma, Aliatar.
(Se posa á esmolar. Gilbert entra pe 'l foro, vá ab túnica, porpra, punyal, sarrò y crossa de viatje.)
GILBERT. (¡Grat sia!...
Aquest remor me senyala
que vivents trobo á la fí).
¿Quí hi há en lo fons d' aquestas covas?
¿homes ó feras?

EURICH. *(Aixecantse.)* ¡Per Cristh!
qu' abdòs cosas podria ser
que hi trobésseu. Dihéume quí
sòu vos y lo que vos porta,
si 'n voléu torná' á sortir.

GILBERT. Puig per resposta lograrne,
mal comenséu, que si tinch
de compláureus, ans vull sébrer
quí sòu vos.

EURICH. Ja hò havéu dit.
Home ó fera.

GILBERT. Per si fera,
en mòn cíngol ferro hi tinch;
si home y de pau, hospedatje
vos demano, y si teniu
per apagarme la fam
y aixugarme los vestits,
féume 'n mercé, que de terras
llunyanas fatigat vinch,
y porto mòn sarrò buyt
ja fá horas.

EURICH. Donchs, veníu.
Dá á quí no tè, deya 'l Mestre.

GILBERT. ¿Sòu cristiá? *(Avansant.)*

EURICH. Ho som quants vivím
en aquets afraus. ¿Y vos?

GILBERT. Apóstol tambè de Cristh,
que goth ne sò, y de Vasconia
vaig naixer entre los rischs.
Mes portéume, si vos plau,
provisions, que tot omplint
mòn ventrell, podrém parlar.

EURICH. Veniu á aixugáus, veniu.
Acostéus á la foguera
mentres las cerco.

GILBERT. *(Sentantse.)* A fe, estich
cansat de debò.

EURICH. Esperéuse
que encendrè llum.

GILBERT. Ab lo brill,
ja mitj mort d' aquets tions,
me bastará.

EURICH. *(Buscant en l' arca.)* Jo quan tinch
un hoste me plau saberne
si es jove ó vell, ruí ó gentil.

GILBERT. Com volguéu.

EURICH. *(Venint ab provisions).* Es quant hi há.

GILBERT. Dèu vos ho pagui.

EURICH. *(Dantli.)* Teniu.
Es fruyta seca, formatje
y pa de ségol.

GILBERT. Sòu rich.

EURICH. Es lo que dòna la terra.
GILBERT. ¿En conroéu?
EURICH. No; m' entretinch
á segar testas.
GILBERT. ¿De moros?
Es feyna que de petit
la sò feta.
EURICH. (*Tornant á l' arca.*) (¡Aquesta veu!...)
¿Y 's pot sabé' ahònt dirigiu
vostres passos?
GILBERT. Vers Empurias.
EURICH. ¿Y á ferhi, qué?
GILBERT. Hi tinch allí
un tresor de tanta estima,
que fins haver conseguit
recobrarlo ¡per ma vida!
que descans no tindrè.
EURICH. ¿Estich
que 'l tresor deu sè' una dona?
GILBERT. Angel, millò haguerau dit.
EURICH. ¿Tan hermosa es?
(*Tréu un jerro, l' ompla d' aigua, 'l porta á Gilbert y torna á l' arca*).
GILBERT. Per formarla,
crech que 'l cel vá recullir
marbre á Paros; seda á Tiro;
coral á Etolia, y marfil;
rosas y llasmins á Samos,
y nèu del mont Sinaí.
EURICH. ¿Ayrosa?
GILBERT. Es de Palestina
la palmera.
EURICH. ¿Pura?
GILBERT. Oh, sí;
una vestal [2]; y sa boca
es un chor de serafins.
EURICH. Miro qu' en la font Castalia
béu mòn hoste.
GILBERT. No, ¡per Cristh!
qu' es la font ahònt los poetas
la inspiraciò beuhen y
pera pintar á ma Débora
mirarla sols es precís.
EURICH. ¿Cristiana?
GILBERT. No, per dissort;
y fá poch temps que malehits
mercaders, vinguts d' Empurias,
varen comprarla al walí
que 'ns tenia en esclavatje
als dos.
EURICH. ¿Y vos acudiu
per lliurarla, allí?...

GILBERT. Al infern
que fòs.
(Eurich encén una teya y torna á l'arca.)
EURICH. Que vostre desitj
vejáu cumplert.
GILBERT. ¡Dèu ho fassa!
EURICH. Y parlant de tot: ¿qué 's diu
per defora, de batallas?
GILBERT. Lo que tan sols sò cullit
durant los jorns de mòn viatje
dut á cap ab mil perills,
es que si á Eudon d' Aquitania
vá derrotá 'l Gafekí
issant sòn drap de tres llunas
en la Borgonya; tenint
tambè guanyada Tolosa,
ara, unit aquell capdill
ab lo brau Carles Martel,
bè s' ha revenjat, per Cristh!
EURICH. Y... ¿no us han dit de quín modo?
(Deixa d' encendre 'l llum y escolta ab atenciò.)
GILBERT. Diu qu' han sorprés al Emir
Abderramán, prop de Tours [3],
y ha anat tan bè, ¡per Dèu viu!
que deixant entre 'ls arbosos
ferit de mort sòn capdill,
han repassat los Afranchs
los infaels, y sota 'ls pins
dels Pirineus 'hont Montcada
los esperaba, 'ls que vius
van quedar en la batalla
han mort allí.
EURICH. *(Ab arranch.)* ¡Oh! ¡mentíu!
GILBERT. ¡Llamps del cel! *(Aixecantse.)*
EURICH. *(Dominantse.)* Bè, perdonéu.
He parlat mal... volia dir
sols que la nova no es certa.
GILBERT. Si 'ls altres son qu' han mentit,
no us diré pas lo contrari.
(Gilbert torna á sentarse: Eurich ha encés lo llum.)
EURICH. Es tant lo desitj que tinch
que siguin certas tals novas...
(Ab ironía; y acostant lo llum á Gilbert.)
GILBERT. Jo tambè. *(Com desconfiant d' Eurich.)*
EURICH. ¡Dèu benehit!
¡Gilbert!
GILBERT. ¡Eurich!
(Aixecantse y abrassantlo.)
EURICH. Jo ja deya...
Aquesta veu...
GILBERT. Tambè á mi
me recordava la vostra

quelcom passat.
EURICH *(Per lo menjar).* Vès seguint.
GILBERT. ¿Y Otger?
EURICH. Dintre mòlt breu rato
arribará. Ja en aqui
tots te donavan per mort.
GILBERT. D' amo alarb ne sò fugit
que vá entrenarm' de cadenas,
quan, per lo nombre, aturdits
várem ser.
EURICH. Prou me 'n recordo.
Tres anys fá, ¡qué m' has de dir!
Als pinetars. ¡Bè, home, bè!
¡cóm s' alegrará 'l capdill!
Lo monter que mès aymaba...
Encar te retréu cops mil.
GILBERT. Lo que vull fè', es descansar
avants de que siga aquí.
EURICH. Palla seca trobarás.
quan acabis, allí dins.
(Senyala primer terme dreta.)
GILBERT. Ab poch temps ne tindrè prou.
Y dihéume, bon Eurich:
¿encara abat la tristesa
lo front de nostre capdill?
EURICH. Igual que avans, brau Gilbert,
¿y sabs tu, potsè, 'l motiu
d' aquesta eterna congoixa?
GILBERT. ¿Qué vos dirè jo? nó y sí.
Misteris del mar, suposo
sigan sols, per lo qu' he vist.
EURICH. ¿Misteris del mar?
GILBERT. M' ho sembla,
puig un jorn qu' alarb navir,
enfront de la embocadura
costejaba, vam sortir
cap á n' ell de la dressana,
y al véurer nostre capdill
la guerrera maniobra,
groch com un difunt, vá dirns
que, jamay, la mar en lluyta
solquéssem, si es que renyits
no estavam ab nostras vidas.
Y desprès vegadas mil,
en ocasions que podiam
somergollar als muslims,
al fons de l' ona amarganta,
terroritzat ha fugit,
lo mateix que ánima en pena
devant l' imatje del Cristh.
Acusarl' de cobardía,
crech que fòra igual que dir

que 'l lleò fuig de l' ovella,
y l' aligot del ruí
esbars d' aucells que l' envolta.

EURICH. Pot ser poguém descubrir
mès enllá l' estrany misteri.

GILBERT. Tot pot ser. En fí, ja estich.

EURICH. Poca fam, Gilbert, portavas.

GILBERT. No ho diu lo formatje aixís.
Y si 'l deixaus no es enutja,
descansarè.

EURICH. Ja t' he dit
que palla d' or trobarás
dessobre aquets rochs humits.

GILBERT. Donchs... hasta desprès.

EURICH. Descansa.

GILBERT. Mirarè de ferho aixís.

(Se'n vá per la dreta primer terme. Eurich l' acompanya fins á la porta.)

ESCENA VI

EURICH, desprès KAÍNA

EURICH. Que torná' á mòn Dèu no puga
si no tè ja asquè la fera...
¡Pobre nin! de l' esclavatje
has deixat la presò negre,
per lligarte ab sos anells,
ma venjansa falaguera.
Jo haig de fer que á Otger despertis
gelosía que roseguia
sòn cor aymant, y ab astucia,
crím farè de ta ignocencia,
traiciò de ta llealtat,
y de tòn merit, vilesa.
Sè que 't costará la vida,
mes ¿qué val la vida tèva,
pobre rumí miserable,
si puch mirar satisfeta
ma venjansa?... *(Pausa.)*
Y ¿será cert
qu' ha mort l' Emir? ¿se pot creurer
que l' enemich de Martel,
s' haja unit ab ell, per véncer
al Gafekí?... ¿No li basta
al breno modern, estèndrer
sobre sanch, de sòn realme
las fitas, fins á las fredas
regions de l' alta Germania,
qu' arrabassa las fronteras
del baix Afranch per combatrer

á qui ni d' ell re remembra,
ni l' ofen?... ¡Ah! ¡Karl lo bort!
¡Mercader de reys! ¡Dels temples
de tòn Dèu, lladre sacrílech!
¡Qu' has jugat ab la impotencia
de la rassa degradada
de Clodoveo! .. encar quedan
per arrancart' la corona
llogada qu' al front ostentas,
los que á Rodrich li arrancaren
la sèva y la vida ab ella.
¡Dorm al cant de la victoria,
dins de l' antiga Luteçia [4];
dorm descuidat y ab gaubansa,
dorm, que 'l lleò del desert vetlla!

(Kaína, segòn terme, alarmada.)

KAINA. ¡Eurich!

EURICH. ¡Kaína!

KAINA. Ja 'l vent porta
la cridoria que senyala
estol de gent que s' acosta.

EURICH. D' ell ha sigut la jornada

(Kaína sonriu ab amargura.)

¡Sols Dèu es gran!... Es la nova
qu' han vingut ara á portarme.

(S' ouhen corns y clarins mòlt llunyans.)

KAINA. Escolta los corns. ¿Los sents?
¡Otger mort y Lydia esclava!..
¿No has dit aixó?

EURICH. *(Senyalant al cel.)* Tan sols ell,
lo Rahmán [5], jamay s' enganya.

KAINA. ¿Es dir, que 'l còrch de ma vida
ha de seguí' atormentantme?
¿Que dintre poch, ma rival,
la juheva miserable,
ha d' arrivá un cel de ditxas
duhent escritas en la cara?
¡Oh, no pot sè'!... ¿Per qué, infern,
no m' ajudas?... Si lograrne
poguès, un jorn, la dissort
d' aqueixa dona odiada,
fins te dono de ma filla
lo recort y l' esperansa
de trobarla may en vida.

EURICH. Jo 'm penso que la paraula
us pren Satanás.

KAINA. ¿Per qué?

(Eurich, agafant lo llum encés y mostrantli á Gilbert.)

EURICH. Miréu.

KAINA. ¡Un home! ¡que 'm valga
lo cel! ¿No es en Gilbert?

EURICH. Sí,
en Gilbert es.
KAINA. ¡Ell!
EURICH. Y ara
¿no comprenéu lo que 's pot
ab aquest doncell lograrne?
Poch costará lo fè' entrar
dins d' aquella testa brava,
lo dupte y la gelosía,
tan sols l' atenciò cridantli,
sobre l' hermosa parella
que 'ls dos nins han de formarne.
KAINA. Es vritat, sí.
(S' ouhen los corns mès aprop. Los monters de las cavernas contestan. En surt un qu' encèn la teyera del mur.)
Ja s' acostan.
EURICH. Ja contestan los de casa
y á fer llum ja van sortint
los monters... A l' esperansa
obríu lo cor. Mentres tant
parléuli d' ells: de parlarne
tambè veurè jo, y los gelos,
qu' es fumera que s' enlayra
á la mès petita empenta,
s' aixecarán com montanyas,
y hasta signes de deshonra
mirará escrits en el ayre.
KAINA. Tot ho farè, mentres puga
mirarla en l' ona amarganta
del mar, ó per entre penyas,
'hont á brins l' hajan deixada,
sobre puntas cantelludas,
nostres corcers de batalla.
(Cridoria y só de corns y pífans mòlt aprop, mira á fora y desprès diu:)
Ja dels soldats devantins
van sentintse las petjadas;
y á la flama de las teyas,
que lo vent encara aplana,
sembla, mès qu' humana hoste,
un exércit de fantasmas.

ESCENA VII

Los mateixos, GUDILA, WALIA, GALP, IBAS, SUINTILA, monters, presoners. Al detrás OTGER y LYDIA

GUDILA. *(Entrant depressa.)* Ja som aquí.
KAINA. Hipocresía,

pren hospedatje en ma cara.

(Kaína 's queda en primer terme dreta, ab los brassos creuhats.)

EURICH. ¿L' escorsò?

GUDILA. *(Trayentse l' ánfora de la pitrera.)*
Aquí 'l teníu.

EURICH. *(Entrantlo pe 'l primer terme dreta.)*
(Mòlt será que se m' escápia).

(Torna á sortir Eurich y 's posa al péu de la barca y apoyat en ella. Gudila ha passat á primer terme esquerra. Surten mòlt depressa. Galp portant dos presoners lligats ab dos collars de ferro units per una cadena, qual extrèm tè Galp, y 's posan al costat de Gudila. Seguidament vè Walia, ab un home y una dona lligats pe 'l pit, tambè ab cadenas. Ibas lo mateix. Suintila, igual, barrejats ab monters que 's posan al detrás formant una ampla filera que vá desde primer terme esquerra, hasta l' entrada de la caverna, ahònt hi queda un grupo que porta un penò negre ab creu roja. Entra per últim Otger, tapant ab sòn manto á Lydia, que vá ab un traje rich de juheva: ell vá ab casco d' alas y porra á la má. Al ser en escena dòna la porra, 'l casco y manto á un monter que ho entra pe 'l segòn terme esquerra. Entre 'ls monters ne venen alguns ab teyas encesas.)

OTGER. ¡Galp! de la roca mès alta
llanséulos al mar. Que dugan
per la costa llevantina,
la nova de que qui pugna
ab Otger, sa mort sagella.
De sos walís, esculpturas
n' ha fet ma ferrada massa,
y allá en Puig-gros, insepultas,
son dels corbs y las cucalas,
sabròs festí sas carns cruas.

LYDIA. ¡Otger!... compassiò per ells!

OTGER. ¡Compassiò!... ¡jamay! ¡que muyran!
¿Que per ventura las mans
tacadas de sanch no duhen?
¿Val, potser, tota la sèva
ni un sol brí de la perduda
per mos braus en la batalla?
¿No sents lo mar cóm bramula
famolench, y lo festí
no véus que á llumenar puja
la lluna ab sos raigs de plata?
¡Galp!... al mar!

(Se 'n van depressa pe 'l foro esquerra. Otger s' assenta, Lydia s' apoya en sa espatlla, jugant ab sos cabells. Kaína passa al primer terme esquerra.)

ESCENA VIII

OTGER, LYDIA, EURICH, KAÍNA

OTGER. *(Sens mirarla.)* Kaína, que 'm dugan
per apagarme la set,
que sedoll estich. Alguna
(Vá Kaína segòn terme esquerra.)
nova, tens que darme, Eurich?
¿De Santa Agata, n' han dutas?

EURICH. Res hi há de nou, mòn capdill.

OTGER. Quan del sol la llum traspunti
l' horisont hi farém via.
Descansarhi vuy, y á Empurias
desprès.

EURICH. ¿Per torná á sitiarla?

OTGER. Ara y cops mil, fins que puga
en las esquerdas dels murs
clavar mos penóns.

EURICH. Perduda
molta gent hi vam deixar
l' altre cop. Fort es Empurias.

OTGER. Així 'm plau. *(Disgustat.)*

EURICH. Y vostra vida
val mòlt.

OTGER. ¡Bè, bè! Ja m' enutjas
ab tas paraulas.

EURICH. Y á voltas...
allá 'hònt la victoria 's busca...

OTGER. ¡Eh!... Prou ja. Quan del Pirene,
(Alsantse ab rapidès.)
en l' alta carena núa,
al sò de mòn corn de guerra,
vaig congregar á la xurma
que 'n l' antiga Laletania
y de la Iluro en las brunas
selvas d' abets, s' amagavan
com vol de fembras porugas,
vareig jurar á ma patria
per ella morí, y no atura
may mòn pas ferm host nombrosa,
ni enlayrat mur, y eixa Empurias,
que s' ha enmaridat cobarda
ab l' alarb, desfeta en runas
me la darán mos monters,
perque á sa patria no puga
serne ja may més traidora.

(Kaína dòna béurer ab un gerro á Otger, posantlo desprès sobre la pedra esmoladora y 's queda ab los brassos creuhats, en segòn terme esquerra.)

EURICH. Es que aprestats per la lluyta
(Mentres Otger beu.)
y habillats de cuyro y ferro,
mils guerrers hi haurá.

OTGER. En las núas
pitreras de mos monters,
sas ferradas armaduras
s' esclafarán... y ja 'm cansan
tas respostas importunas,
mès propias de fellò moro,
que de brau cristiá. *(Eurich vol contestar.)*
No vullgas
seguir mès... *(Eurich persisteix.)*
¡Que t' ho demano
per ta vida! *(Eurich temeròs abaixa 'l cap.)*

LYDIA. *(Ab amor.)* ¿Ja t' enutjas?

OTGER. *(Desprès de mirarla.)*
Ja ha desfet la turbonada,
lo blanch sol de ta hermosura.

LYDIA. *(Ab tristesa.)* ¡Y per salvar los captius
no brilla!

OTGER. ¡Santa criatura!
Eurich... trenca sas cadenas.

LYDIA. Corre. ¡Oh! Gracias! Cuita.
(Eurich se 'n vá pe 'l foro.)

KAINA. *(Ab amargura.)*
(¡Quánt l' ayma!)

OTGER. ¿Res, l' africana,
diu á sòn capdill?

KAINA. La bruna
y trista nit no apareix
quan del sol llú la llum pura.

OTGER. Acóstat, que vull besar
tòn front; que 'n frèstegas lluytas
(Kaína s' acosta.)
fòu escut vivent, mil voltas,
de mòn pit.
(Kaína s' agenolla y Otger la besa en lo front.)
y si en clausura,
fá temps deixo ta amistat,
lo motiu, Kaína, búscal
en l' amor gegant, frenétich
que tinch á ma Lydia! *(Abrassantla.)*
¡Oh! ajunta
ab ta má, sa má nevada,
(Ajunta sas mans. Kaína palideix y lluyta.)
com lo dia y nit s' ajuntan,
y germanas com son ellas,
pera defensarla júram,
per tons dèus llars, que darás
tota la sanch continguda
en tas venas.

KAINA. *(Extenent los brassos y esforsantse)*
(¡Ah!...) Kaína,
per sos dèus llars, huy ho jura.
(Kaína de prompte desfalleix. Otger la subjecta.)

OTGER. ¡Kaína!...

KAINA. No, no; es lo joy;
es... l' excès de la ventura.
¿Esser sa germana jo?...
L' egipciaca de pell bruna,
en resséchs sorrals criada,
en pells de fèra nascuda.

LYDIA. Millor que germana, mare
vull que 'm siguéu, ja que, dura,
del destí la má terrible,
á la mèva volguè endursen.

OTGER. Jo 't juro que com á mare
t' aymará.

ESCENA IX

Los mateixos, GALP

GALP. ¡Senyor!

OTGER. ¿Qué buscas?

GALP. Novas, capdill, que donarvos
tinch.

OTGER. Passa avant, y digas.
(Avansant. Kaina 's decanta á la esquerra.)

GALP. Ara acaban d' arrivar
á la caverna 'ls espías,
y diuhen que 'ls empurians,
en inmens nombre, caminan
via recta á aquets indrets.

OTGER. ¡Los empurians! *(Sorprés.)*

GALP. ¡Per ma vida,
qu' entre 'ls monters hi há traydors!

OTGER. ¡Si cert no n' estás, no ho digas,
Galp... perque fòra ta testa
qui llavoras pagaría!

GALP. Poch aymo, senyor, ma testa,
qu' es mòlt negra y revellida,
y 'l no estarne cert del tot,
es lo que á callar m' obliga.
Mes, pe 'l sant escapulari
que duch al coll, vindrá un dia,
qu' en lo mèu mandrò enfiladas,
las sèvas llenguas malehidas,
us tirarè als peus, portantvos
probas de sa fellonía.

OTGER. Fins á saberho del cert,
calla, Galp, y res me digas,

que de totas mas virtuts,
la primera es la justicia.
Ara vèsten y á la gent
per sortir de nou avisa
que vull ser en lo palau
avants no fineixi 'l dia.

GALP. Bè... ja ho farè... pero us dich
que del nostre estol á dintre,
me sembla mòlt que n' hi há uns quants
que ja están cansats de viurer.
Sinò... escoltéu.

OTGER. ¡Eh!... prou ja.

GALP. Es que las mans posaria
al foch sens pòr de cremarme.

OTGER. ¡Galp! *(Reprenentlo.)*

GALP. Ja callo. (¡Per ma vida!
que algú pagará la festa.)
(Mitj mutis, foro.)
¡Ah! ara que hi penso... Vull dir que...
al venir fá poch l' Eurich
ab lo perdò, ja tenia
los mèus dos de cap á mar.
(Jo he cumplert).

LYDIA. Qu' en lo cel sigan.

GALP. (Just. Allí á mòurer rahons.)

(Anantsen.—Otger no ha prestat atenciò á las paraulas de Galp.)

OTGER. Ves que rés falti, Kaína.

(Kaína s' en vá per la esquerra. Otger queda pensatiu.)

ESCENA X

OTGER, LYDIA

OTGER. (¡Sempre, per tot, la traiciò!...
pero, ¡ay d' ells!)

LYDIA. ¿Per qué t' enujas?

OTGER. ¡Eh!... *(Retxassantla.)*

LYDIA. ¡Ay!

OTGER. ¡Oh! ¡Lydia!... perdònam.

LYDIA. ¡Otger mèu!

OTGER. Son eixas turbas
de traydors los que matzinan
ma sanch. Com dayna poruga
¿vols que 'l lleò de las selvas
en ta pell d' ermí ne puga
clavar sos unglots de ferro
ni caixalar tas carns puras?
¿No sabs qu' èts de mòn cel, Lydia,
l' estel mès brillant, qu' abruna
ab sòn brill, lo mateix sol,

fentlo tornar bauma obscura?
¡Oh! demánali á Otger,
á tòn amor, tot quant vullgas.
¿Vols las doradas coronas
de tots los reys? ¿Vols que 't duga,
pera tapar las roderas
que 'enclotat, tòn carro aturan,
cossos nevats de donzellas,
ó testas de braus retudas?
¿Vols que á l' altihua Bisancio,
mos ferrats corcers ne duga
y que t' habilli la porpra
imperial, ó qu' en la bruna
y tébia arena d' un cercle
past de feras, Otger muyra?

LYDIA. ¡Otger, Otger!... jo ta esclava
sols vull ser, y mès que purpras,
or, imperis y coronas
qu' ab tant afany altres buscan,
aymo eixas negras cavernas
de rocas calvas y núas;
eura, tenint per garlandas,
per sistres, cants d' aus porugas.
Que ma vida aquí rodoli
lluny del mon, ahònt no pugan
altres hermosas robarme
tòn amor, qu' es ma ventura,
mos desitjos y ánsias totas.
¿Qué mès, Otger, vols que vullga?

OTGER. ¡Oh! Lydia... ¿per qué la vida
no ha de ser, quan la ventura
la nostra ánima embolcalla,
eternal, sense mesura,
com l' espay, orphen de fitas,
com lo temps, punt qu' entre dugas
eternitats, vola rápit,
sens qu' eixir del centre puga?
Pero... ¿es cert que tant m' estimas?

LYDIA. ¿Per qué 'm féu eixa pregunta?
¿No 'm váreu salvar la vida,
quan la vostra gent, ab fúria,
á la nostra degollava
sens pietat? ¿Qué per ventura
(Otger se mostra disgustat.)
á mos prechs no vau lliurarne
al vellet, qu' una centuria
contava, y que 'm fèu cristiana,
fentme sortir de la obscura
religiò que professava?
¿Qué teniu? ¿qué vos enutja
qu' aquestos fets vos recordi?

OTGER. No, Lydia, no. *(Disgustat.)*

LYDIA. ¿Per ventura
no m' aymas tant com jo t' aymo?
OTGER. ¿Com tú?... Escolta, y sense dupte,
que desprès de ma resposta,
no 'm faràs mès tal pregunta.
Tant mòn amor ha alterat
mòn sèr; tant tot ho ha engrandit
ab sòn esclat infinit,
qu' en tot veig inmensitat;
fins de Dèu la majestat,
sent, com diu qu' es, la major,
may ningú tan gran valor
pot dá á sòn inmens poder,
ves si gran per mi ha de ser,
quan ho es mès que mòn amor.
Goig sens treva, ó dol etern,
pot tan sols mòn cor sentir,
y 'l pensar, 'm fá tremir,
que 'm jugo 'l cel ab l' infern.
Si es ma vida encés avern
ó alta gloria, no he pensat,
puig lo goig tant alt portat,
mès que goig, crech qu' es desditxa,
que 'l tèmer perdrer la ditxa,
al ditxòs, fá desditxat.
Ni sè encara 'l qu' es millor,
si dol ó goig en la vida,
puig tenint tot una mida,
ans que duri fins la mort,
hi há d' haver goig ó dolor
desprès ó avans, y es bèn cert,
qu' en lo mundanal desert,
mès alhaga ó mès aqueixa,
lo goig, quan la pena 'ns deixa,
lo dol quan la ditxa 's pert.
Pero, si 'l temps mesurat
es pe 'ls sentiments del cor,
seria tòn desamor
per mi, negra eternitat;
per çó vull gosá afollat
tòn amor qu' es pesar grèu,
ó goig viu, que del cor mèu
n' ha fet dimoni ó arcángel,
y no sè si es dò d' un ángel,
ó maledicciò de Dèu.
Del cel dò, ó malediccìò,
sian tos brassos l' etern
jorn de gloria ó jorn d' infern,
de mòn cel ó damnaciò.
Qu' en mòn front, ne senti jo,
de tos cabells los embulls,
y l' alta gloria y sos rulls,

tota la dono al mortal
per l' encar mès celestial
que veig brillar en tos ulls.

LYDIA. ¡Otger mèu!

OTGER. No, no es axís
tòn amor. *(Ab amargura.)*

LYDIA. ¡Oh! ¿per qué ho duptas?

OTGER. ¿Cambiarías, tú, 'l cel
per ell?

LYDIA. Jo... *(Baixant lo cap.)*

OTGER. No. La hermosura
dels colors del auba bella,
que tòn nevat front ofuscan,
clara y eloqüent resposta
ja han donat á ma pregunta.

LYDIA. Pregunta á que una cristiana
may contesta ab una injuria
feta á Dèu, que mès que á Dèu,
res pot aymar la criatura.

OTGER. Gelos tinch d' ell.

LYDIA. ¿Quán d' un pare,
gelos tè l' aymant?

OTGER. Pregunta
fins á la flor, quan la besas,
qué li diu ma vista muda.
Jo tinch gelos de la brisa
que 'ls negres cabells t' embulla,
y fins los tinch de l' imatje,
quan resa ta boca pura.

LYDIA. Puig no vull que 'n tinguis mès,
que gelos, ofensas duhen.

OTGER. Mira, prompte sortirém
per Santa Agata, allí vull
que 't quedis, fins que torném
desprès de véncer á Empurias.

LYDIA. ¿Me deixaréu? *(Queixosa.)*

OTGER. Ab prou gent
perque defensarte puga.

LYDIA. Vos sòu mòn duenyo y senyor,
(Ab humiltat.)
y contentáus, ma ventura.
¡Quan penso que á no ser vos,
potsè, á horas d' ara, venuda
de mercat en mercat fòra!...

OTGER. ¡Sempre 'l que sabs que m' enutja!
(Desprès de mirarla ab rezel y alsantse.)
¡sempre aquest agrahiment!...

LYDIA. ¡Otger! *(Vol abrassarlo y ell la retxassa.)*

OTGER. Basta. 'L dia puja,
y mòlt prest será la marxa.
Prepárat.

LYDIA. Altre cop júram

(Penjántseli al coll, y ab entussiasme.)
que m' aymas.
(Otger, desprès d' un moment de vacilaciò, li agafa 'l cap, li besa y diu:)

OTGER. . ¡Mès que á ma vida!
LYDIA. Adèu, ma prenda volguda.
(Se 'n vá, segòn terme esquerra.)

ESCENA XI

OTGER, desprès KAINA.

(Desprès de contemplarla ab amor y al desapareixer.)

OTG. ¡Oh, dona, dona! de mòn cor mestressa!
fada de mos pensars! maga divina!
devallada en lo mòn, del que cambiares
forma y color á mòn esguart, ans cego.
Tú fères cel de la planuria blava,
y donares llenguatje á las estrellas,
y ab esmeragdas fòsas, amotllares
boscos y camps, d' hònt penjan pomelladas,
totas, las del Orient, pedras preciosas.
Gresol de bullent plata del mar fères
y al arpa de David acompanyantne
las onas del oreig, passant li arrencan,
per dirlos al espay sos dolsos salmes.
¡Benehida de Dèu mil cops ne sigas!...
Jo 't durè de la murtra coronada,
á sos péus. Será tèu l' home de ferro;
y rotllarè en tòn coll, bo y enfiladas,
totas las perlas de set tons que 's cullen,
cobadas pe 'ls hostions del mar de Córcira.
Mes, ¡ay! si jo sabès que la polsina
d' or, ja no porta 'l papellò en sas alas...
Que fòssis, sols, lo cant de la Sirena,
al mar de mos amors somergollada,
pera venjarse, 'l cel, del crim qu' enclouhen,
rodolant sobre d' ell, las onas bravas...
¡Mar! que sabs mos secrets, á ningú 'ls digas;
mòn confessor vas ser... ma culpa calla!
(Se senta capficat: Kaína primer terme esquerra.)

KAINA. A la fí está sol. La lluyta
qu' ha de costar una vida
comensi ja. Si es la mèva,
mil voltas es preferible
á aquesta eterna congoixa
que sens matarm' m' assessina.
Com la serpent de ma patria,
qu' al rey del desert encisa,
haig de fer que las paraulas
qu' astuta la pensa 'm dictia,

á poch á poch li encomanin
lo brí de ma gelosía.
Sembla que 'l front li ennuvolan
vetlladas sombras.

OTGER. Kaína...
(Alsant lo cap com eixint d' un somni.)
¿Estás prompte per la marxa?

KAINA. Sí. *(Pausa.)*
Apar que content no estiga
nostre capdill.

OTGER. No sè... 'l cor
me salta, y sembla que tinga
una tristesa en sòn fòns,
que fins las forsas me minva.

KAINA. No es pas ta sort tan ingrata,
puig per tot allá 'hònt camina
Otger, li estèn la victoria
sas vellutadas catifas.

OTGER. No es la sort. Mòn bras de ferro
que es conjesta que 's detimba
d' enlayrat puig, y no pot
ni 'l cel sòn vol contenirne.
Per bátre á mos enemichs
ja sab ell que no 'm precisa,
que 'n tenintlos en mos brassos
ja cap forsa los deslliura.

KAINA. ¿Y no es tambè mòlta sort,
si es vritat, l' amor de Lydia?

OTGER. ¿Si es vritat, dius? ¿qué, potsèr,
(Aixecantse.)
creus que puga ser mentida?

KAINA. ¿Si es vritat he dit?... ¡Ah! no,
ma intenciò...

OTGER. Digas, Kaína,
parla. ¿Sabs alguna cosa?
No temis, no. Ja pots dirla.

KAINA. ¡Otger!... deliras.

OTGER. No, no.
Jo temo que 'l que sent Lydia
per mi, no es amor.

KAINA ¿Que no?...

OTGER. Jo li vaig salvar la vida,
y l' agrahiment, á voltas,
la pensa amor l' imagina.
Pero, ¡ay d' ella! si sabès
que dins de sòn cor no hi nia
una passiò com la mèva,
gran, tan gran, com quant ovira
l' áliga en lo espay perduda,
ó 'l sol al punt del mitj dia.
Desfaria la hermosura
que m' ha afollat atrevida,

com desfá la flor del Actus,
l' arpa ganxuda del tigre.

KAINA. Entre l' altá ó l' esclavatje,
la fères triar... ¿quí diria
que posada en tal apuro?...

OTGER. ¿Es dir que creus?...

KAINA. Es la vida,
en sos anys, tan ben volguda...
Pero, no... l' amor de Lydia
es tan vritat com la llum
del sol.

OTGER. No... seda tupida
penjava de mas parpellas
que m' ofuscava la vista.
¡Ay!... *(Apretantse 'l cor.)*

KAINA. ¡Mi senyor!..

OTGER. ¡Com se gela
ma sanch!... y es que ma vida
sols se nutreix d' amor d' ella... *(Pausa.)*
¡Oh! ¡digas, digas, Kaína!
¿no es cert, que fins pot sòn llavi
dirme amors, ódi tenintme?
Ab fulls de satí la rosa,
cubreix traydoras espinas,
y á l' au qu' atreu ab sòn flayre,
li clava al cor cruel punyida.

KAINA. Tu pensas lo pitjò .. encara
que motius per ço hi hauria.
Ella es jove com l' aubada
de diamants encar vestida;
y tu... no ets ja cap nin.
(Com estudiant l' efecte de sas paraulas.)

OTGER. Es vritat... *(Pensatiu.)*

KAINA. ¿Qu' estrany seria?...
Un fet d' un rey macedónich
me contavan, sent petita...
¿Pero... á qué entristirte ara?...

OTGER. Còntal. Vull que 'l contis Digas.

KAINA. Un rey que fael á Cartago,
per poch li costa la vida;
y á un mentit amor, fael,
prou li vá costar la ditxa.
Era 'l temps en que de Roma
las áligas invencibles,
com d' insectes calitjosa
plaga, lo mòn recorrian,
or buscant per sòn Senat;
nous regnes per sa avaricia;
gladiadors per sas arenas,
y verges per sa lascivia.
En las planurias de Zama
prenent vol del pit d' Aníbal,

varen llensarse furiosas
per sobre terras de Iliria,
duhent en sos ganxuts unglots
com filástigas resquicias,
potsè encar restos d' entranyas
d' Asdrubal-Barca y Arquímedes.
En Macedonia plegaren
aquellas feras altíbuas
sas negras alas, y 'l rey
que á Cartago ajudá' un dia,
cara vá pagar l' ofensa
al Capitoli; 'l sol príncep
que hi habia en lo realme,
altres rehèns no tenintne,
á Roma entrá, ungit al carro
triunfant del cónsul Flaminius,
y si bè es cert que doná
lo rey, al Senat, sòn príncep,
amor á n' ell, una esclava,
li vá dar, per quí 's moria,
y aquí comensa l' historia
que 'm contavan, sent petita. (*Pausa.*)
Gran acopi debia fer
l' esclava de fé fingida,
puig lo rey qu' hermòs harém
de flors y bellas tenia,
vá deixar qu' en èll gelosas,
bellas y flors se marcisen.
¡Pobre rey!... de sa corona
saltavan las pedras finas
en guerras que no cuidava
per sòn amor sols vivintne.
Mòlt temps passá sens qu' un nuvol
en lo cel pur de sa ditxa
s' atravessès, fins lo jorn
en que á sa patria lo príncep
torná per haber ja Roma
cobrat l' impost que rebía
ab gomas, or y trirremes,
tal com pactat ho tenian.
¡Si n' era 'l príncep de bell!...
¡Si era hermosa aquella nina!
véurers y aymars, vá ser cosa
feta mès aviat que dita!
¿y cóm no?... si l' un per l' altre
fets per lo cel parexían.
OTGER. ¡Y era 'l rey, com jo... ja d' anys!...
KAINA. ¡Y era ella casi una nina!
Cabells com crins de llèò
tenia 'l rey, los del príncep,
los que porta 'l sol, quan destra
lo carro d' or que dú 'l dia.

¿No 't plau la rondalla? *(Ab intenciò.)*

OTGER. *(Com sortint de sa abstracciò.)* Mòlt,
mòlt me plau. Segueix, Kaina.

KAINA. Van passar aixís mòlts jorns
relliscant entre la ditxa
dels doncells y entre 'ls enganys
del rey, lliure de sospitas,
fins un, en que descuidats,
puig sempre l' amor confia,
lo rey sorprengué á l' hermosa
en los brassos d' aquell príncep.

(Acabat ab mòlta intenciò, acentuant las paraulas y mirant l' efecte d' ellas.)

OTGER. ¿Y que fèu, llavors, lo rey?

KAINA. Mòlt fácilment s' endevina.
Vá entregar als sèus butxins,
la parella aymant, y dihuen,
qu' en los llabis de las bellas,
que com rojas flors omplian
los jardins de sòn harém,
buscá mel per endolçirne
lo fel que deixá en sòn cor
la traiciò d' aquella nina.

OTGER. ¿Y res mès?

KAINA. ¡Oh!... la rondalla
acaba aquí.

OTGER. Doncas mira.
Jo, en lloch de buscar la mel
en llabis que no 'n tindrian;
de bellas, que no ho son may
quan esclau lo cor suspira,
apretaria en mos brassos,
serpents que l' odi hi daria
duresa d' acer, sos cors,
fins deixarls' aixuta brisa.
Rosegaria sas carns,
sa malvada sanch beuria,
y quan ja tan sols quedès
lo recort com malehida
imatje en mòn cap febròs,
contra un roch l' estrellaria,
perque en lo mòn no hi quedès
ni rastre de sa perfidia.

KAINA. Donchs, si es que ho fèsses aixís,
mòlt mal, senyor, ho farías.

OTGER. Prou ja. Mòlt á la del rey
se sembla l' historia mia,
que tambè, com ell, sòch rey
de quant mòn poltro trepitja,
y ¡ay! del que devant mos ulls
no abaixès feble la vista.

L' esclava de la rondalla,
hermosa y pura es com Lydia,
jo vell com èll, ella jove,
garlanda de sol dú 'l príncep
per cabells y jo sols porto
crins de lleò! ¿No es cert, Kaína?

KAINA. ¡Senyor!... *(Abaixant lo cap.)*

OTGER. No, no, si es vritat.
¿Es culpa tèva que ho tinga?
Res falta per la del rey
ser la historia com la mía.
¡Ah!... sí. Hi falta lo doncell.

KAINA. A sébrer jo...

OTGER. Y mès, Kaína,
falta mès, sí. Que malvada
com l' esclava, Lydia sia,
y que siga el rey, Otger,
y mòn bras dè ferro tinga.

KAINA. A sébrer que t' enutjava...

OTGER. Es que no sè si en tas miras
está, lo mostrarme escolls
ahònt potsè está la vía
oberta y franca com l' ayre.
(Kaína vol parlar.)
No parlis. Ja sè, Kaína,
que tot t' ho fá dir l' amor
que 'm tens.

KAINA. ¡Oh! sí... ni á ma vida
aymo com á mòn capdill. *(Ab entusiasme.)*

OTGER. ¿Sí no fòs aixís, tindrías
lo cap en sòn lloch?... Ni ho penso,
ni puch pensar res de Lydia.
Mòn pensament es la causa
que dins lo cervell barrina,
y destruhint las imatjes,
d' altras n' alsa de fingidas.

KAINA. Y jo contar la rondalla,
lliure de tota malicia...
Y ara recordo una nova
qu' haig de darte, que á ocurrirme
avants, menos la rondalla
per boca mèva sabrías.

OTGER. ¿Y qu' es?

KAINA. Res, á no volguer
que las tenèbras llum sian.
Mòlt, quan se vol de fantasmas,
fer realitats.

OTGER. Bè, bè, digas.

KAINA. Qu' ara ha arribat en Gilbert
en aquí.

OTGER. ¿En Gilbert?... ¿la vida
no vá pérdre' als pinetars?

KAINA. Tothom per mort lo tenía,
quan avuy del esclavatje
ha tornat.

OTGER. Me plau tenirne
altra volta en mòn esbars
bras que tan val; no podias
darme nova que poguès
pláurem tant. . ¡oh! ¡per ma vida!
qu' ara comprech lo motiu
perqué la nova 'm planyías.
Lo doncell de la rondalla
faltava, y per art maligne,
quan menos 'ns ho pensavam,
aquí 'l moro nos lo envia.
¡En Gilbert! casi mòn fill.
Per Dèu que ganas de ríurer
me fá que t' haja dolgut
lo donarme tal noticia.
Míral.

(Surt Gilbert, primer terme dreta, sense sarrò ni bácul.)

ESCENA XII

Los mateixos, GILBERT

GILBERT. ¡Capdill! *(Abrassantse.)*

OTGER. ¡En aquí.
brau entre 'ls braus!

GILBERT. ¡Oh! ¡Kaína!

OTGER. ¿Y duptavas?... per sortir
tot seguit la gent avisa,
y desprès porta á Gilbert
la copa de ví de Chipre,
en senyal de renovar
l' amor qu' avans me tenia.
(Kaína se 'n vá per l' esquerra.)

GILBERT. ¿Y pot saberse hònt aneu?

OTGER. Via á Empurias.

GILBERT. Bona via.

OTGER. ¿Per qué?

GILBERT. Perque mòn amor
allí hi tinch.

OTGER. ¿Aymas?

GILBERT. A dintre
de sos murs ha d' estar Dèbora,
qu' es com si hi fòs la ayma mia.
Y per 'quest anell, penyora
que d' ella tinch, la mua vida
deixarè dintre sos murs,
ó haig de tréuren á m' aymía.

OTGER. Estranya pedra. (*Mirant l' anell.*)
GILBERT. Tresor,
encar que valor no tinga
es per mí.
OTGER. Puig jo trobarte
juro á Débora, en que tinga
de derrocar pedra á pedra,
á la ciutat, dels grechs filla.
(*S' ouhen clarins.*)
Escolta ja la senyal
qu' als nostres monters avisa,
Mos armetjos; mòn capell.
(*A un monter qu' haurá sortit pe 'l segòn terme esquerra.*)
Ara mòn bè. Ara Lydia.
Un arcángel d' hermosura
que bondadòs á mas cuitas
ha enviat lo cel y que vol
fins en los combats ardida
acompanyarme. Veurás,
ab Dèbora tu, y jo ab ma Lydia,
llamps hem de ser en la lluyta
per defensar las suas vidas.
Hasta aviat.
(*Li dòna la má y se 'n vá pe 'l segòn terme esquerra.*)
GILBERT. (Tanta bondat,
mòr cor abatut anima.)

ESCENA XIII

GILBERT, GALP; desprès EURICH y GUDILA

(*Armat, foro. Fá escena ab Gilbert primer terme dreta. La claror de la lluna penetra á la caverna pe 'l foro.*)
GALP. ¡Gilbert!
GILBERT. ¡Galp! (*Abrassantse.*)
GALP. Ara la nova
he acabat de saber,
y ni matant trenta moros
haguera estat mès content.
¡Bè 't vas portar, bordegás!
Me sembla qu' encara 't veig
rodejat, com la pantera
de cassadors per l' aplech.
Pero no temis, jo 't juro
que ja 'ns en revenjarém.
GILBERT. ¡Pobre avi! vos anyorava.
GALP. A fé de nèu, jo tambè.
¡Que me 'n dèus de Parenostres!...
Debian pensá' en lo cel:
—Sí, ja 't pots escarrasar...—
Per çó no s' han fet malbè.

(Eurich y Gudila tambè armats, pe 'l foro, esquerra, 's colocan enrahonat baix primer terme. id)

(Vaja, ja 'ls tenim aquí.)
Escolta qu' es convenient.
(Se posan á parlar baix.)

EURICH. ¿Puch contá ab tu?

GUDILA. Ab la vida.
(Ara aquest me n' dona mès.)

(Se posan altra volta á parlar baix. Surten foro esquerra Walia, Ibas, Suintila y tots los monters y butxins de Otger formant dos alas. A l' entrada 'ls penons.)

GILBERT. Calléu, avi. *(Veyent á Kaína.)*

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos; WALIA, IBAS, SUINTILA, tropas y butxins d' Otger. Desprès KAINA; OTGER y LYDIA

EURICH. (Que 't recordis
de tot quan t' hi dit.)

GUDILA. Bè, bè.
(Jo á n' el avi no l' enganyo.
Préu per préu seria d' ell.)

(Kaína en segòn terme esquerra, ab un plat y una copa d' or á la má. Al véurerla Gilbert s' adelanta y 's troban al mitj de la escena. Desprès de darli, Kaína 's fá dos passos enrera. Galp segueix á Gilbert.)

KAINA. ¡Gilbert de Roca-tallada!
¡La copa de Chipre béu
que 'l nostre capdill t' envia!

(Surt Lydia pe 'l segòn terme esquerra, ab dos esclavas detrás, dirigintse al foro)

GILBERT. *(Alsant la copa.)*
¡Que Dèu vulga doná á Otger
segles de bona ventura!...

OTGER. *(Armat y l' espasa en alt.)*
¡A Empurias!

GILBERT. ¡Dèbora!... *(Reconcentrat.)*

(Veyent á Lydia al acte de surtir, banyada per' l' raig de la lluna, y cayentli la copa de la má.)

OTGER. ¿Qué?...

(Gilbert queda ab lo cap baix. Otger mira á Lydia. Moviment reconcentrat de recel.)

KAINA. (¡Será l' infern que m' ajuda!)

OTGER. (¿Qué vol dí aixó?... ¡llamp del cel!)

(Lydia y las esclavas han desaparegut. — Gran espectació. Telò rápit.)

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

Jardins exteriors del palau de Santa Ágata, que figura estar en una eminencia. Al fondo rocaters y etzabaras; lo mateix á la dreta, ab un camí á últim terme que figura que descendeix. A primer terme una gruta en las rocas y al costat un altre camí.

A l' esquerra en últim terme, l' ángul d' una muralla ciclópea, ab una teyera encesa y ab un pas entre la muralla y 'ls rocaters del foro.

Al péu de la muralla un vistòs toldo sostingut per elegants barras; á sòn abrich, coixins y pebeters encesos. Primer terme dreta un sitial y taula de pedra.

En últim terme, dreta y sobre un pilar lo penò enarbolat d' Otger.

Entre las rocas algunas teyas clavadas en terra y encesas.

Al aixecarse 'l telò, Lydia está reclinada y com dormida en los coixins. Sentats en terra als péus d' ella, dos esclavas y Gudila, tocant baix, una dolsa sonata.

Galp jugant ab la serp sentat á terra. Lo rodejan Walia, Suintila, Ibas y quatre monters mès. Primer terme esquerra.

ESCENA PRIMERA

LYDIA, GUDILA, GALP, WALIA, SUINTILA, IBAS,
monters y esclavas

(Mòlta broma en lo grupo celebrant las gracias de la serp.)

GALP. Au, fugiu, que li féu nosa.
WALIA. ¿No us atmira cóm lo créu?
IBAS. Talment sembla una persona,
¿eh?
GALP. Com que tè enteniment.
Apa, vina aquí, Zulima;
dònam un bes.

WALIA. ¡Qu' ha de fer!...
GALP. ¿Si me 'l dará?
SUINTILA. ¿A qué no?...
GALP. ¿Sents lo que 't dich?... ¿Qué tal? ¿Eh?
IBAS. ¡Miréus que sembla mentida!...
¡Y tan mansa!...
GALP. Ara pleguèm.
Ja n' hi há prou. A la pitrera.
SUINTILA. Y que hi vá depressa.
GALP. *(Li entra á la pitrera.)* ¿Véus?
(Galp s' aixeca.)
WALIA. Ja 'n déu voler de paciencia.
GALP. Paciencia y sabiesa, ¿sents?
IBAS. Com que hi teniu aficiò.
GALP. Ja de petit. ¿Qué hi vols fer?
Hi há qui la pega per donas;
jo per serps. Es lo mateix.
WALIA. ¿Y no teniu mès qu' aquesta?
GALP. Ara 'n tinch quaranta set,
pero no sòn ensenyadas.
IBAS. ¿Y qué 'n féu de tanta gent?
GALP. Com que vaig venir al mòn
com hi venen los bolets,
m' hi volgut fè' una familia.
WALIA. Mòlt bèn pensat, perque... ¿qu' es
un home sol en lo mòn?
¡Batua l' avi!... *(Tots riuhen.)*
GALP. No es rés.
SUINTILA. Avi, ¿fem una partida?
GALP. Juga per mi.
SUINTILA. Ja está fet.
(Dirigintse á dos monters.)
Estent lo manto. Tres tandas
faig ab tu, y ab tu tres mès.
(Suintila y los monters estenen una capa á terra y 's posan á jugar als daus. Galp, Walia é Ibas drets parlant.)
WALIA. ¿Y qué 'n sabéu dels Afranchs?
GALP. Que ja lo duch d' Aquitania
ha conseguit la revenja;
y ha sigut tal, ¡Dèu me valga!
qu' han entrat dins de Tolosa
dalt d' una pica clavada,
del assessí de Munusa 7
la groga testa sagnanta.
IBAS. ¡Brava nova, per ma vida!
Que vagi dihent per la Marca
que fins de l' antiga Ausonia 8
buscaria 'l cor.
GALP. ¡Malhaja!
Ab temps y ferro jo us juro
que ni un sols ha de quedarne.

WALIA. Bona fòu la de Puig-gros;
tots dos walís hi van cáurer.
Per la juheva jo 'm temia
aquella nit.

GALP. Mira, si altre
cop me nombras á la Lydia
per la juheva, la grapa
te poso á sobre y no véus
ni per quín lloch te surt l' ánima.
¿Es á dir que perque un juheu
la tenia en esclavatje
ha de ser juheva?

WALIA. Sòn trajo...

GALP. Es clar, com que á cada mata
del bosch trovém un mercat...

WALIA. Jo sento que tothom...

GALP. Guarda,
donchs, que ja may jo 'ls ho senti.
Veniu aquí á criticarne
á aquest ángel de bondat,
sens pensar que en vostra rassa
fins esponsalias ab moros
han fet reginas cristianas.

IBAS. ¿Si la viuda de 'n Rodrich
á Abdelasís li vá plaurer?

WALIA. ¿No us váreu fer cristiá vos?

GALP. ¡Mírat aquest, quína gracia!
(Escarnintlo.)
¿No us váreu fer cristiá vos?
A mi 'm feyan menjar garsas
per perdius desde petit.
Que vingan á dirme ara
que la religiò del Cristh
no es la vritat, que sant Jaume
no 'm lliura de tot perill
y que no es tot una farsa
lo de Fátima y Mahoma
y 'l sèu cel plé de magranas,
figas de moro y de donas
sempre ab las camas al ayre.
(Figurant que balla.)

SUINTILA. Teniu, Galp, poséusi vos
que jo tinch massa desgracia.

GALP. Ja volia dir que fèses
res de bó. Vaja, tu, apartat.
(A un monter.)
Vejám si á mi 'm guanyarás.
Ep... tu, arronsa aquestas camas.
(A un altre.)

ESCENA II

Los mateixos, KAINA y EURICH

(Galp se posa á jugar ab un monter. Walia, Ibas y 'ls demès, uns assentats y altres drets, contemplan lo joch. En primer terme dreta Kaína y Eurich.)

EURICH. Axió es tota la vritat. *(A Kaína.)*
Estaban Gilbert y Lydia
esclaus en la propia casa,
y 's véu que sols los unia
una tendra amistat franca,
y ho crech mès, puig ell vá dirme
que volia anar á Empurias,
'hont sòn amor hi tenia.

KAINA. ¿Y, donchs, per qué diu que guarda
un anell d' ella?

EURICH. Sospita
es aquesta que tambè
vareig tenir jo, Kaína.
Pero de cert he sabut
qu' es sols d' etzar que la tinga
en Gilbert. No feya un quart
que l' anell aquest tenia,
ab l' encárrech de gravarhi,
de la donzella las xifras,
quan en poder d' uns juheus
passava sense tenirne
temps de recullir la joya.

KAINA. Sent aixís, ja es impossible
lograr lo que tant anhelo;
lo que, si fòs ab la vida
dable pagarho, las venas
jo mateixa m' obriría.

EURICH. ¿Qu' es impossible? ¿Y per qué?

KAINA. En sent ignocenta Lydia,
mès gran será encar desprès
l' amor del capdill.

EURICH. Ohiume:
O avans de surtir lo sol,
al fons del mar geurá Lydia,
ó s' oposa á ma venjansa
alguna forsa invisible.

KAINA. ¡Qué dius!

EURICH. ¿Qué dich?... Ja sabéu
qu' Otger dels donzells sospita,
y que vá dissimular
ahir, ab manya tan fina,
que fins tothom s' ho vá créurer,
sols per sorpendrer á Lydia

en algun punt que cap dupte,
li deixès de sa perfidia.
Donchs tota la habilitat
está en fèr qu' aquest punt vinga,
y crech haberho lograt
avuy mateix.

KAINA. ¿Cóm?

EURICH. La Lydia,
ja haurá llegit unas lletras
que li he fet dur per Gudila,
dihent, que quan la campana
soni aquesta nit y sigan
apagadas las teyeras
d' aquestos jardins y vías,
Otger, y vos en sos brassos,
seréu aquí fora; Lydia,
com l' amor d' enamorada,
voldrá sebre engelosida
la vritat, y en aquest' hora
diréu á Gilbert que hi siga
en recado d' ella, jo
dirè á Otger que tenen cita
amorosa aquí 'ls donzells,
que si vol sorpéndrels, vinga
á l' hora justa. Hi vindrá...
y 'l demès, no cal que 's diga...
ha de ser la mort dels dos.

KAINA. ¿Y quín esperit maligne
t' ha inspirat?

EURICH. Ja parlarém.
Ara anéusen, que 'm precisa
parlar ab Gudila.

KAINA. Donchs,
hasta desprès.

EURICH. Sí, Kaína;
y jo us juro per la vara
d' Aarón, que ja la Lydia
no veurá baixá á Occident
tres cops lo sol.

KAINA. Aixís siga.

(Se 'n vá pe 'l primer terme dreta. Eurich senyala á Gudila que s' acosti.)

GALP. Per fer la pau, ja no falta
mès qu' una tanda, Suintila.

(Gudila se assenta sobre la taula, posant un peu sobre 'l sitial y puntejant l' instrument per dissimular.)

SUINTILA. No, que us toca tirá á vos.

EURICH. ¿La vitela? *(A Gudila)*

GUDILA. L' ha llegida.

EURICH. ¿T' ha dit res?

GUDILA. Com que no sab
qui ho ha fet, ni una paraula.

Tal com m' héu dit, dins del llibre
quan he pogut l' hi ficada.
Això sí, quan la llegía
hasta 'ls ulls li espurnavan.
¿Qué redimoni li deyau?

EURICH. Lo que no has de sabè.

GUDILA. Us agrada
mòlt á vos lo donar xascos.

EURICH. Escolta. Per lo que 'm fassias
aquesta nit, no tindrás
de fer més serveys.

GUDILA. ¡Miracle!
Vos sempre 'm voléu fer rich,
pero d' aquets may ne rajan. (*Diners.*)

EURICH. Refíat de mi y atèn
lo que tinch d' encarregarte.

GUDILA. Dihéu; ¿qu' es?

EURICH. Potser, la juheva
siga, avants de poch, tirada
al mar.

GUDILA. ¿Qu' ho dihéu de debó?

EURICH. Si aquest cas se presentava,
y si fòs aquesta nit,
sens podé torná á parlarte,
t' esperas sòta la roca
de la creu, y al punt que caiga,
te cabussas y la treus.

GUDILA. No beurá ni un sol glop d' ayga.
Pero ¡ay! cóm s' embolica...
Miréuse... (*Com dihent «cuydado».*)

EURICH. Calla, home, calla;
jo 't responch de tot. La gruta
aquesta 't durá á la platja,
Axís ménos te veurán
y ja hi trobarás á en Walia.
Quan ja del mar l' hajas treta
dònala á n' ell.

GUDILA. Menos cárrechs ..

EURICH. Que la durá al Ginestar;
y tú entrarás á donarmen
compte en lo palau.

GUDILA. Mòlt bè.

EURICH. En allí la costa es alta
y ningú us veurá.

GUDILA. ¿Y si crida?

EURICH. La boca ab las mans se tapa.

GUDILA. ¿Si 's resisteix?

EURICH. L' arrossegas.

GUDILA. ¿Y si 'm veu algú?

EURICH. La matas!

GUDILA. Está entés. No 'n parlém mès.
(*Trayentse un plech.*)

EURICH. Tot seguit, ara, á las planas
dels olivers, portarás
als empurians, lo missatje
aquest.

GUDILA. Jo m' esposo mòlt...

EURICH. Gran tambè será la paga.

GUDILA. ¡Oh! es que si no fòs aixís,
vos mateix vos arreglavau.

EURICH. No hi há perill, ja tú sabs
que 'ls que la «Torre d' or» guardan,
á mi están venuts.

GUDILA. Ja ho sè.

EURICH. Que n' hi há mès de quaranta.
Y qu' es pe 'l lloch 'hònt los moros
han d' assaltar.

GUDILA Jo dels altres
no 'n tinch de fèr res; de mi
solsament tinch de cuydarme.

EURICH. Tè y que tornis desseguida.

GUDILA. No teméu que tardi gayre.
(*Se 'n vá pe 'l foro dreta.*)

EURICH. Sanch y deshonra deixares,
Sisebunt, allá en ma casa,
y l' hora volant s' acosta
qu' ab deshonra y sanch venjada,
ha de quedá aquella ofensa
que l' alarb en sòn cor guarda.
De tòn fill l' odiada testa,
veurè á mòs péus rodolantne,
com sanguinosa desferra,
y aquesta Lydia adorada
de sos amors la regina,
será, cada nit, carnatje
de mos plahers, y mès tart
despulla á n' als cans tirada.
(*Se 'n vá per la dreta. S' ou lo toch de clarins.*)

GALP. Au, ja es hora. (*Tots s' aixecan.*)

WALIA. Los clarins...
(*Se 'n vá per la gruta.*)

GALP. Reculliu los daus; apa, apa.
(*Lydia s' incorpora passantse la má pe 'l front com si eixís d' una pesadilla.*)
ja 'n tenim prou, noys, per 'vuy.

SUINTILA. Encara he fet paus... bè... vaja.
(*Contant diners.*)

GALP. ¿Ja s' han fòs aquells?... la sort
que 'ls seguirè las petjadas.
(*Tots se 'n van per lo foro esquerra menos Galp. Lydia s' aixeca y vè al prosceni.*)

ESCENA III

LYDIA, GALP, esclavas

LYDIA. ¡Galp, amich!.. tinch de parlarvos...
(*Acongoixada.*)
GALP. ¿Vos plorosa? ¿Qué teniu?
¿Quí vos ha ofés?... ¡Per Dèu viu!
que 'l qu' ha pogut agraviarvos,
del tenebròs Aqueront,
petjará la platja humida.
LYDIA. ¡Ay, Galp!... se me 'n vá la vida.
GALP. ¡Lydia!... ¿qué us han fet? ¿quí sòn?
Dihéume sos noms.
LYDIA. Calla, calla.
¿Qué farè de dirte quí es,
si en contra d' ell, no hi pot res
ni ta fòna ni ta dalla?
GALP. Un n' hi há sols y no pot ser
que us hagi donat agravis.
Escupin los vostres llabis
lo nom dels fellòns.
LYDIA. Otger.
GALP. ¡Lo capdill!... ¡ah, no! afollat
vostre cap, sens dupte 's troba.
LYDIA. No, no m' ha sorprés la nova.
¡Quánt cega, Galp, hi estat!...
GALP. Cega... per... (*Comprenent.*)
LYDIA. ¿No ho endevina
la tèva astucia afamada?
GALP. Bah, ja ho sè... que tè una aymada,
y aquesta aymada es Kaína.
LYDIA. Has vist, com en nits serenas
clara en lo cel l' estelada,
la vritat nua pintada
en la negrò de mas penas.
GALP. Que 'm mati muslima llansa,
si aixó, de temps, no 'm temia,
y d' aquesta gelosía
sols hi estranyat la tardansa;
puig es tanta l' amistat
de Kaína y mòn senyor,
que qualsevol per amor
com vos ho haguera jutjat.
Mes jo us juro que mòn llabi,
us curará la ferida,
que may ha eixit la mentida
de dins la boca del avi.
Ans que ab vostre front de sol,
y ab vostres ulls com estrellas,

mès que las del cel de bellas,
siguèsseu de nostre estol,
cel ab sol, ja jo era espill
d' aquest amor que us assombra,
puig que Kaína èra l' ombra
d' Otger, lo nostre capdill.
Com anells de fortas mallas,
era l' un de l' altre esclau,
sempre junts en lo palau,
sempre junts en las batallas.
Ferro que á l' un ne fería,
poch ó mòlt l' altre 'n tocaba;
guerrer que á l' un ne nafraba,
á mans de l' altre moria.
Com vos, jo y altres, vam créurer
que s' aymavan, pero no,
ja va venir l' ocasiò
de nostre error poder véurer;
y fòu lo jorn que ab esclat
d' alegría soberana,
li vá contá á l' africana
vostra presa, lo afollat
que lo deixá la ventura
al véurer que ja tenia
pera llumenar sa vía,
lo sol de vostra hermosura.

LYDIA. No tots los altres, tal volta,
créuhen com tú; potsè hi há
quí encara tè igual pensá'.

GALP. No us entench.

LYDIA. ¿No? Donchs escolta.
(*Llegint en un pergamí.*)
«Quan, ja sens foch las graellas,
s' haja enfosquit lo palau,
y del cel, lo jardí blau
esmaltat ab rams d' estrellas,
banyi ab sa tebia claror,
lo brostám de l' encontrada,
en aquell' hora encalmada
en que tot respira amor,
al péu del rocater vína,
al sentí 'l só del bronç fer,
y veurás al tèu Otger,
en los brassos de Kaína.»

GALP. ¡Infern encés!... no, mentida
aquesta vitela entranya.

LYDIA. ¡Ay, no, Galp!... Otger m' enganya.

GALP. Mòlt fácil es, ¡per ma vida!
lo saberho.

LYDIA. (*Resolta.*) Sí, y aviat.

GALP. Creguéu que la nova 'm subta.

LYDIA. Si ja m' assessina 'l dupte,

¿qué fará la realitat?

GALP. Ara, vos, dissimulada...

LYDIA. Per mès que 'l dolor m' acabi,
somriurá penas mòn llabi
fins aquella hora malvada.

GALP. Passém á lo d' en Gilbert.

ESCENA IV

LYDIA, GALP, EURICH

(*Eurich al acte de sortir de la gruta, véu als dos y s' atura.*)

EURICH. (¡Lydia y Galp!)

LYDIA. ¿L' has vist á n' ell?

GALP. En aquí teniu l' anell. (*Dantli.*)

LYDIA. ¡Mòn tresor!
(*Lo besa y lo guarda en l' escarcela.*)

EURICH. ¡L' anell!... es cert
qu' era d' ella.

LYDIA. ¿Qué t' ha dit?

GALP. Qu' eixirá ja qu' així us plau,
aquesta nit del palau.

EURICH. (¡Ah! ¡Surtirá aquesta nit!...
Hem de fer d' aprofitarho)

GALP. Lo que no 'm cap al cervell
que l' acciò d' en Gilbert, ell
no haguès comprés.

LYDIA. Lo dubtarho,
es, bon Galp, temeritat.
No li vá dar cap valor.
¡Ay, Galp! si 'm 'guès dut amor,
ja ho hauria sospitat!
(*Eurich desapareix en la gruta.*)

GALP. Donchs jo no ho veig pas així.
y hi veig mòlt. ¡Per Dèu etern!
De sos ulls, tot un infern,
ne váreig véurer sortí
al véure en terra despresa,
la copa d' or sicellada.
Ell vá dir que de subtada,
la tal acciò habia presa
per desamor ó desayre
de la part del bon Gilbert.

LYDIA. Aixís fòu.

GALP. No n' estich cert.
Mès clar, no ho crech poch ni gayre.
Lo qu' héu fet bè d' allunyá
lo doncell qu' ara en aquí
prest se vindrá á despedí.

LYDIA. Está bè.

GALP. La joya ja
teniu que duya en Gilbert.
LYDIA. Mès que joya, mòn cor era.
Ja t' he dit de la manera
que vá passá' á sòn poder.
Mès deixém assunto ja,
que parlarne 'm contraría.
Tinch ja d' ell tot quan volía.
De ma sort hem de parlá.
GALP. ¿De vostra sort?
LYDIA. Lo flagell
sento que 'm vá matzinant,
y si no 'm mata dol tant,
sè que morirè á mans d' ell
GALP. ¡A mans del capdill!... ¡pe 'l cel!
qu' es deliri 'l que us acut.
LYDIA. ¡Fá poch un somni he tingut
en que mòn Otger, cruel!
desprès de robarm' sòn cor,
qu' ab tanta fé li guardava,
al fons del mar me tirava,
cansat ja de mòn amor.
GALP. ¿A vos?... Si aixó succehía,
per segòn cop renegava
y ab los mèus me 'n entornava.
Pero no, no, ¡aixó es follía!
¿Pot, contra un ángel, permetre
lo cel tal rigor?... ¿qu' héu dit?
lo vostre somni ha mentit,
y menteix aquesta lletra.
LYDIA. L' hora fatal no es tardana;
ja la lluna del mar puja.
GALP. Si cert fòs, lo que us enutja
orphens fòran monts y plana,
avuy de sòn disch lluhent.
LYDIA. Quan Dèu en la creu moría,
creu de sombra s' estenía
sobre un calvari d' argent.
(Galp mira á l' esquerra.)
GALP. Calléu. Ja d' aquí s' esguarda
en Gilbert.
LYDIA. ¿Ja? *(Ab naturalitat.)*
GALP. Sí, aquí vè.
Lydia, si puch, tornarè
en quant acabi la guarda.
(Se'n vá per la esquerra. Surt Gilbert per últim terme, dreta.)

ESCENA V

LYDIA, GILBERT, ab trajo guerrer

GILBERT. ¡Débora!
LYDIA. Vos... *(Natural.)*
GILBERT. Prest á anármen,
quan lo sol á Orient se miri,
bèn lluny de mos companys d' armas,
per vostre desitj cumplirne,
he volgut venir avans,
com lo desterrat que 's gira
de lluny, á mirar la patria
per últim cop. ¡Oh! ¡la mia!
¡la patria de mos amors
èrau vos!
LYDIA ¡Gilbert! *(Reprentsiva.)*
GILBERT. ¡Oh! ohiume;
que no vinch á demanarvos
lo que sè que no obtindria,
ni jo vull, no. Solsament
sentir, Débora, 'm precisa,
un perdò de vostra boca
y un adèu etern que vingan
junt ab mi á la freda tomba,
perque, dintre d' ella, hi siga
ab quelcom de vos... no, no,
(Al anar á interrumpirlo.)
no, si jo no vull obtíndrer
pas res mès... si fins no sè
quín amor tè mès valía
si 'l que guardo pe 'l capdill,
ó per vos, si fins ma vida
y mil vidas que tinguès,
per la sèva donaria...
¿cóm puch volé 'l vostre amor,
si 'l vostre amor es sa vida?
LYDIA. D' aquest modo, fins m' agrada
escoltaus.
GILBERT. ¡Amiga mia!
perdonéu al pobre foll,
si un jorn, cegat, vá nudrirse
d' amor per vos... ¿quí altra cosa
en lo mèu lloch, fet hauria?
No, no, Débora, no, allá
las margenadas floridas
ab l' eternal primavera:
encisadora odalisca
que sas galas es despulla
demunt de verda catifa.

Sòta 'l tros mès blau del cel;
sentint lo remor qu' encisa
del rondinador insecte;
enlluernada la vista
pe 'l Guadalet, qu' entre flors
y arenas d' or, s' encamina
al mar, per buydarhi á dolls
deixatada pedrería...
Y al mitj de tanta bellesa,
vos, d' aquell paraís divina
Eva... ¿quí, no sent de roca
lo sèu cor, miráus podia,
sens morir d' amor?... Jo us dava
la má, quan saltar deviam
algun escoll... Jo aixugava
vostre font, hont s' hi escurrian
las perlas, que 's desgastavan
de la garlanda divina
qu' us vá dá 'l cel per cabells...
En mòn faldar hi dormiau
tebias siestas.

LYDIA. Com germana;
confiada en que vos sentiau
igual afecte

GILBERT. Sí, sí,
y jo foll, no ho comprenia.
Mès la mora cimatarra
de cristiana sanch, sens mida
sedolla, á mòn dolor grèu
bálsam dará.

LYDIA. No, la vida
que Dèu vos ha dat, no es vostra;
y cobart es qui 's deslliura
d' ella, y furtador del cel
lo que desfá l' armonía
de vida y mort. Al combat
podéu aná, us ho suplica,
la que un jorn, sense volguer,
vá omplenaus de dol la vida.
Mès defenséula com mana
lo cel, y aguerrit ompliula
de fets de valor. Pelay
qu' en Covadonga la invicte,
vá cullir la creu del llot
per enlayrarla en la cima
mès alta de sos penòns,
en sòn esbars, un lloch digne
vos donará, y si un jorn
al fí curat vos sentisseu,
y á Otger poguésseu mirar
fit á fit, sense rogirne,
los brassos d' una germana

trobaréu. (Si es que la ditxa
no acabi avans, y hasta ab ella,
la vida tambè).

GILBERT. Axís sia. (*Li besa la má.*)

LYDIA. Adèu siau y ell vos donga
sort en los combats.

(*Se 'n vá pe 'l segòn terme esquerra. Las esclavas s' aixecan de sòta l' toldo y la segueixen. Quan ha desaparescut, diu Gilbert los següents versos y se 'n vá pe 'l foro esquerra. Seguidament surt Eurich de la gruta.*)

GILBERT. ¡M' aymía!
¡fins al cel!

ESCENA VI

EURICH, desprès KAÍNA

EURICH. ¡Sí... fins al cel!
Prest hi serás. Ja t'espera
per guiarthi, Isaraíl 9,
l' ángel de las alas negras.
Poch vos penséu, ¡pobres nins!
que en vostres caps la tempesta
ja sos cordatjes deslliga,
y qu' al llansarse potenta,
en sas anells invisibles
us cargolará com secas
fullas del bosch, qu' enlayradas,
aus afolladas pareixen.
(*Kaína pe 'l primer terme dreta.*)
Kaína...

KAINA. ¡Ah! ¿Ets tu?

EURICH. ¿L' héu vist?

KAINA. Encara no. Per l' arena
vá caminant de la platja.

EURICH. Ara estava en aquí ab ella,
y es mòlt precís que 'l vegéu,
Kaína, sens temps á perdre,
qu' aquesta mateixa nit,
en Gilbert lo palau deixa.

KAINA. ¡Aquesta nit!

EURICH. Ara aquí
he sentit una conversa
de Lydia y en Galp, y luego
tambè entre en Gilbert y ella,
qu' han aclarat tots mos duptes.
Ara he vist clar que Lydia era
la qu' anava á buscá á Empurias.

KAINA. ¿Sa aymada?

EURICH. Sí; la mateixa.
Ell está morint d' amors,

y Lydia sols alimenta
per ell una amistat pura,
y es per çó que 'l palau deixa
aquesta nit... no tenim,
Kaína, un instant á pérdrer.
Ara, anéusen á trovarlo
y dihéuli de part d' ella,
que sens falta vinga aquí
quan pebeters y graellas
sigan apagats, y 'l só
de la campana feresquia
lo vent de la nit, que vol
avans de que surti, véurel.

KAINA. Si l' ayma no faltará.

EURICH. Com no pot faltarhi ella.

KAINA. ¡Ah! no, qu' es la gelosía,
com la fé, potenta y cega.

EURICH. Jo, entre tant, veurè al capdill,
y de lo qu' es sols lleugera
nuvolada de sospitas,
ne farè negra tempesta
de realitats, y ab lo foch
de sòn amor, fet centellas,
en mont de fumosas runas
convertirè lo sèu temple.

KAINA. Com tos mots dins mòn cor filtran
y d' esperansas l' omplenan...
(¡Mori ell y mòn amor,
si es precís per morir ella!)

EURICH. Otger aquí s' encamina,
anéu. No hi há temps á pérdrer

(Kaína se 'n vá pe 'l primer terme dreta. Eurich se posa detrás las rocas.)

ESCENA VII

OTGER, luego EURICH

(Otger surt pe 'l primer terme esquerra, ab brassos creuhats y cap baix.)

OTGER. ¡Crech que sol á la fi' m trobo
ab tu, soletat aymada!
¡Soletat!... ¡ah, no!... las furias
dins mòn pit han pres estatje,
y gelosas de ma sombra
igual qu' ella m' acompanyan.
En vá mòn cap, ab disculpas,
pretèn al cor enganyarne;
en vá fet un nus, lo coll,
no hi deixa baixar las llágrimas;
ell s' encongeix y m' ofega,

negantli à la sanch entrada,
perque barrejada ab ella,
no hi entrin mès desconfiansas. *(Pausa.)*
Si jo sabès qu' ab la vida
s' acabès ma pena amarga... *(Pausa.)*
¡Ah, no, no!... dalt del rocám
se desfá l' ona amarganta,
y 'l rocám al mar aboca
rulls de perlas argentadas.
Jo sento quelcom d' etern
dins de mí; vol enfonsarse
á las regions del no ser,
folla de dol la mèva ánima,
y se sent que la subjectan,
impotent, desesperada,
dos eternitats, argollas
que la retenen esclava. *(Pausa.)*
Sí, sí... de res no surt res,
avans del ser que sòch ara
ja havia de ser... qué, no sè;
pero qu' era, es cosa clara;
puig si de res no surt res,
y jo sòch, es que ja era antes.
Y si sòch, per' ver sigut,
haig de seguir sent, ho aclara
tot quan al mòn me rodeja;
esperits infatigables
qu' obehint lleys misteriosas,
vertiginosos s' afanyan
en despullarse y vestirse
eternament novas galas.
Ab perfums la fló' aromosa
se desfá, sent goig del ayre,
y al frescal de la celistia
s' espargeix per la rosada;
ja no es perfum, ja no es flor,
pero es una cosa encara.
Crestall pur 'hònt l' au se mira,
se torna la nuvolada,
y 'l raig del sol que 'l caldeja,
lo crestall desfá y enlayra;
ja no es nuvol ni crestall,
pero es una cosa encara.
Eran arenas las rocas,
de cataclisme cadavres,
y gotas d' aygua, las perlas
dels colls de nèu de las fadas.
Ja no sòn aygua ni arenas,
rocas sòn y perlas ara,
ja no sòn lo qu' avans eran,
pero sòn cosas ençara.
Y jo, sèr que sòch y penso

mès que tot, que tinch esclava
la mar á mos péus, qu' aturo,
ran del sol, lo vol de l' áliga,
que fins arrivo á duptar,
ab superbia soberana,
si es que sòch d' un Dèu, factura,
ó èll, de ma pensa enfebrada...
¿serè menos que la flor
que 's desfá ab perfums en l' ayre?
¿que 'l nuvol caigut á brins,
á convertirse en fontana?
¿que las rocas y las perlas
dels colls de nèu de las fadas?
No, jo sento aquí un infern
qu' ab la vida no s' apaga;
y quan, demá, convertit,
desprès del sèr que sòch ara,
en mónstruo ó ángel ne siga,
la foguera que m' abrasa
seguirá en mòn pit eterna
com es eterna mòn ánima.
¡Oh! ¡Dèu del cel!... no, perdona
al pobre follat que, pária,
se troba purgant lo crím
que en sòn fons llotòs amaga
aquest mar de blavas onas
que vas fer d' una mirada.

(*Cau rendit en lo sitial apoyantse lo cap ab la má. Eurich s' hi acosta per detrás y li diu ab tó sentenciòs y baix:*)

EURICH. Brau es lo guerrer que mostra
sòn valor en las batallas,
pero encar ho es mès qui logra
véncer ab lluytas del ánima

OTGER. Mès lo lluytar contra 'l cel,
es, Eurich, lluyta insensata,
y los críms que l' home, cego,
comet en la terra, 's pagan,
á la justicia del cel,
quan vel misteriòs los tapa. (*Alsantse.*)
Escolta, Eurich, una historia
perduda, allá, en las llunyanas
boyras del temps, y que aquí
ab fúria vá á arrabasarlas,
perque clar ho pugas véurer,
l' huracá de mas paraulas.
Historia ruí, qu' está escrita
ab foch y ab sanch y trassada
en negra nit tempestuosa,
dessobre las onas bravas.
Crím digne sols de las feras,
que no fòu castigat antes,

perque 'l cel de sa sorpresa
no havia tornat encara.
Escolta y donga al olvit
tòn pensament mas paraulas,
que si 't permeto l' oirlas,
te privo de recordarlas.
Al pochs jorns, que sobrants de la batalla
qu' al Guadalet onòs, llensá rublerta
de llot y sanch, la gótica corona
qu' ornaba d' en Rodrich la régia testa,
solcavam muts lo mar, allá hònt l' Atlantida,
en llit mortuori de coral y perlas,
ab sos palaus de pórfit y sas momias,
semergollada dorm la son dels segles.
Empenyentnos lo vent de la victoria
que cantava l' alarb en las novellas
Hespérides, qu' als goths arrebassava;
com lleons afamats qu' en poblat entran,
feyam rumbo á llevant, buscant las illas,
hònt amagar lo dol y la baixesa.
Mès qu' homes, nostre esbars remat semblava
de derrengadas y batudas feras,
qu' arrastrantse busquèssen sas guaridas,
farumant lo brancatje de las selvas.
Com retalls d' una roba espendrellada,
guerrers hi havia allí de totas menas,
desde Port-Venus fins al mar Atlántich
y 'ls que á sou de defora nos vinguèren.
Allí un soldat qu' en los penyals vasconis
de pells d' ors se vestia, encara tébias;
un germánich, allá, vermellejantne,
pastada encar, ab sanch, sa cabellera.
Al costat d' un astur de pell colrada,
lo llibert desllenguit, ploròs, 's veya,
anyorant de la Roma prostituta,
los bordells, los tricícles y las termas.
Un jorn que' á sol ponent la costa brava,
del Africa, á sòn llum, pintada 's veya,
com pódium 10 colossal, ab roigs damascos,
d' hònt s' haguès de mirar marina festa,
de sota de sos plechs, moro navili
pe 'ls rompents vá sortit com au lleugera,
y enfilant coratjòs per entre rocas,
en demanda del Nort vá allargar velas.
A tal aparició, udols de rabia
vá llansar nostra gent, y ab cara fera
'hònt lo despit y l' odi y la venjansa,
pe 'ls ulls sortia, com mortal sageta,
com torrent despenyat, vam abordarlo,
mès que guerrers, panteras pareixentne.
Per descríurer d' allí la lluyta brava,
no tè 'l cap valiment, ni mots la llengua,

cors arrancats dels pits, brunzint sortian
de las fonas com rochs; qui, combatentne,
ab furor al contrari s' agarrava,
llansantse ab ell al mar; qui, ab las cadenas,
com dogals, al vensut estrangolava,
posant un pèu en sa sagnanta testa.
Lo mar, qu' avans, humil, cántichs llensava,
y 'l cel, 'hònt ja hi brillava alguna estrella,
de prompte mar y cel se confundiren,
com si part ne volguèssen en la brega,
y voltats de foscor, l' acer fería
á companys y enemichs, certer sols sentne,
quan la lluyta horrorosa llumenava
lo verdosench zig zag de las centellas.
Buscant mès enemichs, xop fins al còlçer
de sanch alarb, vaig dá ab una portella,
que á un cop de péu violent saltá en mil trossos,
y uns esgraons váreig baixá á palpentas.
Al arrivar á baix, lucsosa cambra
aparegué á mos ulls, folls de sorpresa,
llumenantla del sostre, 'hònt hi penjava,
llántia moruna, sens igual de bella.
Catifas com la nèu, sino mès blancas,
fregalls de mos coturns sagnosos eran,
deixantlas com desprès d' una nevada,
los varals d' un camí, l' os ferit deixa.
En tant, crits de victoria ressonavan
del goth esbars, que duyan las derreras
ratxas del temporal, quan de la cambra,
al recò mès ombriu, ayrosa, esbelta,
rublerta de terror y agenollada,
una dona vegí, temblosa al véurem.
La serpent infernal de la lucsuria,
en mòn cor s' enroscá y ans que poguera
la dona llansá un crit, ja la má impura,
posava sens pudor al demunt d' ella.
Y baixant de defora una ratxada,
perque mòn crím tapèssen las tenebras,
la llántia s' apagá y la gentil mora,
en mos brassos sagnants l' honor vá perdrer.
De prompte llum violent de part de fora,
de mòn encantament vá vení á tréurem,
y corrent á l' escala, ja voltada
per mil llenguas de foch, lo cap prenentme
entre las mans, á salts, váreig pujarla,
deixant en tal infern la dona aquella.
Al arrivar á dalt, de la matansa
despullas mitj cremadas, sols se veyan,
y á lo lluny, mar endins, de la nau goda,
los fanals dels penols despareixentne.
Sens temps per meditar, de l' alta banda,
vaig tirarme en lo mar, y 'l punt prenentme

d' hònt la costa africana devia alsarse,
per mitj l' ona bullent, llamps y centellas
rodolant per mòn cap, com mil llansadas
malediccions del cel, qu' entorn mèu queyan,
abrasat ab mòn crím, vaig abordarne
la patria del xacal y la pantera.
Desde llavors la má del cel alsada
he vist demunt ma atribulada testa.
Y ni gloria, ni llors, ni goigs, ni aplausos,
ni combats ni victorias ni riquesas,
han borrat lo recort. Ja al fí á ma vista,
revestit de mòn crím ab la grandesa,
imponent com aquell del gran judici,
obert lo tribunal se 'm representa.
Lo jutje veig demunt la blava volta,
l' acusador al fons de ma conciencia,
allá en el ample mar, muda la víctima,
y com fallo cruel... com anatema...
l' ángel de mos amors qu' al cel se 'n torna,
obehint lo bras de Dèu, qu' estés, li ordena!...
(Pausa.)

EURICH. Poch, mòn senyor, d' eixas cosas
á ser vos, cas ne faria.

OTGER. Puig creu, Eurich, que no passa
un jorn, sens que butxí siga
de mòn cervell, lo recort
d' aquella nit malehida.
Crím gran, Eurich, vaig cometrer,
com gran crím, Dèu me 'l castiga.
Mès, ¡ay! d' ella, si es vritat
lo que, ab dol, lo cor sospita.
¡Ay! d' ella, sí, y d' en Gilbert,
jo 't jur que mès los valdría
no haber vist la llum del sol
ni engendrats ser, pro 'm precisa
sorpendrels'; vull com lo rey
del qüento de la Kaína,
en brassos de sòn aymant
trobá enllassats los de Lydia;
que enveja del llamp será
l' espetech de la mèva ira
y del fil de mòn punyal
ni esment l' ayre vull que 'n tinga.

EURICH. ¿Y res en sa jovenesa
pot escusar á la Lydia?

OTGER. ¿Tambè creus tú qu' es vritat?

EURICH. Bell es Gilbert com Aquiles,
y del riu Ascanio, es ella
la mès bèn tallada ninfa.
Al dringar de la cadena
que mancuernats los tenia,
junts al vent sas queixas davan;

sas llágrimas confonían ;
¡y sòn tan bells!... ¡tant!... los ulls,
quan, llansant plor, al cel miran!

OTGER. Sí... tu sabs alguna cosa...
acaba, Eurich!...

EURICH. Tanta grima
'm fá tenir qu' enutjarvos...

OTGER. ¡Ah!

EURICH. No 'n tinguéu mès sospita.
La vostra deshonra es certa.

OTGER. ¿Con que... certa?

EURICH. ¡Y quí ho diría!
(*Dominantse.*)

OTGER. ¿Qué sabs?... no, si ja ho pots dir...
Si estich tranquil... ¡á la fí es
sols la miserable esclava
y jo 'l senyor! Sas caricias,
com las de mos cans, son mèvas;
y sos pesars y sas ditxas,
y sos recorts y esperansas,
y sa hermosura y sa vida...
es glassa, flor, ayre, sombra,
hálit, átomo invisible,
frágil juguet d' un capritxo
de ma voluntat omnímoda!

EURICH. Aixó es vritat; sa existencia
es ánfora trencadissa
á vostras mans... Mòn senyor;
pot ser ni hi atinaríau.,.
¿No vau reparà á 'n Gilbert,
qu' un anell són dit clouhia,
de rara forma?

OTGER. Ho recordo.

EURICH. Donchs ja está en poder de Lydia.

OTGER. ¿Qu 'está en poder d' ella dius?
Aixó, Eurich, ho sabrè, y mira
que si no es vritat...

EURICH. A dins
de la escarcela estich que
l' ha ficat.

OTGER. ¿N' estás bèn cert?

EURICH. Tant com qu' avuy una cita
han de tení' aquí mateix,
quan las teyas qu' il-luminan
aquets jardins, apagadas
estigan ja, y quan ferida
per lo batall la campana,
l' hora del silenci sia.

OTGER. ¿Qué?... ¿qu' has dit?... tòrnaho á dir.

EURICH Qu' aquí, en Gilbert y la Lydia
s' han de trobar.

OTGER. (*Ab arranch.*) ¡Oh! no, no.

¡Axió es un sómnit horrible!
EURICH. Prech á Dèu... mès, per desgracia
es realitat.
OTGER. No, mentida
surt de ta boca. No cab
al mòn tanta fellonía.
¿Cóm ho sabs?.., prompte, respón,
digas que tòn cap delira,
que tot es fals, y 't perdono,
sí, 't perdono per la ditxa
que farás torná á mòn cor,
qu' ara, la sola sospita,
d' infern qu' era, tu la tornas
en tot un cel d' alegrías.
EURICH. ¡Igual que jo, també pot
dírvosho, si vol, Kaína!
OTGER. ¡Kaína! pobre companya
de mos dols y mas fatigas.
¡Ella!... que casi olvidada
la tinch avuy... ¡ per ma vida,
que sòch ingrat! á la pérfida,
impúdica Messalina,
obro 'ls brassos amorosos
perque vá de llum vestida,
y á la llealtat modesta
oblida mòn cor... Kaína!
desd' avuy, ella y tu sols,
qu' amichs fidels per ma ditxa
vetlléu, héu de ser los únichs
companys de la mèva vida.
¡Oh! ja, ja l' oblidarè,
encar que per ferho, tinga,
com lo rey de la rondalla,
buscarmel per endolcirne
mòn cor amarch... Ja veurás,
embolcallat de delicias,
lloch no tindrè á recordar
lo dolor qu' avuy me migra.
Buscarém quant dòna joy
al cor, y endòlsa la vida
que relliscará per entre
festas mil, que las de Tíbulus,
escarniment tan sols fòren.
(Vá parlant depressa y com delirant.)
Ab teixits d' ayre vestidas,
donas tindrém que 'ns darán
á dolls l' amor, y adamitas, 11
no cubrirán nostras carns
ferro ni llins... ¿no es cert? digas,
res de combats, res de patria,
¿qué se 'ns en dòna que siga
presa de salvatje fòlla?

Per tot plahers, per tot ditxas.
En copas d' or, vins sabrosos,
nuvols fins al cel, de mirra,
en lo cap verdas coronas
de pámpols y llòrs... ¡Oh, Lydia!
(Ab cambi delirant.,
no, no, qu' es infern d' inferns,
sense tú, la mèva vida.
(Cau aterrat en lo sitial.)

EURICH. Fèu mal, senyor, en donarvos
al sentiment... Jo faria
lo que la pensa 'm dictès,
sense atormentarme mica.
Foch sagrat es l' ona amarga
que las honras purifica,
y es lo temps bálsam del cel,
que de tot pesar deslliura,
Y desprès... potsè es errat
tot quant vos he dit... se mira...
Ja vá escarpejant la lluna
tot un mar d' argentería,
y encara que 'ls llums s' apaguin
qu' aquets voltants il-luminan,
al brill de sòn disch de plata
vèurer s' hi pòt.

OTGER. Sí, sí, y digas
á mos monters y butxins
qu' ab teyas aprop estigan,
que vull que sobre la culpa
caigui 'l pes de ma justicia.
(Eurich somriu de joy.)

EURICH. Se fará com ho manéu.
Si res mès teniu que dirme...
(Lydia vè pausadament, entristida, pe' l foro dreta.)
(Ella envers aquí s' acosta.
¿Per qué vè? ¡Sort malehida!
no fassa pas l' infern ara
que tot desbaratat siga.)
(Se 'n vá, primer terme, esquerra.)

ESCENA VIII

OTGER, LYDIA

(Otger no ha cambiat de posiciò, está á la taula ab lo cap apoyat á la má. Al véure'l Lydia, dupta, hasta que vensuda pe 'l desitj, vá per redera y l' abrassa. Ell s' extremeix.)

LYDIA. ¡Otger mèu! *(Ab éxtassis d' amor.)*

OTGER. Tu...

LYDIA. ¡Ma esperansa!

cor de mòn cor!... ¿qué teniu?
OTGER. ¿Jo?... res.
(Lydia, agenollantse al devant y posantli los brassos en las espatllas.)
LYDIA. ¿Per qué no 'm somriu
vostra boca? .. L' anyoransa
me mata, en quan lluny de mi
está mòn amor... ¿y qué?
¿No m' anyoréu vos tambè?
¿Qué ja no m' ayméu? *(Ab temor.)*
OTGER. ¿Que sí?...
LYDIA. ¿Quí us pot dar l' inmens tresor
que tè per vos vostra Lydia?
OTGER. (¿Es certa tanta perfidia?)
LYDIA. (¡Sento morirm'!)
OTGER. *(Agafantli 'ls brassos.)* ¿Mòn amor
no t' he dat sempre rendit?
¿no he sigut 'l que, ab anhel,
miraba en tos ulls sòn cel
y l' infern en tòn olvit?
LYDIA. ¿Oblidarte jo?... primer
la llum del sol faltaria,
fruyts la terra no daria,
ni aygua 'l mar... ¡si no pot ser!
¡si hasta la vida minvada
tinch si may de tu m' ausento,
si alimentarm' fins me sento
ab lo brill de ta mirada!
OTGER. (¿Cab en un cor tal falsía?)
LYDIA. (¡Ay! cóm lo dupte m' aterra!)
(Otger, alsantla ab arranch d' amor y abrassantla.)
OTGER. ¡No, jamay, ningú en la terra
ha aymat com jo!
LYDIA. *(Desfallint.)* ¡Mare mia!
OTGER. ¡Lydia! *(Sentantla en sa falda.)*
LYDIA. L' hálit de la mort
sento al cor com cruel nú.
OTGER. ¡Lydia mèva!.. ¿morir tu?...
LYDIA. Morí es pérdrer tòn amor.
OTGER. (¿Y es aixó cert?... no es deliri
de mòn cap que á un cel me porta,
per desprès clavarm' mès forta,
la corona del martiri?)
LYDIA. Ara, Otger, m' has omplenat
ab somni, de pesar grèu.
OTGER. ¡Dèixa tòn somni, angel mèu!
LYDIA. M' ha deixat lo cor gelat,
puig que de mort la cruel pena
me donavas.
OTGER. ¿Jo?. . ¿que acás?
(Avergonyit.)
LYDIA. Pero tu no 'm matarás;

¿no es vritat? *(Penjántseli al coll.)*

OTGER. ¡Oh!... Lydia...

LYDIA. Alena
tant goig per tu l' ayma mia,
que pensá ab la mort no gosa,
¿No véus qu' á dins de la fossa,
sense tu m' anyoraria? *(Ab mòlt amor.)*

OTGER. ¿Es vritat lo qu' estás dihènt?

LYDIA. ¿Pot sentí al revès ta pensa?

OTGER. O es qu' un ángel de remensa
de dins d' aquí vá treyent
un infern d' amargas penas
que mòn cor entortolliga,
y, ab sas mans de nèu, deslliga
fer trenatje de cadenas.
Jo anhelo tòn amor, tant,
qu' al fugirm', sento un flagell,
y vá ma vida tras d' ell,
com d' una mare l' infant.
Jo 'l vull, Lydia, 'l vull, perque
de tota pena 'm deslliura,
l' haig de menester per viure
com l' ayre haig de menestè.

LYDIA. (¡Oh! no, sa boca no ment.)

OTGER. ¿Y tu m' aymas?

LYDIA. Mès, no es dable.

OTGER. (Si parla així 'l qu' es culpable,
¿cóm ho fá 'l qu' es innocent?)

LYDIA. ¡Otger! *(Ab amor.)*

OTGER. ¡Lydia! *(Id.)*

(S' ou una gran batallada y 'ls dos fan un rápit moviment de sorpresa.)

(¡Oh! ¡s' ha turbat!)

LYDIA (¡S' ha turbat!)

OTGER. (¡Altra vegada
la sageta al cor clavada!)

LYDIA. (¡Ay! ¡qu' es certa sa maldat!)
(Aixecantse ab emociò.)
¿No entréu al palau?

OTGER. (Es que
me vol fora.) Sí... ¿y tu? *(Aixecantse.)*

LYDIA. Hora es ja. Lo brons la dú. *(Intencionada.)*

OTGER. (¡Oh! ¡tornarè!) *(Agafantla per la má.)*

LYDIA. (¡Tornarè!)

(Al agafar Otger á Lydia, surten monters á apagar tots los fochs. Otger la vá mirant ab recel fins que desapareixen pe 'l primer terme esquerra. L' escena queda fosca. A poch de ser fora los monters surten ab molta precauciò d' entre las rocas, pe 'l segòn terme dreta, Eurich y Kaína.)

ESCENA IX

EURICH, KAINA

EURICH. ¡Kaína!... es aquesta l' hora.
¡Ay de nosaltres, si falla!
¿Vindrá en Gilbert?
KAINA. ¡Oh! Segur.
Jo li he dit que no fès falta.
EURICH. ¿Y us ha respost?...
KAINA. Que vindria.
Encar qu' he vist qu' estranyava
mòlt lo recado.
EURICH. Si aquí
no vè en Gilbert, l' ona amarga
qu' ha de ser sepulcre d' ella,
ho fòra, prest, de nosaltres.
KAINA. D' una de las dos, ho siga.
Lo mòn es xich, perque hi cápigan
nostres amors... cel ó infern
es lo que vull; no m' espanta.
EURICH. *(Mirant al foro.)*
Fins 'hònt lo clar de la lluna
llumena, cap sombra taca
la cinta d' argent qne puja
dels arenals de la platja.
KAINA. ¿Y 'ls monters?
EURICH. Ja previnguts
tras d' aquest mur, entre flamas
y negre fum de las teyas,
qu' en sos rostres reflectadas,
pareix esbars de dimonis,
qu' impacients per sortí aguardan.
KAINA. Estranyo á fé qu' en Gilbert
no siga aquí.
EURICH. ¡Ah! se 'm glassa
la sanch al sol pensament
de que no acudeixi.
KAINA. Massa
tardá es aixó ja per cert,
Temps fá que la batallada...
EURICH. ¡Calléu!
(Dirigint ab anhel la vista pe 'l foro dreta.)
KAINA. ¡Qué! ¿Véus á la fi?...
(Tambè mirant.)
EURICH. Sí... ¡ell es!... *(Ab joy.)*
Ab petja tarda
s' acosta.
KAINA. Es vritat.
EURICH. ¡Ah! ¡Kaína!

Jo ab los monters.

KAINA. Jo á buscarne
al capdill.

EURICH. Ja la justicia
al fí, sòn coltell descarga.

(Se dirigeixen recelosos, pe 'l segòn terme esquerra. A poch surt Gilbert pe 'l foro dreta, com capficat. Al estar á mitja escena cambia l' ensimismament ab algun recel.)

ESCENA X

GILBERT, desprès LYDIA

GILBERT. Jo t' salud' ¡oh nit hermosa!
Tu, qu' en tas horas serenas,
guardas del trist las cadenas,
que sota tòn manto posa.
¿Per qué, mare de consol,
quant, fugint del sol, te 'n tornas,
al pobre captiu las tornas,
mès omplenadas de dol? *(Pausa.)*
Ningú 's véu, ni cap remor
del palau s' escolta á dins,
y semblan aquets jardins
negre estatje de la mort.
Al sonar la batallada,
ella hi será, ha dit Kaína,
¿qué voldrá?... Allí camina
(Mirant pe 'l primer terme esquerra.)
en lo mural projectada,
una sombra. ¡Cóm lo cor
sento al pit qu' está batent!
S' atura... torna... ab lo vent
sòn trajo veig volejar...
De pensar mòn cap se pert...
¿Será ella?... Per si no...

(S' amaga tras las rocas pe 'l primer terme dreta. A poch surt primer terme esquerra, Lydia, mòlt recelosa.)

LYDIA. Grat sia á Dèu que á la fí hi sò
vulga 'l cel que no sia cert.

(Pausa llarga, durant la que s' adelanta poch á poch fins al mitj de l' escena.)

De la lluna la claror
sols los cimals il-lumina
com diadema de regina
al frontal de la foscor.
Foscor qu' en tupits embulls
es de mòn desitj mortalla,
calitjosa y negre valla
del viu crestall de mos ulls.

Si 'l foch de ma gelosía
te poguès per ells enviar
fòren sols, no ulls, qu' en mar
lluminòs te tornaría.
Y logrant ta glassa fonra,
llavors podría ab anhel
aixecar lo negre vel
ab que tapas ma deshonra.
¡Mes ay! que tòn cego abím,
sols fantasmas me retrata...
¿Per qué 'l cel ab foch no esclata
en las negras nits del crím? *(Pausa.)*
No hi há ningú... ni senyals
(Escoltant atenta.)
s' ouhen de llunya petjada.
Esperarè allí amagada
al derrera dels penyals.
(Atravessa l' escena y vá 'hont es Gilbert.)

GILBERT. ¡Débora! *(Sortint.)*

LYDIA. ¡Ah!... sí... sens pena
ja tot devant mèu s' aclara,
puig lo foch de vostra cara
fins las tenebras llumena.

GILBERT. ¡Débora!

LYDIA. Jo que sufría
pe 'l vostre mentit dolor...
¿Quánt vos dònan, vil traydor,
per cubrir tal fellonía?

GILBERT. Pero...

LYDIA. No vulgáu responra;
si es vostre capdill... es clá,
pero ja us podréu cobrá
ab un tros de la mèva honra.

GILBERT. ¡Oh! ¡Débora! ¡per pietat!
¿qué voléu dir?... no sè...

LYDIA. ¿Qué?
¡qué no ho sabéu!...

GILBERT. ¡Oh! no sé
un mot de quan héu parlat;
ni mòn cervell imagina
ab aixó qué voléu dí.
M' ha dit que vinguès aquí
de la part vostra, Kaína.

LYDIA. ¡Kaína!

GILBERT. Mentir no sè.
Al preguntarli perqué era,
m' ha respost; allá us espera;
ella vos dirá per qué.
—¿Quán?...—Quan lo batall caygut
haja en la planxa ferrada;
sò sentit la batallada,
y 'n aquí me n' hi vingut.

LYDIA. ¡Ella!
GILBERT. Us ho juro pe 'l cel.
LYDIA. ¿Pero qu' es aqueixa trama?
hi veig no sè qué d' infame
á través d' un negre vel.
GILBERT. ¿Allavors era mentida
que vos m' esperèsseu?
LYDIA. Sí,
pero no sè. (Ells aquí
ja haurian de ser.) *(Anguniosa.)*
GILBERT. ¡Per ma vida!
que comenso á véurer clá
l' infamia!...
LYDIA. ¡Oh! sí, jo tambè.
Anéusen, Gilbert.
(Fent ademán de retirarse. Surt pe 'l segòn terme Otger y Kaína, aquesta senyala á Otger ab lo bras estés. Lydia diu aterrada:)
OTGER. ¡Ah!
LYDIA. ¡Otger!
KAINA. (Mòn gran jorn ha arrivat ja.)

ESCENA XI

Los mateixos, OTGER, KAINA

(Otger se tréu lo punyal y vá sobre Gilbert. Kaína desapareix.)
OTGER. ¡Lladre de mòn honor! al menos, págal.
LYDIA. No.
(Volent interposarse, pero no pot impedir qu' Otger clavi lo punyal á Gilbert que vá á cáurer detrás las rocas.)
GILBERT. *(Ferit.)* ¡Ay!
LYDIA. ¿Qu' héu fet?
OTGER. ¿Te dol? ¡Cóm lo defensa!...
(Llensant lo punyal.)
¡Digas, dona infernal! ¡serp verinosa!
(Agafantla bruscament per un bras.)
¡còrch de mòn esperit, verm ruí de lepra!
¿ab qué del que hi há en lo mòn podrás curarme
l' infern que porto aquí?
LYDIA. ¡Otger! ¡oh! ¡dèixam!
OTGER. ¡No! ¡no 'm nombris, per Dèu! si altre vegada
mòn nom, ta boca prostituida alena,
has de ser en mos brassos fina glassa,
'hont lo tigre, ferit, rabiòs se venja.
LYDIA. ¡Escolta, per pietat!
OTGER. ¿Per qué escoltarte?
¡Per ventura pretens encar convencerm'?
Acopi ruhí de negra hipocresía!
LYDIA. En res vos hi faltat.

OTGER. ¿En res? ¡Fins sembla
que 't gosis ab tòn crím! ¿Pero es possible
tanta maldat unida á tal bellesa?
Mes tòn jorn ha arrivat; prompte las porpras
vestirás del color que las vesteixen
las donas dels burdells.

LYDIA. (*Tapantse la cara.*) ¡Jesús!

OTGER. Y enclosa
en sos plechs, anirás entre fileras
de butxins, y 'ls acorts d' estranya marxa,
que fins cants funerals los sons ne semblan,
á la roca 't durán qu' al mar s' aboca.

(*Otger vá adelantant y Lydia retrocedint horrorisada y com volent ab las mans tapar la boca á Otger.*)

LYDIA. ¿Qué pecat he comès per tal vilesa?

OTGER. Y al arrivar allí, al mar llansada
serás.

LYDIA. ¡Mòn somni!

OTGER. ¡Sí, tòn somni! Nua pedra,
ab dos vols de llivant y al coll lligada,
al fons llotòs del mar, com la sageta
te durá.

LYDIA. ¡Oh! ¡No, no, per Dèu! Escolta.

OTGER. ¿Escoltarte?... ¿Per qué?

LYDIA. Sòch innocenta.

OTGER. ¡Innocenta tu! ¿Tu? ¡Oh! ¡Quánta infamia!
¿Qué guardas en lo fons de t' escarcela?

LYDIA. ¿Qué guardo?...

OTGER. ¡Sí, aviat, ó per ma vida!...
que no sè si podrè... (*Escorcollantli.*)

LYDIA. Es qu' es...

OTGER. ¡A véurer!

LYDIA. ¡Qué 'm fas mal!...

(*Otger tréu l' anell y 'l llensa.*)

OTGER. ¡Oh! ¡l' anell! ¿y espero encara?

(*Dirigintse á segòn terme esquerra.*)

(*Lydia agafa lo bras d' Otger, ell retxasantla la tira á terra.*)

LYDIA. ¡Escóltam, per tòn Dèu! ¡no es res!... ¡Oh, verge!

OTGER. Ojats, la mua gent. Jo vos ho mano, (*Cridant.*)
teyas encesas á las mans portéune,
que vergonya del sol la llum ne sia.

LYDIA. ¡Otger, no! ¿Qué vols fer? ¿qué fas?

OTGER. (*Tornant á ella.*) Que vegin
tots ta maldat y ma deshonra ansío.

LYDIA. Bréus moments dònam sols, y 't farè véurer
(*Al colm de la desesperaciò.*)
que pura com lo sol ma honra brilla.

ESCENA XII

Los mateixos, KAINA, EURICH, GALP, WALIA, IBAS, SUINTILA, monters y butxins

(Surten pe 'l segòn terme esquerra guiats per Eurich: deu ó dotze van ab teyas qu' il-luminan vivament l' escena. Kaína passa allunyada pe 'l fondo y 's coloca en primer terme dreta mostrant lo joy que sent. Galp en primer terme esquerra. Tot lo grupo á l' esquerra del escenari. Quan mès nombre puga haverhi de monters millor. Lo resplandor de la lluna dòna á terra en lo foro.)

OTGER. ¡Mos monters! ¡mos butxins! ¡tots atanséuse!

(Lydia als péus d' Otger alsant los brassos suplicant; ab la lluyta ab Otger se li ha mitj desfet la cabellera.)

LYDIA. ¡Mòn Otger!... ¡Mòn amor!... *(A mitja veu.)*

OTGER. ¡Oh! calla! calla!

y tòn cap acotat, abaixa en terra.
(S' acota y queda casi esbahida á sos peus.)
Guerrers de mòn estol; de Septimania
fins als, fitats pe 'l mar, turons de Bética,
mil cops ha ressonat de ma justicia,
rodolant per l' espay, la véu potenta.
¡ Per la patria ! cridava al véurer, rojas,
rebòtrer á mos peus tiradoras testas,
y mas legions passant per sas despullas.
¡ per la patria ! entre dents, com l' eco deyan.
Per dessobre la patria, encar hi há l' honra,
y Dèu, solsament Dèu, per demunt d' ella.
Tacada está la pell del blanch armili,
que l' aygua tota de cent mars no renta.
Per entre 'ls blavenchs lliris que las rivas
del remoròs Fresser ne ribeteja,
váreig trobar un jorn serpent traydora,
dels colors mès brillants; sòta ma tenda
vaig acullí al vampir ; jo váreig darli
mòn amor, mos pensars, ma vida entera;
vaig roscarla en mòn pit, y quan als somnis,
més dolsos y confiats tranquil vá véurem,
vá clavar en lo cor que tan l' aymava,
sòn fiblò matzinat, vil y perversa.
Era la serp aquella... aquesta dona
qu' arrastrantse á mos peus, mas plantas besa ..
dona sense pudor! malvada dona !
que á las de Lésbos [12] se faria ofensa,
ab ellas comparantla, disoluta
com las dels lupercals romans, nua Phrin‹a,
subastadora de sa carn impura...

(Anant creixent d' entonaciò, y Lydia ha anat alsantse, horroritzada de las paraulas de Otger.)

¡Jo en cástich de sos críms y sa vilesa,
à vostres brassos afamats la tiro!...
Jo vos la dono...

(L' agafa y la tira al grupo que l' espera afanyòs. Eurich l' agafa.)

LYDIA. *(Mòlt aterroritzada.)* ¡Ah! ¡no!...

OTGER *(Com follat.)* Y al mar llenséula!

(Otger desapareix segòn terme esquerra y tots los monters pe 'l foro dreta. La lluna, qu' es al foro, vá adelantant pausadament, fins qu' al final del acte reflectará de plé al mitj del escenari.)

KAINA. (Al fí, 'l jorn ha arrivat; al fí respiro.)

GALP. (Del fons del mar jo juro l' haig de tréurer.)

(Se 'n vá pe 'l foro esquerra. Torna á quedar l' escena relativament fosca, il-luminada solsament per la lluna.)

ESCENA ÚLTIMA

KAÍNA, luego GALP, GUDILA

KAINA. ¡Cóm sento bullí 'l joy á dins de l' ánima!...
¡Cóm sento batre 'l cor com ans batia,
quan de rivals odiosas deslliurada,
relliscavan mos jorns, entre delicias!...
Ara será tot mèu altra vegada;
qu' entre jo, y sòn amor, font de desditxas,
los titáns, bufadors de las tempestas,
tot un mar posarán de fita á fita.
Y altra volta en vespradas plahenteras,
me mirarè en sos ulls, y embadalida,
en sòn rostre adormit, dolsas besadas
donarè á sos cabells, per mi sentidas
solsament, y als acorts d' arpa sonora,
quan la lluna en l' espay rodi tranquila,
los mès dolsos cantars, que 'l cel de l' Africa,
als nèts dels Faraons d' amor inspira,
sortirán de mòn pit, del vent en alas,
l' univers omplenant de sa armonía.
Y al fí m' estimará... ma bruna cara,
ab llágrimas d' amor per sempre humida,
rentarán lo color qu' als mèus, tal volta,
algun dèu venjador vá dá en estigma.
Y entelaré l' espill de sa memoria
ab mil fruyts fermentats, y encens de mirra,
en mòn faldá, esbahit lo farán cáurer,
com cau, al fí, enfebrat, lo lleò de Lybia.
(Mirant pe 'l segòn terme dreta.)
¡Encara no!... ¡Oh! ¡quánt tarda la sentencia!...
¡cóm frenétich lo cor ansiòs palpita!...

(Se sent algo distant una marxa fúnebre que 's vá allunyant poch á poch y parará quan s' indiqui.—Alegre.)

¡Ah!... sí... al fí; lo dol d' aquesta marxa,
percuteix en mòn pit, com só de ditxas.

(Acostantse pe 'l segòn terme dreta, y pujant sobre una petita roca.)

Desde allí sens estorb podrè aguaytarho.
Lo desitj de mos ulls torba la vista.
(Refregántsels.)
¡Ah!... allá van... De la folla alborotada,
com ovella entre llops, feble camina
despullada de péus; feixuga corda

(Surt Gudila pe 'l primer terme dreta ab trajo lleuger; recelòs y mitj acotat se fica á la gruta.)

sòn coll de marbre descuidada lliga,.
y á sòn rostre, perque no 'l pugan véurer,
com un vel sos cabells tirats se miran.

(Surt pe 'l foro esquerra Galp, y al igual que Gudila desapareix pe 'l foro dreta.)

Negre túnich de dona bordellera
ab cánem, cingolat, sas formas finas
destacan sobre 'l mar, que de sa tomba,
urna inmensa será... ¡oh! ¿per qué, Lydia,
li vas furtar l' aymant á la pantera?
¡Coloma sense fel!... ¿qué no sabias
que ab lo llampéch tan sols de sa mirada,
bastaba per ab cendras convertirte?...
¡Ara tot será mèu, pera mí sola!
Oh! ¡Cóm sento fugir la gelosía
de mòn cor abatut, y curullarlo
lo joy inmens qu' un jorn vegí fugirne!
Ja van pujant la cantelluda roca,

(Baixa de la roca, y figura mès elevada poch á poch la direcciò de sa vista, y á mida que vá parlant retrocedeix fins al mitj de la escena 'hònt la lluna li reflecta de plè al dessobre.)

que com mónstruo marí qu' al aygua 's mira,
s' aboca allá en lo mar, 'hònt ha de cáurer
junt ab ella, lo feix de mas desditxas.
En brassos dels butxins, per la vessana
vá pujant poch á poch, la creu que 's mira
en lo cimal de la pelada roca
sembla espectre, qu' oberts los brassos, vinga
á emportársen al cel l' ánima pura,
de rosas y llasmins encar vestida. *(Pausa.)*
¡Ah! ja hi son á la fí... Ja ma venjansa
(Para la marxa.)
satisfeta veurè... ¿Qué vols? ¿qué indicas
(al cor)
esbategant furiòs?... espera... espera,
ja aviat esclatarás... encar es viva.
Ja s' abrassa ab la creu. La blanca lluna
sòn rostre angelical de plé illumina...
¡Apartéuse, visions! ¡No! vá robarme
lo cel de mos amors; ma sola ditxa.

S' agenolla. Lo cap en alt aixeca.
S' alsa. S' acosta al salt... ¡No!...

(*Fá un gran xiscle y 's tapa la cara ab las mans horroritzada. Remor llunyá. Pausa.*)

¿Per qué ferida
com del llamp m' he sentit? ¿per qué no gosa
mòn cor, ja satisfet?... ¡moment terrible!
¿Será, potsè, 'l roséch de la conciencia
del que mòn cor, avans n' estava lliure?
Sento 'l cap que se 'n vá, ¡la sanch se 'm gela!
de la roca la vista m' horroritza...

(*Se sent la marxa llunya que 's vá aproximant pausadament.*)

y estich veyentla encar al vuit llansada,
com au, pe 'l cassador de mort ferida.

(*Mirant á terra.*)

¿Qu' es aixó? ¿no es ilusió?... ¿qu' es lo que 'm [mostra
lo cel, ab resplandor de llum divina?
¡Mòn anell!... ¡no! ¡es deliri!... vana sombra!

(*Cullintlo.*)

¡Oh!... ¡ma pedra de llamp!... ¡Débora! ¡filla!...

(*Cau com ferida de centella. La lluna reflecta sobre sòn cos estés. La marxa mès próxima. Telò pausat.*)

FI DEL ACTE SEGÒN

ACTE TERCER

Salò del palau de Santa Ágata; antich y de órdre pagá. Al fondo dos grans portals que donan á un' ample galería ab barana de pedra y grossas columnas del corresponent órdre. Per lo portal de la dreta 's veu al lluny una elevada roca ab una creu al cim.

Entre las grans portaladas un gran ídol de pedra y al péu varias banderas y trofeos presos als moros.

Jeroglífichs pe 'ls murs.

A la dreta, en primer terme, una portella. A segòn, un finestral. A l' esquerra una porta.

Mobles árabes.

Del sostre penja una llantia moruna ab cabellera.

L' exterior il-luminat per la lluna.

Al aixecarse 'l telò se sent clara la marxa fúnebre del acte segòn figurant qu' arriba la comitiva al pati. Mòlts monters abocats en la barana, presenciant l' arribada.

Viu resplandor d' antorxas al foro.

ESCENA PRIMERA

OTGER, monters

Otjer en l' otomana-diván, demostra la lluyta interior qu' está sostenint. A poch s' aixeca com tentat d' anar á la galería; al arribar á la porta retrocedeix y 's queda un moment parat al péu del ídol, com pres del remordiment, hasta que se 'n vá, com espantat, pe 'l foro esquerra.

Pára la marxa, desapareix lo resplandor de las antorxas y 'ls monters se retiran pe 'l foro dreta.

ESCENA II

EURICH, desprès GUDILA

(*Eurich pe 'l primer terme esquerra.*)

EURICH. ¡Per Dèu nat! no estich ab mi,
puig cada moment que passa

temo mès que al fi ma testa
rodi per 'questas llosanas.
Si sabès qu' al Ginestar
ja l' haguèssen duda salva...
¡Oh! ¿Per qué tardará tant
en Gudila?... ¡Sort malvada!
Temps tenía de sè' aquí.
¿Se voldrá l' infern compláurer
en omplir d' escolls la vía
que conduheix á ma venjansa?

GUDILA. Ja som aquí. (*Foro dreta.*)
EURICH. ¡Oh! ¿Qué portas?
GUDILA. Bonas novas; ja es salvada.
EURICH. ¡Salvada!
GUDILA. ¡Y qué us dirè!...
casi bè no ha tastat l' aygua.
EURICH. Fugím, donchs. ¿Ja l' havéu duda
al Ginestar?
GUDILA. Prou; las ganas
hi eran.
EURICH. ¡Qué!
GUDILA. No hem pogut.
EURICH. ¿No héu pogut?
GUDILA. La lluna clara
llumenava 'l caminal,
que com cinturon de plata
sobre l' herbey s' estenía,
fent impossible passarne
sens ser vistos per los nostres
que per 'quells contorns rondavan.
Sens temps per perdre, hem seguit
á tot lo llarch de la platja
y agafant lo camí fondo,
tapats per las etzabaras,
hem entrat aquí 'l palau.
¡Aquí!
GUDILA. Espectres y empolsadas
esculpturas son tant sols
los qu' entrá 'ns han vist y guardan
lo mès religiòs silenci
en sas tombas ciselladas.
EURICH. ¿Al soterrani?
GUDILA. ¿Quín lloch
millor voliau trobarne?
De sobre una sepultura,
d' un cop de péu una estatua
hem fet rodar y en sòn lloch
está Lydia desmayada,
y esperant lás vostras órdres
en lo capsal está Walia.
EURICH. ¡Ira de Dèu!
GUDILA. ¿Qué teniu?

EURICH. Qu' es aquí la mèva estancia
perillosa ja. Que Kaína
ha resultat d' ella mare
y 'm temo una fellonía
de la terrible africana.

GUDILA. Sí que s' enreda la troca.
Y donchs, ¿qué penséu fer ara?

EURICH. No sè; puig que tots mos plans
m' heu esguerrat al portarne
á Lydia dins del palau.

GUDILA. ¿Quí havía de pensars que...?
¡Sí qu' estém bèn arreglats!
Fugím, donchs.

EURICH. ¿Y haig de deixarne
á Lydia aquí? ¿Vols que miri
indiferent apagarse,
quan brillava mès potent
lo bell sol de ma esperansa?
No una vida, mil que fòssen
perdría avans.

GUDILA. Ja fá rabia...
Pero, ¿creyéu que Kaína?...

EURICH. Tot d' ella pot esperarse
desd' avuy. Sòn desespero
al véurer qu' era la mare
de la juheva, he sabut
qu' ha sigut gran, que jurava
fer confessions al capdill.

GUDILA. ¡Ah! ¿Sí? Donchs, no siguéu plaga.
Deixéu está aquesta dona,
creyéume. ¿Per 'quest emplastre
voléu exposar la vida?
Una dona groga y magre...
Si al menos fòs la Kaína,
alló s' ho val.

EURICH. Calla, calla.
Aquí lo que s' ha de péndrer
es una resoluciò.

GUDILA. Ara,
si voléu créurer á un boig,
lo qu' hem de pendre es la marxa.

EURICH. Axó es lo que penso fer;
mes ab prudencia y mòlt tacte,
puig no vull perdre en un' hora
lo fruyt conseguit de tantas.
Vès á la Torre del or
y dirás á la maynada
que sortir m' ha set precís,
pero del assalt al acte
me trovarán al mitj d' ells.

GUDILA. Es que tambè tenia ganas
de fer com vos; de fugir.

EURICH. Cap perill corres tu.
GUDILA. Gracias.
Vos ja ho dihéu. Pero jo veig
la cosa lletja, y si aquí ara
me trencan algun os, vos
no me 'n posaréu un altre.
EURICH Haig de menester que 't quedis.
GUDILA. Y jo tinch ganas d' anármen:
Veyéu, hasta aquest silenci
m' amohina.
EURICH. ¿Y si 't donava
aixó... qué dirias?
(Ensenyantli una bossa.)
GUDILA. ¿Tot?
EURICH. Y or. *(Dantli.)*
GUDILA. ¡Or! ¡Gloriòs sant Jaume!
Manéume lo que volguéu,
qu' ab aixó ja res m' espanta.
EURICH. Donchs, escolta ab atenciò
qu' es cosa mòlt delicada.
GUDILA. Estich á las vostras órdres.
¿Diguéu qu' haig de fer?... qu' encara
que siga embestí á un lleò
ó al dimoni á coltelladas,
mentres m' ho paguéu aixís,
no teméu que fassi falla.
EURICH. A véurer, donchs. Lo capdill *(Misteriòs.)*
está dormint en sa cambra...
Tu hi entras sempre que vols...
GUDILA. ¿Qué voléu dir?
EURICH. Pot en Walia
avisart' si es que algú puja
ó surt en aquesta sala.
Ara jo 'l farè pujar...
¡Fí es tòn coltell!...
GUDILA. ¡Dèu me valga!
EURICH. Veig qu' has comprès.
GUDILA. ¡Lo capdill!
(Sento la suor com me raja
esquena avall.)
EURICH. Per desprès
aquí encara 'n tinch un' altre.
(Mostrantli un altra bossa.)
GUDILA. ¿Tambè es or?
EURICH. Moneda vella,
romana tota.
GUDILA. ¿Romana?
EURICH. ¿Atmets?
GUDILA. *(Desprès de duptar.)* Atmeto.
EURICH. *(Dantli sòn corn.)* Tè, donchs,
que 'l ser á fòra ja 'm tarda.
Quan siga mort, desde allí

ab un toch de corn senyálau
á Walia, qu' aquí estará;
y ell llavors, del vent en alas,
al travès del finestral
ab dos tochs podrá ennovarme
que las órdres qu' ara 't dono
han sigut cumplimentadas.
Llavoras jo tornarè
sens pòr, que de las maynadas
no en vá sòch, mort lo capdill,
qui tè mès dret á manarlas.

GUDILA. Es vritat... Es dir que jo...
asseguréms; la senyal faig
ab lo corn y 'l finestral
dos tochs tè de doná 'n Walia.

EURICH. Sí, que tu te 'n anirás
ab mos faels en el acte.

GUDILA. ¿Los de la Torre del or?
Anéusen, donchs, en confiansa.

EURICH. Si per cas s' atravessès
un destorb, ó per desgracia
fòssen vensuts, com no espero,
los d' Empurias, júram antes,
de Lydia tallar la testa.

GUDILA. Estiguéus en l' esplanada
y per sobre 'l muradal
us la tirarè sagnanta.

EURICH. Bona sort, donchs. (*Se 'n vá per la dreta.*)

GUDILA. Adéu siau.
y recordéuse de l' altre.
(*Ensenyantli la bossa.*)

ESCENA III

GUDILA, luego GALP

¡Tot or!... ¿vaja ara mereix
servirlo bè, que bè paga.
D' aquesta part del palau (*Foro esquerra.*)
sols hi há 'l capdill. Aquí Walia
per avisarm si algú puja,
ó vé algú d' aquesta banda,
(*Segòn y primer terme esquerra.*)
M' apar que res hi há que tèmer...
Quan vull, sempre entro á la cambra...
Vaja, sí, 'l cop es segur.
Mòn corn donará sens falta
l' avís, si 'l trovo adormit.
¡Y ab tot y aixó 'm fá basarda!
¡Posar las mans al capdill!...
pero ab tant or... ¿quí s' aguanta? (*Pausa.*)

¡Báh, báh! si fallès lo cop
puch sens pòr encar salvarme.
Los de la Torre del or,
que la porta de mar guardan,
sòn d' Eurich... ardits y moros
mès que cristians, ¡Dèu me valga!
(Pausa.)
No he pogut fè aná á la Torre
al avi ab cap engany... ¡Mala
sort si n' haguès eixit viu!
Sento soroll de petjadas.
En Walia encar no tè temps.
Amaguéms.

(Al anar cap á segòn terme dreta. Surt Galp pe 'l foro idem.)

(¡Qu' un llamp me mátia!)
(No dantli temps y aturantse.)

GALP. ¡Ep!... ¿Hònt aném tan depressa?
GUDILA. ¡Oh! me 'n anava...
GALP. *(Anhelòs.)* ¿Y l' Eurich?
GUDILA. Veuréu, tinch un xich de feyna.
GALP. Ja la farás: vina aquí.
GUDILA. (¡Ara aná á vení aquest home!).
GALP. Escolta. ¿No 'm váres dir
que 'm dirías tot quant passa?
GUDILA. Es cert. Y encara us ho dich.
¿Bè, qué miréu?
GALP. ¿Qué no sabs
que á l' Africa, de petit,
me burlava de l' astucia
del xacal y que pe 'ls brins
d' herba xafats, sorprenia
lo rastre del lleò altiu?
¿Qué, per ventura t' oblidas
de que, quan vol lo capdill
sébre avans d' una batalla
lo nombre del enemich,
sòch jo qui vaig com serpent
per sota la brolla, fins
debaix dels plechs de las tendas
'hònt dorm confiat lo muslím?
GUDILA. ¿Bè, y qué volèu dí' ab aixó?
GALP. Que 'm diguis 'hónt es l' Eurich;
aixó per ara, desprès
ja seguirém.
GUDILA. No es aquí.
GALP. ¡Oh! ja ho veig.
GUDILA. Vull dir qu' es fora
del palau.
GALP. ¡Qu' es lo que dius!
¡S' ha escapat! ¡oh! per ma vida,
que tú ho pagarás.

GUDILA. ¿Jo?
GALP. Sí,
y si no vols que 'ls tèus ossos
los fassa 'l torment bocíns,
digas tot, ¿sents?... tot quant sápigas.
GUDILA. (¡Ay, ay, ay! ¡quín embolich!)
GALP. Y si callas res, te juro
que del mecánich enginy
carnatje serás y engrunas
desfará tòn cos malehit.
GUDILA. (Lo fret m' arriva á n' als ossos.
Si poguès...)
GALP. *(Com recordant.)* ¡Ah! y del abim
del mar héu tret tambè á Lydia
al acte de cáurer, sí,
hi heu sigut avans que jo.
Tot lo fons he resseguit
(Gudila vol replicar.)
en vá, calla... no m' ho neguis.
Si en tòn rostre ho vaig llegint.
Tots á la Lydia hem vist cáurer;
¿donchs per qué del mar no es dins?
GUDILA. Galp, no sè de qué 'm parléu.
GALP. *(Trayent una bossa.)*
¿Veus? Es tot argent; si aquí
ho cantas tot es per tu.
GUDILA. (L' altre 'm dòna or.)
GALP. ¿Bè, qué dius?
GUDILA. ¡Oh!... (¿Cóm escapo d' aquesta?)
Jo no sè res.
GALP. (Quan lo brill
del metall no l' ha tentat...)
GUDILA. (Si jo sabès...) ¿Havéu dit
que 'm donaríau la bossa?
GALP. (Ja es mèu.) Ab tot quant hi tinch.
GUDILA. Donchs es vritat. A la Lydia
l' hem salvada y la tením...
GALP. ¿Ahònt? *(Anhelòs.)*
GUDILA. Primer dèume això.
GALP. Ja ho tens. *(Dantli la bossa.)*
GUDILA. Donchs ara veniu.
GALP. ¿Ahònt?
GUDILA. A la Torre del or.
GALP. ¿A la torre? Aném. (¡Al fí!) *(Content.)*
GUDILA. (La rata ha cassat al gat.)
(Galp lo fá passar al devant.)
GALP. Passa tu endevant. Aixís.
(No sè si encara m' enganya,
m' ho rumiarè pe 'l camí.)

ESCENA IV

WALIA pe 'l primer terme dreta

No hi há ningú. Diu l' Eurich
que 'n aquí 'm quedi á la mira,
y que quan als corredors.
senti lo corn d' en Gudila,
li senyali jo ab dos tochs
al finestral, que la vida
del capdill s' es acabada.
No sè encar si may s' es vista
tan bèn pagada cap feyna...
Y es or tot... tot, ¡quína ditxa!
¡si serè juguet de un somni!
y aquest metall que ferida
deixa la má ab sa fredor
y que sento dur, la vista
al tornar á la llum pura,
será sols glassa perdible
que al clòurer las mans avaras
volará pe 'ls ayres lliure.
Pero no, no, aixó no es somni.
Es realitat... claras miran
mos ulls las blancas estrellas,
com pluja de pedras finas
cayent del cel y 'ls objectes
que 's presentan á ma vista
ornament d' aquesta sala,
clars mos ulls los examinan.
Dèixam altre cop mirarlos...
¡Rellamp de nèu... y cóm brillan!
Casal ab ells compraré,
boscos y camps, y ma vida
será d' aquí en endevant,
una cadena de ditxas.
Y bèn mirat .. ¿ tot per qué?
Jo no faig res. En Gudila
s' encarrega de dá 'l cop.
Millor; d' aquest modo 'm lliura
del roséch de la conciencia...
Vigilar que ningú vinga
entre tant á destorbarlo,
ja es cosa mòlt mès distinta.
Jo no faig 'l mal, qu' es l' altre;
aixó salta clá' á la vista.
Aquest silenci 'm demostra,
que ja hi ha anat. Bè, en sentintne
que vola pe 'ls plechs del ayre
lo só del corn d' en Gudila,

faig la senya al finestral
y ja he complert. ¿Quán reunidas
las 'guera vist may?... Lo goig
(Acostantse á la taula.)
casi 'm pertorva la vista.
Mentres tant los contarém.
¡Quín saltant d' or! ¡qué bonicas!
(Abocantlas)
Avans de donar l' assalt
los moros, bó y reunidas
las colgarè, no fòs cas
que las perdès; mès voldria
véurem mort á coltelladas;
¡pe 'l cel! que no dich mentida.
Una, dos, tres... casi totas
sòn cantelludas y antigas. *(Se 'n mira una.)*
quatre, cinch, sis... bó, ja hi sòm.
(Conta un moment baix.—Se sent lo corn.)
¡La senyal! Vaig desseguida.
No vindrá pas d' un instant;
ara aquí 'm descontaria.
(Sens deixar de contar ab véu baixa.)

ESCENA V

WALIA, GALP

(Surt Galp rihènt pe 'l foro esquerra, ab lo corn á la má.)

GALP. ¡Quína jugada! ¡mal llamp!
á fe que 'n tinch alegría.
Hi agafat tres muxóns
com tres homes, ¡per san Quirse!
Allí deixo en lo torment
tot esplicantse á en Gudila,
qu' aquest m' haguera escapat.
Pero qué... ¿No l' ha sentida,
pot ser?... Jo bè hi bufat fort.
Bè, bè. *(Vá al finestral y toca un toch.)*

WALIA. ¡Máría Santíssima!

GALP. Fès, fès, no vagis depressa.
Aixís m' entretinch.

WALIA. (¡Malehida
sort la mèva!)

GALP. Un altre cop.
(Torna á tocar.)
Crech qu' es lo compte.

WALIA. (En Gudila
¿qu' haurá fet?)

GALP. *(Acostantse.)* ¡Redèu!... Qu' havéu
descobert alguna mina?
(Walia posant la má sobre las monedas.)

WALIA. Es que...

GALP. Ja ho sè tot. No 't cansis.
M' acompanyava 'n Gudila
á la Torre, pero jo
que hi dit que m' hi pensaria,
pe 'l camí, m' hi repensat,
y en comptes de conduhirme
á la Torre ell, jo l' hi dut
á un lloch que 't dich que s' esplica.
Y vés... ho hi endevinat.
Si arrivo á créurel m' estripan!...
¡pero mira quínas dents!...
de tan esmoladas, brillan;
y 'l caixal del seny no sè
ja 'l temps que li faig la vida.
Vull dirte que per pescarme,
sòch peix vell y 's necessita
artò, bou, arpò y palangre,
rotllo, quadro, volantina,
nansa, bolítx y fitòra,
y hasta ab tot això perilla
que 'l pescador, si 's descuida,
li costi las pantorrillas.

WALIA. Es...

GALP. Cá, si no ho dich per tu.
Si algú 't fès mal li diria
(Walia vol recullir las monedas ab dissimulo)
que no tè perdò de Dèu,
si èts un noy sense malicia.
¿Qué fas ab aixó? No 't cansis,
ja estará bé. *(Recullint los diners.)*

WALIA. (¡Fat maligne!)

GALP. ¿No 'ls has contat?
(Fins las dents
crech que 'm tremolan.)
(Dirigintse pe' l primer terme dreta.)

GALP. Tè vina.
Te tinch de parlá ab secret...
aixó sí... á ningú...

WALIA. Us dich que...

GALP. Calla, plaga, prou que ho sè...
Entra, home, fins aquí dintre.
(Entran y á poch surt Galp que mira altra volta d' hònt ha surtit.)
Me sembla que callará.
Ara aném abaix á dirne
que quan l' Eurich haja entrat
li impideixin la sortida,
y á la Torre d' or que hi vagin
dos butxins per ferne vía.
Pero, redèu si 'm descuido,
valga que tinch la manía

de pensá ab tot duas vegadas.
¡ Pobre avi!... ¡quína tunyina!
Desprès me 'n entornarè
á fer qu' acabi en Gudila
de dirho tot... Una estreta
mès forta y *laus tibi Cristhe*.
¡Que 'n dèu venir de content
l' Eurich!... sí home, vina, vina... (*Rihènt.*)
Tot lo mòn hi está subjecte
á equivocarse. (*Rihènt mès fort.*)
Se 'm gira
mòlta feyna, pero ara
¡ per Dèu Sant!... que 'n farè via.
(*Cambiant de tó, se 'n vá pe 'l foro dreta depressa.*)

ESCENA VI

KAÍNA, luego EURICH pe 'l primer terme dreta, mirant á fora

KAINA. Allí s' alsa. Es allí la negra roca
qu' altar fòu del mès cruel dels sacrificis.
¿Qué 'n queda ja de tu, Dévora mia?
Quatra fullas de lliri en las amargas
onas del mar y un nuvol d' or y rosa
buscant per l' ample espay del cel l' entrada.
¡ Tan bella!... Mès encar que las palmeras
qu' als sepulcres de Menphis donan sombra.
Huy èts sols un recort y no sè casi
si es que fòres un jorn ó si m' ho penso.
Y volentho esbrinar mòn cap s' afolla...
Y vaig ser jo... ¡Ta mare! las montanyas
los mars y 'ls vents tot' hora en mas orellas
me retraurán lo crím! Nova Herodías,
repós per tot en vá anirè á buscarne,
qu' hasta á l' infern, perque no puga entrarhi,
barrarán los damnats la negra porta.
¡Oh, costa de llevant! Tot lo pes sento
de tos penyals al fons de ma conciencia.
(*Queda recolsada al finestral demostrant sentir crudel dolor. Eurich vè pe 'l primer terme dreta.*)
EURICH. ¿Qué es aixó? ¡gran Alláh! á coltelladas
occít Walia allí está. ¿Qué pot haverne
passat aquí?... ¡Per Dèu! que rés indica
qu' haja mort lo capdill!... Calma complerta
regna dins del palau. ¡Oh! tot s' aclara.
Per furtarli Gudila las monedas
á Walia ha assessinat, fugint en comptes
de fer lo que li he dit. ¿Cóm puch haverme
fiat d' ell? Jo sabrè sortir del dupte,

y ab Lydia haig de sortir, mal que al cel pésia,
ó dels dos ha de ser lo palau fossa,
avans que del nou jorn l' auba llumeni.
(Al anar al foro 's troba ab Kaína.)
¡Kaína!

KAINA. ¡Ah! ¿tu aquí?... ¡Oh! ¡per ma vida!|
¡qué content déus estar!—L' infern|, diguères,
us ha prés la paraula,—quan vaig dirte
qu' avans morta ma filla volia véurer,
a que esposa del capdill ne fòs y
no l' hi vista, mes morta es ja.

EURICH. Culpéune
á sòn fat, no á n' á mi ni á vos.

KAINA. No, qu' ella,
á no serne tu y jo, felís viuría
esposa del qu' avuy sòn nom condemna,
y assessíns seguím sent de la sèva honra
com assessíns avans vam èsser d' ella.
Pero no, no será. Jo á Otger espero.
Ara vinch d' avisarlo qu' haig de véurel..

EURICH. Dihéu qu' ara l' héu vist.

KAINA. Vinch de sa cambra
en lo moment aquest.

EURICH. (¿Si serè presa
de somni enganyador?...)

KAINA. Y aquí haig de dirli
nostre crím.

EURICH. ¿Qué dihéu?

KAINA. Qu' era ignocenta
ha de saber.

EURICH. ¿Qué diheu? ¿Sabéu, Kaína,
si féu tal disbarat, lo qué 'ns espera?

KAINA. Lliurarme del infern qu' aquí dins sento,
tréurem dolors dels que lo cor m' omplenan.

EURICH. De torments may pensats serém las víctimas.
Lo ferro, l' aygua, 'l foch...

KAINA. Encar sòn febles.

EURICH. Pero aixó no pot ser.

KAINA. ¡Si sòch sa mare!
¡Si deliras dihent que no pot èsser!
Venjansa dins de mi una veu me crida,
y venjansa, pe 'ls Dèus, tindrá complerta.
(Eurich vol parlar.)
Sí, venjansa de tu que... ¡miserable!
per tòn orgull petjares sa ignocencia,
y venjansa de mi que, ruhí y gelosa,
á la filla del cor vaig desconeixer.

EURICH. (Y Lydia en lo palau.)

KAINA. No, no murmuris,
ni 't trenquis lo cervell. De ta mort certa
no podrás escapar, lo fruyt voliam,
donchs es just que tambè volguém la pena.

EURICH. Pero vos no penséu qu' es impossible,
que no puch deixarm' dur com mansa ovella
al pilò sanguinòs... qu' ans d' acotarme
del matador cruel, baix la coltella,
tins d' un crím, si es precís tinch d' ampararme.

KAINA. ¿D' un crím, dius?

EURICH. ¡Oh! ¡Kaína! No 'm féu pérdrer
lo judici, ni ab sanch volguèu que taqui
aquest sol que petjéu.

KAINA. ¡Y ha de ser mèva
aquesta sanch!

EURICH. ¡Kaína!
(Posant má al pom del coltell.)

KAINA. No amanyaguis
lo ferro tallador... No m' han fet fresa,
prou ho sabs, lo mirarlos altras voltas,
mès nombrosos, alsats sobre ma testa.
(Eurich vá per sortir y Kaína s' interposa, ell retrocedeix.)
Aquí t' has de quedar.

EURICH. ¿Jo aquí quedarme?
Aixó no ho logreréu, ans tinch de ferme
ab vostre cos, catifa sanguinosa.

KAINA. A véurer cóm cumpleixes ta promesa.
Ara vindrá 'l capdill, per cert que tarda,
puig li he enviat á dir que 'l tinch de véurer.
Duas portas hi há per ta sortida.
(Tanca la porteta del primer terme dreta y 's guarda la clau.)
Me guardo al pit la clau de la portella.
Per 'llí vindrá 'l capdill; *(Senyala lo foro esquerra.)*
la clau, sò jo; ara
de la que, per sortir, tan sols te queda.
(Se posa devant la porta, foro dreta, creuhada de brassos.)

EURICH. Encar que per l' infern fossen guardadas,
per una passarè.

KAINA. Passa per' questa.
La terra seca está. Ma sanch, esclava.
Ta mort aquí. *(Senyala la sala.)*
Ta vida allá. *(Senyala á fora.)*
¿Qu' esperas?

EURICH. ¡Kaína!... Prou se 'n ha ja derramada.
Donéume lo pas franch. *(Adelantantse resolt.)*

KAINA. O 't fás enrera,
(Trayentse lo punyal y cubrint lo pas.)
ó t' hi fá mòn punyal, que sab de sobras,
lo lloch ahònt los moros lo cor tenen.
(Eurich se contè. Pausa.)

EURICH. ¡Cruel sòu de vritat!

KAINA. *(Mitj fatigada.)* Vull, de ma filla,
ser lo jutje, implacable, just y recte;
y ha de cáurer lo pes de ma justicia
sobre tu y sobre mi, per mès que 't pésia.

EURICH. No vuy lluytar ab vos, puig orphen d' odi,

está per vostre cor, lo qu' aquí anhela.
Per ma venjansa jo tan sols vivia,
y puig que dech avuy per sempre pérdrerla,
un' hora sols, un' hora vos demano
y entreguéume al capdill.

KAINA. *(S' apoya ab una má á la panoplia.)*
No. No pot èsser.

EURICH. Una hora tan sols.

KAINA. Es una hora
com si una eternitat me demanèsses.

EURICH. Que 'ls mans de mos passats puga aplacarne
ab oracions, si ab sanch huy no pot èsser
com era mòn deber.

KAINA. *(Ja amohinada.)* En vá demanas.
Y acabém prompte, moro, aquesta escena,
qu' encar que per matart' valor no 'm falta,
no 'n tich prou pe 'l combat qu' aquí sostenen
revoltats sentiments. De la tua vida
l' últim jorn es aquest. Sortir no intentias.
Suplicar es en vá. Espera y calla;
tu en allí, jo en aquí; fins qu' Otger entri.

(Eurich, com si de repent se li acudís una idea, diu:)

EURICH. Us la compro llavors. Us compro l' hora
per mos prechs poder fer; Kaína, venéumela,
(Kaína remena 'l cap negativament.)
Us la pago en bon preu. D' un cap bellíssim
vá saltar com un mar que 's descapdella
al fons de cego abím, la mitad casi
d' una sedosa y negra cabellera,
al fil mossegador de l' estisora.

KAINA. ¡Los cabells de ma filla!
(Ab anhel y avansant cap á Eurich.)

EURICH. Sí; de cedre
en caixa cizellada, jo los guardo;
que sía aquest lo preu.

KAINA. ¿Los cabells d' ella?
¡No!... m' enganyas.

EURICH. ¡Kaína!... ¡Jo us ho juro
per la de «Ka'-aba,» 13 venerada pedra!

KAINA. ¿Y me 'ls durás aquí? *(Agafantli la má.)*

EURICH. Aquí.

KAINA. ¿Ara?

EURICH. Ara.

KAINA. ¡Ay de tu, si enganyarme 't proposèsses!
qu' eixir d' aquest palau ja no podrias,
puig te faig vigilar per gent fidela
que burlar no podrás.

EURICH. ¿Us plau lo pacte?

KAINA. Si á enviarme 'ls cabells, Eurich, t' aprèssas,
aquesta hora 't condono per calmarne
los mans de tos passats, puig tan ho anhelas.

EURICH. ¿Y jo puch fiar de vos?

KAINA. ¡Oh! sí, t' ho juro.
EURICH. Juréu per lo mès gran: ¡per Dèu!
KAINA. ¡Per ella!
EURICH. Ara mateix aquí vindrán á dúrsels.
KAINA. Qu' es una mare, Eurich, la que ho espera.
EURICH. (*Anantsen pe 'l foro dreta.*)
(Tu ho has volgut, donchs será.)
KAINA. (*Demostrant gran pena.*) (¡Cóm sento correr
tota la nèu del Táuro per mas venas!)

ESCENA VII

KAÍNA, luego un monter

KAINA. No; no m' enganyará. Bèn segur marxa
de que dintre Santa Agata, prés queda.
¡Oh! ¡gracias! ¡cel piadòs! tanta ventura,
en mòn dol, no podia jamay créurer!...
¡Qué m' importa morir, si puch besarne
avans de deixá 'l mòn, ma pobre Débora! (*Pausa.*)
¡Quánt tarda lo capdill! per confessarne
mòn crím á sòn furor, de ma conciencia
lo roséch impacient lo cor me glassa,
y estrany vel, com de mort, mos ulls entela.
(*Obra la portella y 's dirigeix al finestral.*)
¡Horrible nit! y la lluna,
imitant á la donzella
de Magdala, arrepentida,
vá llensant sobre la terra
la engrunada pedrería
del frontal de sa diadema.
¡Isla d' aquest mar penjat,
feta ab acopis de perlas!
¡Llum, pot ser, del escullit
que 'n nuvols de nèu navega
per onas de fina glassa,
fins lo rivatje 'hònt s' aixeca,
sobre rocas de diamant
l' Alcássar de vida eterna!
Digas si may cap mortal,
ficsas á tu sas parpellas,
t' ha contat las amarguras
que á curull mòn cor omplenan.
¡Guardiana fael dels amors!
¡Regina blanca y serena
de la regiò misteriosa
de la nit!... mòn dol contempla!
(*Queda ab la má dreta apoyada á la finestra y l' esquerra al cor.*
—Pausa.)
Remor de passos s' acosta...
¡Será ja aquí!... ¡cóm panteixa

mòn cor!. . *(Dirigintse pe' l foro, dreta.)*
Sí... ¡ell es!... la porta.—
(Surt un monter y ella li pren la capsa, frenética.)
¡Ah! ja la tinch!... Sola dèixam.
(Desapareix lo monter y ella baixa al prosceni.)
En aquí... sobre mòn cor,
¡cóm plouhen consols á l' ánima!
D' aquesta capsa mortuoria
l' afalagador contacte,
es lo ruixím, que l' arena
del desert se béu ab ánsia. *(Besantla delirant.)*
Deixa que 't besi afanyosa,
bella caixa cisellada,
y sigan los richs cabells,
que, com fina joya guardas,
imán de mos pensaments,
receptacle de mas llágrimas.
Los llessamins de Corinto
darian fetor, no flayre,
si ab tas olors rahinosas,
se volguès fer comparansa,
y fins la mel qu' en el Hèmus
brescan pastoras galanas,
amarga fòra com fel,
desprès d' aquestas besadas.
(Acostantse á la taula.)
¡Mes, ay!... deixa que mos ulls
vegin tòn fons, que cegarne
podrian engelosits
de mos llabis... Com sagrada
reliquia, jo de genolls
(Posa la caixa sobre un sitial y s' agenolla al devant.)
t' obrirè; y si culpable
me faig de vil sacrilegi,
que l' ángel de las venjansas
llensi lo llamp mès feixuch
sobre ma testa colrada.
¡Cóm bat lo cor!... aixís... ¿véus?
(Alsànt la tapa pausadament.)
De violetas boscatanas
tapats están. Ab las puntas
de mos dits, y l' alenada
(Anant tirantlas sobre 'l sitial.)
d' amor que surt de ma boca,
vaig alsantvos, flors galanas,
com l' oreig quan vos movia
en vostras bellas montanyas.
(Retirant la má ab prestesa.)
¡L' escorsò'... ¡oh, malvat moro!
¿volias assessinarme?
prompte tos críms punirá
lo cel irat! ¡Otger!

ESCENA VIII

OTGER, KAINA

(Otger pe 'l foro esquerra ab lo cap baix, ensimismat, vá fins al primer terme dreta, sens véurer á Kaína. Aquesta posa la capsa tancada sobre la taula y 's queda detrás d' ell.)

KAINA. Ara...
Sacerdotissa d' Astrea 14
haig de ser inecsorable,
y que 'l pes de ma justicia
sobre mi mateixa caiga.

OTGER. ¿Per qué 'l foch d' un infern dins de mi sento?
¿per qué devant mos ulls gegant s' aixeca,
com fantasma tossut, sa bella imatje?
¿Per qué l' anyoro?
¿Per qué m' arrepentesch d' haverla morta,
y en mos brassos tenirla encar voldria,
si ni que dable 'm fòs poder tornarla
bèn lluny de ferho?
Es que d' ella jo aymava cos y ánima,
y si per mi vá ser falsa y perjura,
fòu sòn ánima sols, sòn cos bellíssim
culpat no n' era.
Per çó jo encara famolench recordo
aquell roser nevat que van tallarne
del hort de Jericò, per fer sòn rostre,
los bells arcángels.
¡Sos fins cabells que deesas filaneras
li váren fer ab brins de nit ombrosa,
y aquells ulls!... qu' en lo cel ne tè María
l' altra parella!
D' un perdut paradís, gardenia hermosa
vas èsser, que malvat insecte cloubías;
cálzer d' or cisellat, plé de maligne
pudenta baba.
¡Per çó 'l foch d' un infern dins de mi sento;
per çó devant mos ulls gegant s' aixeca
com fantasma tossut sa bella imatje;
per çó l' anyoro!

KAINA. Capdill Otger... *(Adelantantse)*

OTGER. ¡Ah! ¿èts tú?... ¡cóm necessito
(Agafantla.)
sobre mòn cor, los cors de tots quants m' ayman,
que no 'm deixin sentir las veus qu' escolto,
ni d' espectres estranys que van per l' ayre
las llargas vestas véurer, com fumeras
qu' á l' empenta del vent al cel s' enlayran!
¡Si sabèsses Kaína, quánt pateixo!...
¡Si sabias, Kaína, quánt l' aymaba!...

Sens ella, ja colors no tè la rosa,
ni frescor tè lo vent, ni remor l' aygua.
La gran obra de Dèu no está complerta
que tot en ella hi sobra y tot hi falta.
¡Si sabèsses, Kaína, quánt pateixo!...
¡si sabías, Kaína, quánt l' aymaba!...
Esqueixant lo crespò de la nit bruna,
se 'n vá mòn esperit y l' amarganta
ona fendeix del mar y dins sa gola,
com ondina en l' arena endormiscada,
á Lydia veig dessobre un llit de perlas,
que tal volta han sigut sas derrers llágrimas.
Sòn rostre angelical s' ha tornat lliri,
ja no panteixan sos dos pits de marbre,
y 'l coral, de que 's fèu sa boca pura,
ja li ha robat lo mar, posantnhi d' altre.
Ab munyochs sa sedosa cabellera,
com dosser funeral sobre ella s' alsa,
y en sòn blanch coll de Vénus Citerea,
la senyal del llivant sagnòs se marca.
Pero, no cregas, no, per çó, Kaína,
qu' arrepentit n' estich; puig si aquí ara
per un voler de Dèu del mar sortia,
y entre nosaltres dos se presentava,
¡ab mil besos de foch la prempsaria
y en el mar l' enfonsava altra vegada!

KAINA. No provoquém, capdill, dels Dèus las fúrias
que sobre lo tèu cap y 'l mèu ja s' alsan.

OTGER. Si arrepentida estás de la primera
haver sigut que 'l crím vá senyalarme,
caigui demunt de mi la culpa tota:
jo la reclamo al cel, si es que n' hi haja,
en castigar ab sanch las faltas d' honra.

KAINA. Es que Lydia jamay vá ser culpable.
(Otger la mira ab estranyesa.)
No 't sorprenga, capdill, la gelosía
tè 'l poder de dar vida á imatjes vanas,
y aquí, com eran dos las gelosías,
lo poder d' un infern van ser plegadas.

OTGER. ¿Qu' es lo qu' está dihent aquesta dona?

KAINA. ¿Per qué si cert estás de la sua falta
tranquil no está tòn cap? ¿per què no troba
repós tòn esperit... tòn pit la calma?

OTGER. Tu deliras, Kaína; ¿cóm no ho deyas
avans de que la mar l' haguès tragada?

KAINA. Perque jo, igual que tu, la gelosía
sentia que com eura s' arrapava
al cor; perque, com tu, encegada y folla,
no vaig véurer l' abim hònt rodolavam.

OTGER. ¿Gelos tu?

KAINA. Gelos jo; no m' avergonya
confesarlos avuy, que ja com vana

boyra, al impuls del desbocat Eolus,
han desparegut del cor. Sí, jo t' aymava
t' estimava seus fré, com tu á la Lydia,
(*Otger la mira sorprés.*)
com estima 'l xacal; la flama santa
ni tu ni jo jamay várem sentirla;
amor es sentiment, lo nostre es rabia.

OTGER. Tu pretèns enganyarme; no, Kaína,
jo no sè lo que 't mou així á parlarme,
perque jo estich segur de ma deshonra.

KAINA. Puig jo 't dich que l' amor que 't professava,
no cabria en l' espay, forma prenentne.

OTGER. ¡Ay de tu, si cregués en tas paraulas!

KAINA. Y las creurás al fi.

OTGER. Jo váreig véurels.
Junt ab mi los vegè la nit callada.
Mòn amor escarnit. Ma gelosía.
Lo fil de mòn punyal que vá clavarse
no en sombras fillas de febròs deliri,
sinò en lo fellò cor del que 'm deixava
desprès d' haberm robat tot sòn aroma;
que ni 'l poder del cel podrá tornarme,
aquella bella rosa alexandrina
á mos péus ja marcida y desfullada.

KAINA. ¡Oh, no! jamay puresa com la sua
ni en lo temple de Vesta vá aubergarse!

OTGER. Es dir que no es vritat.

KAINA. No. Tot mentía
á tòn redòs allí. Y lo trovarse
en Gilbert al costat d' aquella víctima,
dels gelos y pe 'ls gelos inmolada,
obra fòu del amor que jo 't tenia
y d' Eurich jo no sè quína venjansa.
Donchs, així fòu; á n' en Gilbert vaig dirli
qu' en los jardins la Lydia l' esperava,
y ella vá sapiguer per unas lletras,
que l' Eurich per Gudila vá enviarli,
de que tu en los mèus brassos estarias
al soná' en lo palau la batallada
del silenci. La Lydia engelosida
á l' hora vá acudir, tu que ja estavas
preparat pe 'l traydor, los vares véurer,
y cegat per los gelos y la rabia
y sòrt á las escusas de la Lydia,
vares cometre 'l crím.

OTGER. (*Horroritzat.*) No, no; m' enganyas.
Jo no puch, no vull créuret, no, Kaína.
A dessobre de Lydia vaig trovarne
aquell anell que d' en Gilbert tenia.

KAINA. Coneguts y companys en lo esclavatje
per gravarhi las xifras lo tenia
quan en poder dels juheus Lydia passava

sens poder recobrar aquella joya
qu' al arrivar aquí vá demanarli.

OTGER. No, aixó no es veritat, no.

KAINA. Jo t' ho juro
per Ossiris sagrat.

OTGER. Si no m' enganyas,
si es cert tot quant me dius, ¿qué fá la terra
que no 'ns traga á tots dos horroritzada?

KAINA. Mira aquí lo que á Lydia li vá escriurer
aquest Eurich traydor. *(Dantli un pergamí.)*

(Otger desprès de mirarlo y estrenyentlo ab rábia diu:)

OTGER. ¿Y ahònt es?

KAINA. Acaba
de separars de mi. Per conseguirne
lo venjarse de tu, ell m' ajudava
enganyantnos á tots, puig que creiam
que en sas venas corria sanch cristiana
quan es un moro disfressat.

OTGER. ¡Un moro!

KAINA. De deshonra y de sanch sedòll.

OTGER. Acaba.

KAINA. Un moro sí, que la tua mort volia
jo la d' ella tan sols. Aquesta capsa
áspit guarda de baba verinosa
en mitj de flors boscanas barrejada.
(Obra la capsa.)

OTGER. ¡Un escorsò!...

KAINA. Per tu del mont ombríol
Gudila li vá dur.

OTGER. ¡Que Dèu me valga!

KAINA. Pero quan li he dit que volia ferte
de lo fet sabedor...

OTGER. Prou, prou... ja 'm basta.
¿Es á dir qu' allavors era ignocenta?
qu' aquella que, roncant la mar, ne guarda
y qu' hi assessinat, es la que fòra
encar avuy ma vida, ma esperansa,
l' ángel pur de mos somnis de ventura!
¿Y no héu mort de terror á culpa tanta?
Pero... ¿ja es cert que sòch jo? ¿Ets tu, Kaína?
¡Digas si estich despert, pantera d' Africa!
provarás del lleò 'ls unglots de ferro
y mil cops curarè tas sagnants llagas.

KAINA. ¡Quánt me plau tòn rigor!... Si tu sabias...
veurias mòlt mès gran ma culpa encara,
tan gran, que per trovar un cástich digne
jo mateixa, pe 'l cel, tinch d' ajudarte.
¿No m' has sentit contar mil cops plorosa
qu' una filla del cor vá serm' robada
y que tras los alarbs de dolor folla
corria quan los tèus váren trovarme?
¿No 't via dit cops mil que 's deya Débora?

OTGER. Sí, Débora, pero...
KAINA. ¿No comprens ara?
OTGER. ¿Vols dir que Lydia era?...
KAINA. Sí, ma filla
que vá cambiar sòn nom al fers' cristiana,
y mira si l' anell d' en Gilbert era
qu' he descubert per ell ma filla jo ara.
OTGER. ¡Ta filla! *(Ab horror y despreci.)*
KAINA. Sí, ma filla, que en mal hora
en jorn de dol y sanch fòu engendrada
per un goth que en lo mar li vá dar vida
y un goth al mateix mar l' ha assessinada.
OTGER. ¡En jorn de dol, y al mar, y un goth!... ¡Kaína!
(Aterrat.)
¿y quí sòn pare fòu? ¡per l' infern, parla!
que sento dins mòn cap negra tempesta
y mil llamps capdellats prompte á llénsarse.
KAINA. Fá vint anys que fent rumbo á aquestas costas
várem deixar las fréstegas del Africa,
puig las portas d' aquí franca 'ns obria
la més sagnosa y gran de las batallas.
Al deixarne lo port, una nau goda
per enfront l' escollera costejava.
OTGER. ¿Qu' ab furia us vá abordar?
KAINA. Com la sageta
quan surt del arch violenta.
OTGER. ¿Ab lluyta brava
váreu ser tots vensuts?
KAINA. Y jo temblosa
amparo vaig buscar dins de la cambra,
quan un home...
OTGER. Amparat de las tenebras...
KAINA. Que prompte város ser ardentas flamas.
OTGER. Digas, digas...
KAINA. La má sagnanta, impura...
OTGER. ¡Vá posar sobre tu!...
KAINA. Sí...
OTGER. ¡Oh! ¡calla, calla!
¡Horror!... ¡Malediccið, sobre mos ossos!...
¡Ah! ¡L' áspit!...
(Fica la má á la capsa. Kaína vol evitarho en vá.)
KAINA. ¡No!... ¿Qu' has fet?
OTGER. ¡L' infern me tráguia!
(Queda Otger d' esquena á la taula, ab la má esquerra sobre 'l puny de la dreta, mostrant lo dolor que sent. Kaína petrificada, comensa á compendrer.)
KAINA. ¡Sospita tenebrosa!... ¡Tu!... ¿Tu fòres
lo goth d' aquella nit? ¡Tu... tu sòn pare!
¡Oh! ¡Quín cúmul de críms!...
(Estenent los brassos en vers Otger, com horroritzada d' ell.)
OTGER. *(Ab fingida calma.)* Y en res altera
sa maixa l' univers... la nit callada,

ruixat de perlas de la lluna vèssa
en las salmas del mar... Tot está en calma!
¡Fins sembla que no haja en lo silenci
lo crit de «Fiat lux» sonat encara!...
(*Cambiant de tó.*)
¡No ronca 'l vent ab furia destructora!
¡Espumas vomitant, lo mar no brama,
ni 'l cel acondolit sòn blau endola,
ni llensa 'l llamp lo Dèu de las venjansas!
Pot ser críms y virtut tenen que serne
á la gran armonía necessarias,
y al impuls de tal lley obeheix l' home,
com lo llop dels sorrals deserts de l' Africa.

ESCENA IX

Los mateixos, GALP, que vè pe 'l foro dreta

GALP. ¿Donéu vénia?
OTGER. ¿Qué?
GALP. Que som
envoltats per l' enemich.
Las legions empurianas
ja han pres senders y camins
y van á atacá, en gran nombre
á Santa Agata, y l' Eurich...
OTGER. Lo qui aquest traydò me porti
d' ell será tot l' or que tinch,
mos diamants, mas ricas joyas.
GALP. Vostres monters ab desitj
de lluytar prop vostre, aclaman
vostra presencia.
OTGER. ¡Per Cristh!
que jamay á mellor hora
podian, bon Galp, venir.
Avisa puig á ma hoste
qu' allá vá ab ells sòn capdill.
(*Prenent una destral de la panoplia.*)
¡Kaína! fins á la tomba.
Jo me 'n vaig de mort ferit
á ma derrera batalla.
De la blanca lluna 'l brill
que monts y planas llumena,
llum de mòn mortuori llit
bèn prest será. Al cel t' espero
y enfront de Dèu, de tòn crím
y del mèu per demanarten
comptes, tanda desde aquí
ja demano. Ara, Kaína,
al combat.

KAINA. Juro acudir
á sòn fallo, ans que 'l sol brilli.
(Se 'n vá pe 'l primer terme esquerra.)

ESCENA X

OTGER, GALP

GALP. ¡Senyor! tinch estranya nova
que donarvos.
OTGER. Per la brega
ja sols alenta mòn ánima
que nuvols de dol la vetllan.
L' enemich ja es á la vora.
Anèm, que 'l mur nos espera.
GALP. Sí, pero... Es que la Lydia,
que viva del mar l' han treta,
está tancada á las tombas,
de terrible esbahiment presa.
OTGER. ¡Cóm! ¡qué!... ¿ja sabs lo que dius?
GALP. Es cert, senyor. Ab aquesta
(Dantli una clau.)
clau, sens cap temor podéu
entrar dins la mansiò freda
de la mort...
OTGER. ¡Oh! ¿No m' enganyas?
De tu no es possible créurer
tanta maldat.
GALP. ¿Jo?... ¡capdill!
OTGER. Perdona, ¡Galp! ¡pero... ella!—
¿viva Lydia? ¿Dígas, donchs
que en mòn coll puch torná á véurer,
com garlandas de llasmins,
sos brassos blanchs de deesa?
¿Qu' encar poden abrasarme
ab tot lo foch que té l' Etna,
sos ulls, estels de la nit
d' aquell pom de cabells negres
mès olorosos que l' ámbar
que 'ls palaus d' Orient encensa?
¿Pero pot ser que la gloria
ja 's puga gosá en la terra?
¿Ha volgut ma sort avara
consentir que siga ella?
¿No es la filla de Nereo [15]
qu' ha sortit morta d' enveja
deixant en lo fons del mar
'hònt dormitan las tempestas,
los despulls de tantas galas
qu' eran mòn cel en la terra?

(Mès remors llunyans. Galp, al sentirlos, vá á la finestra alarmat y diu:)

GALP. ¡Aquest remor! L' enemich
per totas parts nos encercla.

OTGER. ¿Quí de enemichs se recorda?
¡Galp! ¡á las tombas!

GALP. *(Sens mòurers de la finestra.)* Se senten
crits de agonía del nostres
per tot arréu. Ja las teyas
á las portas encomanan
sòn foch destructor.

OTGER. ¡Oh! ¡dèixals!
¿Cóm puch atendre á sas vidas
quan está en perill la sèva?
Mentres no puga en mos brassos
á Lydia del cor estrenyer,
no vull vidas, no vull patria
¡Galp, á las tombas! segueixme.

(S' en van pe 'l foro esquerra. 'S queda l' escena sola per uns moments. Al lluny se sent lo soroll det nacre y lo remor del armeig.)

ESCENA XI

EURICH, LYDIA morta

(Portella primer terme dreta. Eurich vá ab capicete de ferro y capa. Porta á Lydia en brassos, morta; aquesta vá ab túnica negre tot l' escotada possible, nua de péus y la cabellera solta. Al coll la senyal del llivant.

EURICH. *(Mirant recelòs á son detrás.)*
¡Ah!... ja estich segú á la fí.
(Posa á Lydia en lo divant.)
No he pogut salvar la valla
dels monters qu' al mur corrian.
Poch poden tardá ja á entrarne
los d' Empurias... uns moments
y será un fet ma venjansa. *(Per Lydia.)*
¡Oh! ¿Per qué no torna encar?
Per mès que sòn estat fassa
mès factible 'l mèu intent,
tan esbahiment m' espanta.
(Soroll mès fort.)
Vá acostantse la cridoria...
(Anant á la finestra.)
Ja están consumint las flamas
la part baixa del palau
omplenada de cadavres.

Com panteras se defensan
los de dins, pero 'ls aplaca
lo nombre del enemich
qu' envoltat de fum avansa.
Res la presencia d' Otger
en la fèra brega marca;
segur que busca trovar
lo rastre de mas petjadas.
Rius de sanch corren per fora...
(Tornant.)
¡Cóm aquell infern contrasta
d' allá baix, ab lo silenci
que regna en aquestas salas! *(Per Lydia.)*
¿Encara no? ¡per ma vida!
que tant tardar ja m' estranya.
Temps tenia... ¡si fos morta!...
Negre pensament... apártat
de mòn cervell... ¡Oh! sí, sí;
(Inspeccionantla.)
lo tint verdós de la cara
de la mort tè 'l trist aspecte!
(Posantli la má sobre 'l cor.)
¡No panteixa 'l cor!... *(Agafantli la má.)*
Com marbre
duras son sas carns!... *(Als ulls.)*
y orphens
de brill sos ulls... ¡oh! un cadavre!
(Horroritzat.)
¡certesa horrible!... fins sembla
que burladoras rialladas
escolto per mòn entorn,
y fins crech que pòr estranya,
en mòn cor jamay sentida,
la sanchs en mas venas glassa.
(Desprès de contemplar 'l cadavre de Lydia.)
¡Pobre víctima innocenta.
á nostres oys inmolada!...
Bella esculptura de Fidias
cisellada en alabastre,
que fá ta blancura nítida
ta cabellera de Palas.
En cambi de tòn perdò,
reb del creyent la pregaria. *(Sentenciòs.)*
¡Sols Dèu es gran!... ¡cau la fulla
quan ell vol!... ¡Escrit estava!
(S' acosta al péu del cadavre ab los brassos creuhats sobre 'l pit. Desprès d' una pausa petita, s' ou la véu llunyana d' Otger que crida á Lydia y Eurich al sentirla, s' aixeca rápidament)
¡La véu d' Otger!... ¡Follat crida
á quí, en la terra, es sols vana
sombra del que fòu un dia

joya d' hermosura tanta!... *(Escoltant.)*
Respiració fatigosa
rodolant pe 'ls plechs del ayre,
se sent d' aquets corredors,
per las voltas percutada.
(Crit mès próxim d' Otger.)
Aquí está ja... ¡Oh! despértat
dins mòn cor, frèstega sanya!
Vina á rébrer ma promesa,
pare aymat, y sias tu, capa,
d' aquest trist cadavre bell,
per uns moments la mortalla.
(Se trèu la capa y tapa á Lydia.)

ESCENA XII

OTGER, EURICH

(Otger, que vè pe 'l foro esquerra, transportat, nú de cap y apoyantse en la pared.

OTGER. ¡Vida!... ¡vida un jorn sols! baixa la dalla
feynera mort!... qu' en alt miro sospesa.
Estrenyer puga la que 'l cor adora,
en mònt pit matzinat, y pots llavoras,
tallar lo fil d' uns jorns qu' en ma conciencia,
com penyascal feixuch hi pesarian...
(Veyènt á Eurich que creuhat de brassos se 'l contempla.)
¡Ah!... tú... ¿no es ilusiò?... ¡cóm entrar sento
dins del cor abatut estranya forsa!
De ferro derretit mas venas s' omplan...
Ja no sòch quí fá poch morirs' sentia...
Enfront tèu, ja no está, qui feble queya,
que fet de rabia y oy y acer, te mira
Otger lo Catalòn... ¡infame! ¡trembla!
(Otger, durant aquest parlament, s' ha anat reaccionant hasta que queda dret, imponent, devant d' Eurich.)

EURICH. ¿Y qué voléu de mí?
OTGER. Jo vinch per Lydia,
EURICH. ¿Per Lydia?
OTGER. ¡Sí, traidor! del mar l' has treta.
Cridant, m' ho está dihènt ton fellò rostre.
¿Qué n' has fet? ¿No respons?
EURICH. ¿Qué voléu ferne?
OTGER. ¡Qué!...
EURICH. «Dom ma esposa,» tambè, vaig sentí un dia,
que mòn pare, afollat, á un home deya,
y somrihènt, com somrich, li contestava:
«¿Qué 'n vols fer»?... ¿No m' entens?... Qué m' has d' entendrer!
pero, ja t' ho dirè. Otger, escolta
lo jurament qu' un jorn, sent nin, vaig ferne,

jurament que l' infern, ó 'l cel que 's cumpli
vol, avuy, y complert á fé ha de serne.
Quaranta anys, aprop fá, que fer ultratje
tòn pare, á mòn casal, rubí vá ferne,
y en ma nissaga es lley que los fills paguin,
fins los deutes d' honor que 'ls pares deixan.
¡Heréu de Sisebunt!... Huy vè á cobrarte
lo sèu deute Aliatar.

OTGER. ¡Tu!

EURICH. Jo. ¿Ja tremblas?

OTGER. ¿Tu, Aliatar?

EURICH. Jo, sí. ¿No t' horroritzas?

OTGER. ¡Tu germá mèu!... Te val la Providencia.
Jo la vida t' perdono. Dom á Lydia.

EURICH. ¿Ma vida, dius? Si jo vinch per la tèva,
desde 'ls mullats sorrals, 'hònt lo mèu pare,
llumenat per lo sol, que á Occident queya,
lo deute, ab sanch del cor, en ells vá escriurer.

OTGER. ¿Y per cobrarlo vèns?... ¿y has pogut créurer
que, generòs, la vida 't donaria?
¡perque l' imaginar no puch que cregas
futármela lluytant; nuvol de glassa
fòras que 'l primer buf de la tempesta,
deixata en lo blavench color del ayre,
sens deixar ni senyal de sa presencia!

EURICH. No 't cal pas lo morir en los mèus brassos
per venjarme de tu; si atent estèsses,
sentirias venir pe 'ls plechs del ayre
fins aquí los remors de fèra brega
(S' ou lo só de nacre.)
Escolta ja lo corn de la victoria:
sòn los fills del Islám que per tu vènen.

OTGER. (¡Oh! ¡'M sento morir!)

EURICH. Per 'questa porta,
á donarme tòn cap veurás com entran.

OTGER. ¿A donarte mòn cap?

EURICH. Tòn cap, en pago
de la traiciò que aquí acabo de ferte.

OTGER. *(Tancant las portas del foro.)*
Puig jo juro, traidor, lo tèu tiralshi,
quan, per donarte 'l mèu, en aquí entrin.
(Anant cap á n' ell amenassador.)
Dònam á Lydia, 't dich per derrer volta.

EURICH. Si no 'm fás pòr. ¿No véus qu' es aquí ella
mòn escut? ¿quí llavors dirte podria
lo lloch ahònt se trova, si 'm matèsses?

OTGER. ¿Quí, moro de Satanás t' inspira? digas.

EURICH. L' odi, que de mòn cor, á dolls hi vèssa.
Lo desitj de gosarme en ta agonía
cargolante, com verm, per sobre aquestas
llosanas. Lo recort de ma venjansa
(Se sent correr pe 'l foro intnrior.)

Escolta. En aquí 'ls tèns. Fèra atravessa
los corredors, la xusma amotinada.
(Se sent soroll com de vigas cayent.)
Cargoladas pe 'l flam de la foguera,
vigas, dels sostres alts, rodolant s' ouhen.
De tos monters vensuts los crits se senten,
¡y per tu! ¡sòn capdill! ferits al cáurer,
lo dictat de: ¡cobart! tal volta llensan.

OTGER. *(Volent sortir y deturantse.)*
¡Ah! no, no. ¿Y ella?... ¡ah! las agonías
d' un infern en mòn cor, tos mots hi sembran,
y entre desitjos mil, en lluyta l' ánima,
com la nau sens timò, divaga incerta.
Digas. ¿Qué vols de mi?... que, lleò indómit,
tas plantas bramulant manyach ne besi?
que mòn orgull, gegant, cobert de llágrimas
perque 'm donguis á Lydia, pregui feble?
(Fincant un genoll á terra.)
A tos péus estich ja. A Dèu t' igualo:
me confesso vensut. Ma honra es tèva.
¡Cóm gosas!... ¿no es vritat? ¿No es vritat, moro?
¿Me la darás aixís?
(Ab transport de rabia. Soroll y moviment en la porta foro esquerra.)

EURICH. ¡Ah! *(Alegre.)*

OTGER. ¡Ells! *(Aixecantse y girantse ab rapidés.)*

EURICH. Ja vènen.
Ja remouhen las portas, prompte al ferro
destructor, rodarán fetas estellas
y entrarán per demunt de sas despullas
los penons victoriosos del Profeta.
¡L' hora justa ha arribat, capdill! escolta,
com l' alarb deshonrat, sòn honor venja.
¡Otger, lo Catalón! fill del que, un dia,
de mòn casal ditxòs, l' honor vá tréurer
junt ab la sanch volguda de mòn pare;
á la fí, estém en paus; allí la befa,
la mort que per entrar remou las portas,
y la deshonra, aquí, sòta esta tela.
(Destapa d' una revolada 'l cadavre de Lydia. Otger de prompte queda parat. Desprès dòna un crit agarrantse 'ls cabells y luego se tira sobre d' ella. Eurich lo contempla somrihent ab la capa á la má y creuhat de brassos.)

OTGER. ¡Lydia! ¡Lydia del cor!... no, no respira.
En sa boca la mort mos llabis besan.
Sa dòlsa vèu com lo clamor del arpa,
lassa no escolto ja... ¡Qu' hermosa que era!
De la nit de la mort l' horrible fosca,
com dosser funeral sos ulls encercla,
y aquí sòn pensament d' ángel puríssim
adormit en la molsa de sas cellas.
(Girantse ab rapidés.)

¡Ah!... ¡tu!... Es vritat. Ni ja me 'n recordava.
¡Miserable!... ¡fellò!... ¡Caín! defénsat,
qu' ab l' últim brí que 'm queda encar de vida,
me 'n sobra per destruir tota la tèva.

EURICH. (*Trayent lo coltell.*)
¡A Alláh fio mòn dret!

OTGER. ¡L' infern se t' obri!

(*Gran remor y véus. La porta foro esquerra está á punt de cedir.—Otger abrassa á Eurich y l' aixeca; alsa aquest lo punyal y li cau de las mans, dobla lo cap, y Otger lo llensa mort.*)

¡Ah!... ja no puch mès.

(*Defallint.—S' obra la porta esquerra del foro, y al mateix temps qu' entran per ella 'ls empurians, que 's contenen devant del quadro desolador, entran per la portella, primer terme, Kalp, Suintila y monters. Alguns altres saltan per la finestra y 's posan detrás d' Otger.*)

ESCENA XIII

Los mateixos, GALP, SUINTILA, IBAS, monters, empurians, desprès KAÍNA

IBAS. (*Ab traic de moro.*) Al fí es oberta.

OTGER. ¡Galp!... amich mèu. (*Cayent als brassos de Galp.*)

GALP. ¡Senyor!

OTGER. Las forsas
'm vá robant la mort. No puch; sostènme.

(*Refentse, pero fatigat. Lo llum vermell de l' incendi comensa á entrar débilment pe 'l finestral.*)

Cavallers empurians: es la jornada
per vosaltres avuy... gracias donéume
á la ruhí traiciò, ja castigada,
(*Senyalant lo cadavre d' Eurich.*)
puig jamay front á front m' héu pogut vencer.
Los carcomits llorers de cent victorias
que ma patria, demá, potser ni esmentia,
y 'l jurament que de lliurarla un dia,
váreig fer dalt del Atlas de ma terra,
es lo llegat que faig, de mort, al cáurer,
als fills del Septentriò y la Celtiberia.
(*Senyalant sos monters.*)
Aquests sòn mos hereus, Roma y Cartago,
us dirán qui sòn ells. Las hostes feras
qu' en los camps Catalàunichs [15] váren batrer,
y tambè vostres nèts, quan al fi 's vejan,
del lábaro sagrat devant l' imatje,
buscant un port ab sas llatinas [16] velas,

(*Desprès d' un rápit sacudiment y ohint la veu de Kaína cridar á Débora, s' obra la porta esquerra primer terme, y surt Kaína desolada. Lo llum del incendi entra vivíssim.*)

KAINA. ¡Débora!

OTGER. No. ¡En detrás, fera Kaína!

(Kaína 's detura y allarga 'ls brassos suplicant.)

ta obra destructora aquí contempla.
¡Assessí de ma filla... y... de ma patria...
que Dèu... á ta nissaga... malehesca!

(Cau Kaína ab un genoll en terra ab cap baix. Sòta 'l pes de la maledicciò d' Otger. La roja flama del incendi reflecta sobre sòn vermell trajo.)

Obscuritat fatal torba ma vista;
se 'n vá mòn esperit... ¡Ah!... Lydia... espera.
(Cau mort.)

FI DEL DRAMA

NOTAS DEL AUTOR

[1] Pera major claretat descriptiva, m' he anticipat anomenant «La Marca» á la part de Catalunya 'hònt tè lloch l' acciò del drama, qual nom no obtinguè fins (778) ó siga 46 anys després al venir de la Galia gótica ó Narbonense l' emperador Carle Magne.

Mès tart las conquistas de sòn fill Ludovico Pio ampliaren considerablement las dimensions de dita Marca Hispánica, que queda formant part del ducat de Septimania.

Carles, nomenat lo Calvo, dividí lo ducat en dos comptats, tenint lo transpirenaich á Narbona per capital y lo cispirenaich á Barcelona.

[2] Se portava ab tal rigor la castedat d' aquellas sacerdotissas de l' antiga Roma, que la que faltava á sos vots (lo que aconteixía raríssima vegada), desprès de ser despullada de sos atributs per mans del carnifeix (butxí), era enterrada viva dins d' un pou, tirantli luego á sobre un sach de sangoneras. Lo seductor era mort á garrotadas.

[3] Se refereix á la batalla de Poitiers.

Eudon d' Aquitania, que 's veya continuament derrotat pe 'ls fills del Islám, havent perdut ja la ciutat de Nimes y Carcassona, havent vist cremada á Burdeos, assolat lo Poitu, Perigot, etc., vá resoldrer demanar auxili á sòn enemich Carles Martel, que gobernava la França en la menor edat dels nèts de Clodoveo. Martel s' apressurá á socòrrer á sòn humillat rival, guanyant la célebre batalla, ahònt, segons las crónicas, moriren tres cents mil moros.

Martel, á pesar del carinyo que demostrava professarli lo Sant Pare, que veya de contínuo amenassada Roma per los lombards, no vá titubejar en despullar al clero de sos bèns per repartirlos entre 'ls capitans y comptes de sòn exército.

[4] París.

[5] Rahman: un dels noranta nou noms ab que s' anomena á Dèu en lo rosari mahometá.

[6] Zama: batalla 'hònt casi acabá Roma ab lo poder de Cartago. Vensut en ella Aníbal per Scipion, nomenat desde allavors, l' Africá, volguè lo Senat venjarse de Filipo, rey de Macedonia aliat de Cartago, per lo que maná contra dit

rey á Flaminio, que guanyá la batalla de Cinoscéfalos, tenint qu' entregar lo macedònich, en rehens, á sòn fill lo príncep Demetri.

[7] Munusa: Otman Ben-Abi-Neza, emir de Córdoba en 727. Fòu mort per las tropas de Abderraman lo Gafeki en 731, per créurerlo confabulat ab Eudon d' Aquitania. Fòu sorprés en los boscos dels Pirineus en companyía de Monisa, filla d' Eudon, quan tractava de refugiarse en terras del pare de s' aymada. Monisa, que era de rara bellesa, fòu enviada á Damasco ab la testa de sòn aymant encaixonada ab cánfora.

[8] Italia.

[9] Isarail ó Israil, ángel de la mort, segons lo Corán.

[10] Pódium: nom que 's donava al balcò ó palco ocupat per las vestals en lo Circo.

[11] Sectaris d' una estranya religiò que 'ls obligava anar nusos.

[12] Las donas de Lesbos fòren famosas per sas costums llicenciosas.

Las festas lupercals, 'hònt las matronas romanas, nuas fins á la cintura, rebian los assots dels sacerdots lupércols, cubrint baix lo manto de la hipocressía la set de lúbrichs plahers, prenguè orígen dels fets següents:

Segons la tradiciò romana, dos bessòns acabats de naixer, fills de Marte y una Vestal, fòren abandonats per aquesta dins d' un cistell en la corrent del Tíber, temerosa del horrible cástich á que s' havia fet acreedora la sacerdotissa.

Aturat lo cistell per los jonchs del rivatje, diu qu' una llopa vá amamantarlos; pero segòns l' historiador Macrobio, qui reculli los nins infantantlos y dántloshi los noms de Rómulo y Remo, fòu Acca Laurencia, per sobrenom Lupa (llopa), y de aquí la confusiò qu' ha donat equivocat símbol á la ciutat eterna.

Acca Laurencia, que'era duenya d' extensos terrenos entre las set celebradas colinas, los deixá, á sa mort, á sos fills adoptius, que comensaren á edificarhi la ciutat qu' un dia havia de ser la mestressa del mòn. Rómulo y Remo, desprès de la mort de Lupa, instituhiren en honor á sa memoria, las festas lupercals, que la prostituciò romana vá adulterar hasta 'l punt de que, ab mès justicia, podian nomenarlas festas de lupanar.

Phrinea, hermosíssima cortesana que aparesquè núa devant lo tribunal que debia condemnarla per sa vida escandalosa. La resoluciò de la famosa dona vá pesar en l' ánimo de sos jutjes, mès que l' eloqüencia de Hyperis, que la defensava. Lo tribunal la vá absóldrer.

[13] Pedra negra (Aerolito, segons opinions), del temple de la Caaba en la Meca, sobre la que fan sos juraments los mahometans, tocantla ab la punta de sas varas ó mihdjan, (cayados.)

[14] Deesa de la justicia.

[15] Hònt fòu derrotat Atila, rey dels uns.

[16] Ninfa del mar.

OBRAS CATALANAS Y BILINGÜES

DE

ANTONIO FERRER Y CODINA

Las reliquias de una mare.	*Drama*	3	*actos.*
Un jefe de la Coronela..	»	3	»
Lo gat de mar..	»	4	»
Flors trasplantadas..	»	3	»
La casa payral	»	3	»
Un manresá del any vuit..	»	3	»
Lo punyal d' or.	»	3	»
Otger.	»	3	»
La perla de Badalona.	*Comedia*	1	»
Aucells d' America.	»	1	»
Peró.	»	1	»
Remeys per fora.	»	1	»
Pare y padrí.	»	1	»
Negoci rodó.	»	1	»
Catalans á Orient.	*Zarzuela*	2	»
Lluch Llach.	»	2	»
Celos de un rey.	»	1	»
Historia natural.	»	1	»

CASTELLANAS

El suicidio de un sombrero.	*Comedia*	1	»
Recuerdo eterno..	»	1	»